

**ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Αναβαλλόμενη φορολογία-Πραγματική φορολογική επιβάρυνση επιχειρήσεων
και μελέτη των επιπτώσεων της πανδημίας του κορονοϊού.**

**ΤΗΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΚΑΡΑΠΑΠΑ**

Α ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Ταχυνάκης Παναγιώτης

Β ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Σαμαρά Αγγελική

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική**

Νοέμβριος 2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος του τμήματος<< Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής>>, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, πραγματοποιήθηκε η παρούσα διπλωματική εργασία.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου, για τις γνώσεις και την καθοδήγηση τους, κατά την διάρκεια της φοίτησης μου, καθώς και την οικογένεια μου για την συμπαράσταση τους.

1 Περίληψη

Ο φορολογικός σχεδιασμός, ως τμήμα της οικονομικής διαχείρισης ενός οργανισμού, είναι πολύ σημαντικός, αφού σκοπός του, είναι να αποφεύγονται οι φορολογικοί κίνδυνοι, και να λαμβάνεται η μεγαλύτερη δυνατή ωφέλεια από τις φορολογικές προοπτικές, εντός των ορίων του νόμου.

Η παρούσα εργασία ασχολείται, με τα νομικά πρόσωπα, την φορολογία, και κάποια ειδικά θέματα λογιστικής.

Μελετάμε τις επιπτώσεις της πανδημίας του Covid-19, στις επιχειρήσεις, πως συνδέονται αυτές με τα λογιστικά πρότυπα, και τα άρθρα του φορολογικού νόμου.

Αρχικά αναφερόμαστε σε μια ανάλυση της αναβαλλόμενης φορολογίας, στο πλαίσιο των ΔΠΛ, αλλά και των ΕΛΠ, ιδιαίτερα πως συνδέεται η αναβαλλόμενη φορολογία με τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Ειδικά για τον τραπεζικό κλάδο, αναλύουμε την επίπτωση που έφερε, το παραγμένο περιβάλλον του Covid-19, στην αναβαλλόμενη φορολογία των τραπεζών και την αντίστοιχη αλλαγή του νόμου για την DTC.

Συνεχίζουμε με την μελέτη της σύνδεσης του ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα' με τις επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, και κυρίως στον χρηματοπιστωτικό τομέα, και στη συνέχεια πως συνδέονται αυτές οι επιπτώσεις με την αναβαλλόμενη φορολογία.

Αναλύουμε τον φόρο αλλοδαπής για τα νομικά πρόσωπα, και αναφερόμαστε σε κάποια ιδιαίτερα θέματα, όπως άρθρο του ΚΦΕ για τις ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρίες (ΕΑΕ), την φορολογική μεταχείριση ζημιών, που προκύπτουν στην αλλοδαπή μόνιμης εγκατάστασης, καθώς και τη μέθοδο πίστωσης και απαλλαγής του φόρου αλλοδαπής.

Ακόμα αναφερόμαστε στις ενισχύσεις και αποζημιώσεις, αλλά και τις τροποποιήσεις του ΚΦΕ, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, και όλα αυτά στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, του δημοσίου και των φορολογικών ελέγχων.

Στη συνέχεια αναφερόμαστε στην έννοια της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, και σε αυτό το πεδίο, γίνεται και η εμπειρική μας έρευνα, στο πλαίσιο των εισηγμένων εταιριών όπου ακολουθούν τα ΔΛΠ, για χρονικό ορίζοντα από 2016-2018 (περίοδο πριν την έναρξη του κορωνοϊού), και 2019-2021(κατά την έναρξη και μετά την έναρξη της πανδημίας).

Τα συμπεράσματα της έρευνας μας, δείχνουν κάποιους συγκεκριμένους κλάδους επιχειρήσεων, που πέτυχαν εκτός από αυξημένες οικονομικές αποδόσεις και αποτελέσματα, κατά την δεύτερη περίοδο, και καλύτερο φορολογικό σχεδιασμό, αφού μπόρεσαν και κράτησαν την πραγματική φορολογική τους επιβάρυνση, σε χαμηλά επίπεδα.

Επίσης παρατηρούμε, πόσο πολύπλοκο είναι το φορολογικό σύστημα της χώρας μας, τις συνεχόμενες αλλαγές και τροποποιήσεις του φορολογικού μας νόμου, και ότι παρόλο που νομοθετούνται διάφορα φορολογικά κίνητρα, με σκοπό την ανακούφιση των επιχειρήσεων, πιστεύουμε ότι η νομοθέτηση ενός ενιαίου χαμηλού εταιρικού φορολογικού συντελεστή, (όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες, όπως στην Κύπρο), θα είχε μεγαλύτερα αποτελέσματα, όσον αφορά την προσέλκυση επενδύσεων, την τόνωση της αγοράς, και φυσικά την ανακούφιση των επιχειρήσεων.

Λέξεις – Κλειδιά; Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις, Πραγματική Φορολογική Επιβάρυνση, Πραγματικός Φορολογικός Συντελεστής.

2 Abstract

Tax planning, as part of an organization's financial management, is very important, since its purpose is to avoid tax risks, and to obtain the greatest possible benefit from tax perspectives within the limits of the law. The present work deals with legal entities, taxation, and some specific accounting issues. We are studying the impact of the Covid-19 pandemic on businesses, how they are linked to accounting standards, and articles of the tax law. Initially we refer to an analysis of deferred taxation, in the context of the DBLs, but also to EPA, in particular how the deferred taxation is linked to the impact of the pandemic. Especially for the banking industry, we analyze the impact it has, the troubled environment of COVID-19, on deferred bank taxation and the corresponding change in the law on DTC. We continue with the study of the connection of IFRS 9 'financial instruments' with the impact on business statements, and in particular on the financial sector, and then how these impacts are linked to deferred taxation. We analyze the foreign tax tax on legal entities, and refer to some special issues, such as an article by the CCP for controlled foreign companies (UAE), the tax treatment of losses, which arise in the foreigner of permanent establishment, as well as the method of credit and exemption of the tax. foreign. We are also referring to the aid and compensation, as well as the modifications of the CCP, due to the Corone's pandemic, all in the context of the digital transformation of businesses, the public and tax audits. We then refer to the concept of actual tax burden on businesses, and in this field, our empirical research is being done, in the context of listed companies following the IAS, for a time horizon from 2016-2018 (period before the commencement of Koronovi). , and 2019-2021 (at the beginning and after the start of the pandemic). The conclusions of our research show some specific sectors of business, which have achieved in addition to increased financial returns and results during the second period, and better tax planning, as they have kept their actual tax burden at low levels. We also notice how complex the tax system of our country, the ongoing changes and amendments to our tax law, and that although various tax incentives are legislated, in order to relieve businesses, we believe that the legislation of a single low - corporate tax rate, (As in other countries, such as in Cyprus), it would have had greater results in attracting investment, market stimulation, and of course business relief.

Keywords: Deferred Tax Assets, Deferred Tax Liabilities, Actual Tax Burden, Effective Tax Rate.

3 Περιεχόμενα

1	Περίληψη.....	3
2	Abstract.....	5
3	Περιεχόμενα	6
4	Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια.....	10
1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
1.1.	Σκοπός	12
1.2.	Δομή	13
2.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	16
2.1.	Αναβαλλόμενη φορολογία.....	16
2.2.	Επιπτώσεις τις πανδημίας και επανεκτίμηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων.....	17
2.3.	Αναβαλλόμενοι φόροι - έρευνες σχετικά με πρακτικές διαχείρισης κερδών-άρθρα για το περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί μετά την πανδημία.	19
2.4.	Μελέτες και άρθρα στον χρηματοπιστωτικό τομέα-Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις σε περίοδο κρίσης και επιπτώσεις από την πανδημία.....	20
2.5.	Άρθρα φορολογικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας	23
3.	ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	24
3.1.	Αναβαλλόμενη φορολογία-ανάλυση	24
3.2.	Αλλαγή νόμου για την αναβαλλόμενη φορολογία (DTC) των τραπεζών.....	27
3.3.	ΔΠΧΑ 9 “Χρηματοοικονομικά Μέσα” , ως απάντηση της οικονομικής κρίσης-οι επιπτώσεις του στις οικονομικές καταστάσεις-ειδικά επιπτώσεις στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.	29
4.	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ –ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	33
4.1.	Φόρος Αλλοδαπής-Μέθοδος πίστωσης φόρου αλλοδαπής.....	33
4.2.	Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας- Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς την κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του διεθνούς πλαισίου φορολογίας των επιχειρήσεων.....	34
4.3.	Διμερή Σύμβαση Ελλάδας με Κύπρο – επιχειρηματικό περιβάλλον με φορολογικά πλεονεκτήματα.	37
4.4.	Φορολόγηση, λόγω συμμετοχής σε Ελεγχόμενες Αλλοδαπές Εταιρίες(ΕΑΕ)-Αποτροπή φοροαποφυγής των εγχώριων εταιριών μέσω μεταφοράς εσόδων σε θυγατρικές, σε χώρες με χαμηλή φορολογία.....	38

4.5. Φορολογική μεταχείριση ζημιών -φορολογική μεταχείριση ζημιών που προκύπτουν στην αλλοδαπή μόνιμης εγκατάστασης, από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας .	40
4.6. Συναλλαγές –Απαλλαγή ενδοομικών μερισμάτων-Μέθοδος απαλλαγής- Απαλλαγή φόρου υπεραξίας.....	41
5. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ	44
5.1. Ενισχύσεις και αποζημιώσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού-φορολογική μεταχείριση.....	44
5.2. Ίδρυση Εταιρειών ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας –Επιπλέον φορολογικές μεταρρυθμίσεις στην μετά την πανδημία του κορωνοϊού εποχή.	45
5.3. Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων-Νέο πλαίσιο & προώθηση ψηφιακών μετασχηματισμού των φορολογικών ελέγχων.....	46
6. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	48
6.1. Έννοια της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνση	48
6.2. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και μέγεθος επιχείρησης	49
6.3. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και χρηματοοικονομική μόχλευση	50
6.4. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και δείκτης εντάσεως πάγιας περιουσίας της επιχείρησης.	51
6.5. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και κλάδος επιχείρησης, ...	51
6.6. Πραγματικός φορολογικός συντελεστής και σχέση με την τοποθεσία στην οποία δραστηριοποιείται.....	52
6.7. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και νομική μορφή επιχείρησης.	52
6.8. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση της επιχείρησης και η εξαγωγική της δραστηριότητα.....	53
6.9. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και διάφορα γεγονότα, που λαμβάνουν χώρα κατά την εξεταζόμενη περίοδο.....	53
7. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	54
7.1. Στάδια έρευνας-Σχεδιασμός δείγματος , δεδομένα και μεταβλητές.....	54
7.2. Συμπεράσματα έρευνας	77
8 Βιβλιογραφία	79
9 Ιστοσελίδες	80

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνα 1- ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ Πίνακας εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών περιόδου 2016-2021	58
Εικόνα 2-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	58
Εικόνα 3-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ -ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ETR ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	58
Εικόνα 4-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1-ETR2 ΠΕΡΙΟΔΩΝ(2016-2018) & (2019-2021).59	
Εικόνα 5-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ -ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	60
Εικόνα 6-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ-ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	60
Εικόνα 7-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021).....	61
Εικόνα 8 -ΚΡΙ-ΚΡΙ ΕΞΙΣΩΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2021) &Εικόνα 9-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1(SIZE) ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	61
Εικόνα 10-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1 ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	63
Εικόνα 11-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021	63
Εικόνα 12-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	64
Εικόνα 13-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΑΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	65
Εικόνα 14-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021).....	66
Εικόνα 15-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021.....	67
Εικόνα 16-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021	67
Εικόνα 17-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021.....	67
Εικόνα 18-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ	68
Εικόνα 19-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) &(2019-2021)	70

Εικόνα 20-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021.....	70
Εικόνα 21-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021	71
Εικόνα 22-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	71
Εικόνα 23-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	72
Εικόνα 24-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021).....	73
Εικόνα 25-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021.....	74
Εικόνα 26-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021	74
Εικόνα 27-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021	74
Εικόνα 28-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	75
Εικόνα 29-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021)	77

4 Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΛΠ	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
ΕΛΠ	Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα
ΔΠΧΑ	Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
ΕΑΕ	Ελεγχόμενες Αλλοδαπές Εταιρίες
ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημόσιων Εσόδων
ΕΛΤΕ	Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης & Ελέγχου
ΜΕΔ	Μη εξυπηρετούμενα δάνεια
ΝΠ	Νομικό Πρόσωπο
DTA	Deferred Tax Assets (Αναβαλλόμενα Φορολογικά Περιουσιακά Στοιχεία)
DTL	Deferred Tax Liabilities (Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις)
DTC	Deferred Tax Credit (Αναβαλλόμενη Φορολογία Τραπεζών)
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles (Γενικά Αποδεκτές Αρχές Λογιστικής)
US GAAP	Γενικά Αποδεκτές Αρχές των ΗΠΑ
ΕΕΣΔΟΠ	Εταιρίες Ειδικού Σκοπού Διαχείρισης Οικογενειακής Περιουσίας
ΚΦΕ	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
IFRS	International Financial Reporting Standards (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών & Αγορών)
PSI	Private Sector Involvement (Συμμετοχή Ιδιωτικού Τομέα στην αγορά ομόλογων μιας χώρας)
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
SPV	Special Purpose Vehicle (Εταιρεία ειδικού σκοπού)
ΕΑΤ	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών
ΧΠΣ	Χρηματοοικονομικό Περιουσιακό Στοιχείο
ΧΥ	Χρηματοοικονομική Υποχρέωση
ECL	Expected Credit Losses (Αναμενόμενες Πιστωτικές Ζημιές)
ΚΦΔ	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας
ΣΑΔΦ	Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΔΔΟΣ	Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
ΑΑΠ	Αυτόματη Ανταλλαγής Πληροφοριών
ΕΕ/ΕΟΧ	Ευρωπαϊκή Ένωση / Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος

ROA Return on Assets (Απόδοση Περιουσιακών Στοιχείων)
ETR Effective Tax Rate (Πραγματικός Φορολογικός Συντελεστής)
FIFO First in-First Out (Μέθοδος Αποτίμησης)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις αρχές του 2020, φάνηκαν οι πρώτες επιπτώσεις της πανδημίας στην οικονομία, και το μέλλον για την χώρα μας προβλέπονταν δυσοίωνα, καθώς παράγοντες όπως ο χαμηλός βαθμός ψηφιοποίησης των επιχειρήσεων, η μεγάλη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από τον τουρισμό και την εστίαση, τομείς δηλαδή που επλήγησαν άμεσα, ενίσχυαν την άποψη αυτή.

Γρήγορα, όμως, πολλές εταιρίες προσαρμόστηκαν στις νέες συνθήκες, και υιοθέτησαν, νέες ψηφιακές λύσεις, όπως η τηλεργασία και το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Πολλές εισηγμένες εταιρίες εκμεταλλεύτηκαν την δυνατότητα αύξησης του δανεισμού τους, και επομένως και την ρευστότητα τους, αλλά εκμεταλλεύτηκαν και προγράμματα που προωθήθηκαν από το κράτος, για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων από τα περιοριστικά μέτρα .

Φυσικά λόγω των περιοριστικών μέτρων, για την αντιμετώπιση της πανδημίας, υπήρχαν εταιρίες που είχαν σημαντική πτώση στον κύκλο εργασιών τους, άλλες είχαν οριακή πτώση ενώ υπήρχαν εταιρίες που παρουσίασαν και αύξηση.

Κλάδοι που κάλυπταν, βασικές βιοτικές ανάγκες, παρέμειναν ανεπηρέαστοι από την πανδημία, και κλάδοι που οι επιχειρήσεις τους παρήγαγαν ή εμπορεύονταν, προϊόντα που αυξήθηκε η ζήτηση τους, (όπως φάρμακα, προϊόντα τεχνολογίας), παρουσίασαν αύξηση των κερδών τους, καθώς και επιχειρήσεις που επέδειξαν προσαρμοστικότητα στις νέες συνθήκες, μετασχηματίζοντας τις γραμμές παραγωγής τους, σε προϊόντα με ζήτηση, ή συνέχισαν τη λειτουργία τους μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων.

1.1. Σκοπός

Σκοπός της παρούσης διπλωματικής, είναι να αναλυθεί η πραγματική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, σε περίοδο κρίσης, κατά την περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού, και μετά, λαμβάνοντας υπόψη και την οικονομική κρίση που ακολούθησε την υγειονομική κρίση της πανδημίας.

Αφού αναλυθεί, η Λογιστική της Αναβαλλόμενης φορολογίας, με ιδιαίτερη αναφορά στο λογιστικό χειρισμό των κονδυλίων, των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Ενεργητικού σε περιόδους κρίσης, στη συνέχεια θα αναφερθούμε στις φορολογικές μεταρρυθμίσεις της περιόδου κατά την διάρκεια της πανδημίας , και μετά, , θα αναλυθεί πως επέδρασαν, αυτές οι μεταρρυθμίσεις στις υφιστάμενες αναβαλλόμενες φορολογικές θέσεις, και κατά επέκταση ποιά είναι η επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις.

Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά, στο πλήθος των φορολογικών μεταρρυθμίσεων, κατά την περίοδο της πανδημίας και μετά, στο νέο μεταβαλλόμενο πλαίσιο των ψηφιακών μετασχηματισμών των επιχειρήσεων, και των φορολογικών ελέγχων, ώστε να αναλυθούν οι επιπτώσεις όλων αυτών των αλλαγών στις οικονομικές καταστάσεις και όχι μόνο των επιχειρήσεων.

Θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σε ερωτήματα, όπως εάν επιτυγχάνεται αύξηση της φορολογικής συνείδησης και επομένως συμμόρφωσης των επιχειρήσεων, σε αυτό το συνεχές πολύπλοκο και μεταβαλλόμενο φορολογικά περιβάλλον, να επισημάνουμε την ψυχική και σωματική εξουθένωση των επαγγελματιών του κλάδου, και να σημειώσουμε ότι μάλλον οι προτάσεις για θέσπιση κυρίως ενός ενιαίου σταθερού συντελεστή φορολογίας εταιρικών εισοδημάτων (π.χ. 15 %), για όλες τις επιχειρήσεις, ίσως είναι μία λύση για προσέλκυση νέων επενδύσεων και περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη, καθώς και μελλοντική αύξηση των εσόδων του κράτους.

1.2. Δομή

Η δομή της παρούσας εργασίας ξεκινά με το εισαγωγικό κεφάλαιο, όπου εκεί αναφερόμαστε στον σκοπό της εργασίας, και την βιβλιογραφική επισκόπηση πάνω στην οποία έχει δομηθεί η εργασία.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά και ανάλυση του ΔΛΠ 12, και ιδιαίτερα αναφορά στη Λογιστική της Αναβαλλόμενης φορολογίας, καθώς και την σύγκριση του με τα ΕΛΠ, όσον αφορά πάντα την Λογιστική της Αναβαλλόμενης φορολογίας.

Στο γενικότερο πλαίσιο, των ΔΛΠ, για κοινό πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, το οποίο συμβάλει στην αύξηση της αξιοπιστίας, της ποιότητας, και της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, αναλύεται το ΔΛΠ 12, και δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα μιας ορθής κατανομής διαχρονικά της επιβάρυνσης του φόρου εισοδήματος.

Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά, στην περίοδο της υγειονομικής κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού, και αντίστοιχα την οικονομική κρίση που ακολούθησε, καθώς και στις επιπτώσεις, στον υπολογισμό και στην παρουσίαση, των αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων στον Ισολογισμό των επιχειρήσεων.

Στην συνέχεια, γίνεται αναφορά, στις διάφορες έρευνες σχετικά με το πληροφοριακό περιεχόμενο της αναβαλλόμενης φορολογίας, πέρα από το πώς αναγνωρίζονται οι αναβαλλόμενοι φόροι, τι πληροφορίες προσφέρουν, και εάν καλύπτουν τις ανάγκες των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

Συνεχίζουμε ,με τον τραπεζικό κλάδο, με ιδιαίτερη αναφορά σε φορολογικές μεταρρυθμίσεις , ιδιαίτερα ευνοϊκές για τον συγκεκριμένο κλάδο, κατά την περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού και μετά.

Αναλύουμε την δημοσιονομική πολιτική, για τον τραπεζικό κλάδο, και την τροποποίηση του Ν.4172/2013 , σχετικά με την μεταφορά ζημιών και αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, σε επόμενες χρήσεις εντός 20ετίας, στην περίπτωση όπου σε μία χρήση δεν έχουμε κέρδη, χωρίς την ενεργοποίηση μιας συγκεκριμένης διάταξης, του ν. 4172/2013, για αναγκαστική είσοδο του δημοσίου, στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών.

Μετά, έχουμε μία σύντομη αναφορά, στο ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα'' , και ιδιαίτερα, το μοντέλο αναγνώρισης αναμενόμενου πιστωτικού κινδύνου, και πως συνδέεται η αναβαλλόμενη φορολογία με τα Χρηματοοικονομικά Μέσα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται αναλυτικά, η φορολογική αντιμετώπιση του φόρου αλλοδαπής, για τα νομικά πρόσωπα, η φορολογική αντιμετώπιση των ενδοομικών μερισμάτων, και γίνεται μια εκτενής αναφορά στις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας.

Επίσης τονίζεται η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς την κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του διεθνούς πλαισίου φορολογίας των επιχειρήσεων στην Ευρώπη.

Προχωράμε με αναφορά σε χώρες με χαμηλή φορολογία, και ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Ταυτόχρονα, γίνεται και αναφορά στην οριοθέτηση του νόμου ν.4172/2013, για τις ελεγχόμενες αλλοδαπές επιχειρήσεις (EAE), για την αντιμετώπιση τυχόν φοροαποφυγής εγχώριων εταιρειών, από μεταφορά εσόδων σε θυγατρικές.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται ενδεικτικά, κάποιες φορολογικές μεταρρυθμίσεις-ενισχύσεις στην περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού, και μετά, και γίνεται αναφορά στον λογιστικό και φορολογικό χειρισμό τους.

Αναφέρεται το νέο ψηφιακό περιβάλλον των επιχειρήσεων, όσον αφορά την υποχρεωτική διαβίβαση των συναλλαγών των επιχειρήσεων στην ΑΑΔΕ, αλλά και τον ψηφιακό μετασχηματισμό των φορολογικών ελέγχων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύουμε την έννοια της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων και αναφερόμαστε σε διάφορους προσδιοριστικούς παράγοντες του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, σχεδιάζουμε το δείγμα των εισηγμένων επιχειρήσεων, για εμπειρική έρευνα, κατά την χρονική περίοδο πριν την πανδημία του κορωνοϊού, και μετά, πως επηρεάστηκε η πραγματική φορολογική επιβάρυνση τους, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες φορολογικές μεταρρυθμίσεις (κυρίως απαλλαγών και ενισχύσεων), που δόθηκαν κατά την περίοδο της πανδημίας.

Στο τέλος παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας, αναφέρουμε τυχόν ελλείψεις, και τυχόν πεδία και ευκαιρίες για έρευνα.

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Αναβαλλόμενη φορολογία

Ξεκινάμε , με μια από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις του ν.4308/2014 των ΕΛΠ, την υιοθέτηση της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Σύμφωνα με το ΕΛΠ, οι οντότητες “δύνатаι” να αναγνωρίσουν αναβαλλόμενο φόρο, και σύμφωνα με τη Λογιστική οδηγία της ΕΛΤΕ, η λογιστική της αναβαλλόμενης φορολογίας, αποσκοπεί στην αποτύπωση ορθότερου λογιστικού αποτελέσματος, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων, αποτρέποντας τους ετεροχρονισμούς που μπορεί να προκαλείται, από την εφαρμογή των διαφορετικών κανόνων της φορολογικής νομοθεσίας.

Σύμφωνα με τον κ. Δημητρίου Δ. στο βιβλίο του “**Ανάλυση και Ερμηνεία των ΕΛΠ σε φορολογική βάση και λογιστικές αξίες**”, εξηγεί γιατί παρόλο που ο Ν.4308/2014, των ΕΛΠ, δίνει την ευχέρεια της αναγνώρισης ή μη της αναβαλλόμενης φορολογίας, προκειμένου να τις διευκολύνει, αναλύει πόσο σοβαρό θέμα είναι η αναγνώριση των αναβαλλόμενων φόρων, από τις διοικήσεις, καθώς αυτοί επηρεάζουν, και τους δείκτες χρέους, οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων.

Στην συνέχεια, αναλύει την αλλαγή σύμφωνα με το ΔΛΠ 12 “ Φόρος εισοδήματος”, για την βάση που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της αναβαλλόμενης φορολογίας, ακολουθώντας την μεθοδολογία του Ισολογισμού, προσδιορίζοντας τις προσωρινές διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου, υποχρέωσης του Ισολογισμού, και της φορολογικής του βάσης.

Σε άρθρο του ο κ. Χύτης Ε. “**Αναβαλλόμενοι φόροι σύμφωνα με τα Ελληνικά και ΔΛΠ, η περίπτωση μεταβολής των φορολογικών συντελεστών**”, αναλύει τον λογιστικό χειρισμό και την επίδραση στις Οικονομικές καταστάσεις, μιας επανεκτίμησης, των κονδυλίων των αναβαλλόμενων φόρων, σε περίπτωση μεταβολής των φορολογικών συντελεστών.

Αναφέρει ότι σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, στο οποίο βασίζεται και η σχετική διάταξη των ΕΛΠ, η μέθοδος του Ισολογισμού (Υποχρέωσης), για την επιμέτρηση της αναβαλλόμενης φορολογίας λαμβάνει υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές, που αναμένεται να είναι σε ισχύ, κατά την χρονική στιγμή της αντιστροφής των προσωρινών διαφορών.

Σε περίπτωση αλλαγής των φορολογικών συντελεστών, απαιτεί την επανεκτίμηση των υφιστάμενων αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων.

Επισημαίνει τον μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας, όσον αφορά την πρόβλεψη των περιόδων που αναμένεται να διαρκέσει η αναστροφή των προσωρινών διαφορών, καθώς και το ύψος των φορολογικών συντελεστών που θα ισχύσουν.

Επιπλέον αναφέρει ότι σε χώρες με μη σταθερή Φορολογική Πολιτική, η οποία χαρακτηρίζεται από συχνές και μη προαγγελθείσες αυξομειώσεις φορολογικών συντελεστών, πέρα από τις αρνητικές επιπτώσεις στην προσέλκυση επενδύσεων, προκαλούνται αυξομειώσεις στα αποτελέσματα μετά φόρων, και στα μεγέθη των Ισολογισμών των επιχειρήσεων, και επιπρόσθετα πολλές φορές δημιουργούνται και συγκρούσεις συμφερόντων, μεταξύ κλάδων, μέσω των αυξομειώσεων των φορολογικών συντελεστών.

2.2. Επιπτώσεις τις πανδημίας και επανεκτίμηση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων

Ο κ. Διονυσόπουλος Α, σε άρθρο του “**Η επίπτωση της πανδημίας στην ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων**”, αναλύει, πως έχουν επηρεαστεί οι επιχειρήσεις, από την πανδημία του κορωνοϊού, κυρίως στην επανεκτίμηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, που εμφανίζονται στον Ισολογισμό, αλλά και για το εάν υφίσταται η θεμελιώδης αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, για τις επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από την πανδημία.

Γενικά για όλες τις εκπεστές προσωρινές διαφορές αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, όταν υπάρχει τεκμηριωμένα, πιθανότητες για μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι εκπεστές προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

Στις περιπτώσεις όπου οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, αναγνωρίζονται για φορολογικές ζημιές, μόνο όταν υπάρχουν πειστικές αποδείξεις, ότι θα υπάρξει επαρκές φορολογητέο κέρδος έναντι του οποίου οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές μπορεί να χρησιμοποιηθούν πριν από την πενταετή παραγραφή τους.

Εάν δεν υπάρχουν πειστικές αποδείξεις ότι μελλοντικά φορολογητέα κέρδη θα εισρεύσουν στην επιχείρηση, η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που είχε πριν αναγνωρισθεί, πιθανόν να πρέπει να αναστραφεί,(απαίτηση που ορίζεται πληρέστερα στο ΔΛΠ 12), με συνεπακόλουθο σημαντικές επιπτώσεις στα Αποτελέσματα Χρήσης, και επομένως και στην καθαρή θέση της επιχείρησης.

Σύμφωνα και με το άρθρο της Grand Thornton, “**Deffered tax provisions**” μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, των επιχειρήσεων, ως αντίκτυπο της πανδημίας, θα είναι η παροχή πειστικών αποδεικτικών στοιχείων για την υποστήριξη της ενδεχόμενης μελλοντικής

κερδοφορίας, ώστε τυχόν αναγνωρισμένες ήδη αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που έχουν ήδη αναγνωριστεί για μη κεφαλαιακές ζημιές, να πρέπει να επανεκτιμηθούν

Και αυτό γιατί ενώ οι οικονομικές οντότητες μπορούν να μεταφέρουν καθαρές λειτουργικές ζημιές για μελλοντικές χρήσεις, οι προβλέψεις για μελλοντική κερδοφορία (κυρίως για διάστημα που υπερβαίνει τα πέντε έτη), μπορεί να αμφισβητηθούν από ελεγκτές και ρυθμιστικές αρχές.

Συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 2019, η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA), διευκρίνισε ότι οι ΑΦΑ, θα πρέπει να αναγνωριστούν, όταν υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα από 50%, να ανακτηθούν, παρέχουν συγκεκριμένες οδηγίες στην πράξη, και εξηγούν πότε τα αποδεικτικά στοιχεία των επιχειρήσεων για μελλοντικά προσδοκώμενα κέρδη, είναι πειστικά.

Συνοψίζοντας, το σημείο που παρουσιάζει ενδιαφέρον θα είναι : πως οι επιχειρήσεις θα εκτιμήσουν τα μελλοντικά τους κέρδη, πως θα επανεκτιμήσουν τις αναβαλλόμενες φορολογικές τους απαιτήσεις, και πόσο σημαντική θα είναι τελικά η επίδραση από την αναστροφή των απαιτήσεων αυτών, στα Αποτελέσματα Χρήσης.

Επιπλέον στο ίδιο άρθρο, ορίζουν και άλλους βασικούς τομείς της φορολογικής πρόβλεψης, που θα μπορούσαν να επηρεαστούν από τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, που αναφέραμε προηγουμένως.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, που σχετίζονται με επενδύσεις στο εξωτερικό.

Πολλές οικονομικές οντότητες με θυγατρικές στο εξωτερικό, το συσσωρευμένο κέρδος στο εξωτερικό, επανεπενδύεται, συνήθως πάλι στο εξωτερικό.

Λόγω της πανδημίας του COVID-19, πολλές οικονομικές οντότητες αξιολογούν εάν πρέπει να επαναπατριστούν αυτά τα κέρδη, στην δικαιοδοσία της μητρικής οντότητας, μέσω μερισμάτων.

Σε περίπτωση νομικών προσώπων, που πληρούν τις προϋποθέσεις, του άρθρου 48, του ν.4172/2013, τα μερίσματα που λαμβάνονται, έχουν πλήρη έκπτωση φόρου εισοδήματος και μερίσματος.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, αυτά τα μερίσματα, υπόκεινται σε εταιρικό φόρο (επομένως δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 48 του ν.4172/2013)

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, δεν απαιτείται η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων, που σχετίζονται με αυτές τις διαφορές (επενδύσεις σε θυγατρικές), αρκεί η διοίκηση να ελέγχει την διανομή αυτών των κεφαλαίων, και να είναι πιθανό ότι αυτά τα κεφάλαια δεν θα διανεμηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Με την πανδημία του COVID-19, κάθε εταιρεία που σχεδιάζει τον επαναπατρισμό ταμειακών διαθεσίμων στην δικαιοδοσία της οικονομικής οντότητας, (πιθανόν να εκτιμήσουν πιθανά σχέδια, έκτακτης χρηματοδότησης μελλοντικών ελλειμμάτων που μπορεί να αντιμετωπίσει η

οικονομική οντότητα), ενδέχεται να ανακαλύψει ότι πρέπει να εξετάσει προσεκτικά, να αναγνωρίσει μία φορολογική υποχρέωση.

Στις επενδύσεις σε θυγατρικές, η προσωρινή διαφορά προκύπτει, όταν η λογιστική αξία της επένδυσης καθίσταται διαφορετική, από την φορολογική της βάση,(που είναι συχνά το κόστος της), διαφορές που προκύπτουν στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Μείωση της λογιστικής αξίας της επένδυσης, στο ανακτήσιμο ποσό της.

Μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, όταν μητρική και θυγατρική είναι εγκαταστημένες σε διαφορετικές χώρες.

2.3. Αναβαλλόμενοι φόροι - έρευνες σχετικά με πρακτικές διαχείρισης κερδών-άρθρα για το περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί μετά την πανδημία.

Ένας σημαντικός αριθμός μελετών, ερευνά τη σχέση των Αναβαλλόμενων φόρων, και τις πρακτικές διαχείρισης των κερδών (Earnings Management).

Η γενική παραδοχή, αυτών των ερευνών, είναι ότι τα λογιστικά αποτελέσματα, αφήνουν μεγαλύτερο περιθώριο χειραγώγησης, από ότι τα φορολογητέα.

Ο Desai (2003) και ο Dharmapala (2006), και ο Mills(1998) υποστηρίζουν, ότι οι υψηλές διαφορές λογιστικών και φορολογικών αποτελεσμάτων, συνδέονται με υψηλά επίπεδα μη φορολογικής συμμόρφωσης.

Ειδικά ο Desai , ερευνά πως συνδέονται η χειραγώγηση των κερδών(ώστε να προωθηθούν τα συμφέροντα στελεχών-διαχειριστών επιχειρήσεων), παρά των μετόχων.

Τονίζεται στις έρευνες αυτές ότι όταν έχουμε μεγάλες διαφορές λογιστικού και φορολογικού αποτελέσματος, συνήθως αποτελεί σημάδι για την ποιότητα των αποτελεσμάτων

Στην συνέχεια, σε άρθρο της Ernest & Young “ **Tax Risk and Controversy Survey: ”** **Ανησυχία για αυξημένη φορολογία τα επόμενα έτη”** , ερευνά κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2020, καταγράφοντας τις απόψεις διαφόρων φορολογικών και οικονομικών διευθυντών, από εξήντα χώρες και είκοσι κλάδους της οικονομίας, σχετικά με τους αυξημένους πλέον φορολογικούς κινδύνους που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, δείχνουν, ότι οι ενδοομιλικές συναλλαγές, οι οποίες έχουν επηρεαστεί από την πανδημία, εξαιτίας της μεταβλητότητας στα κέρδη, καθώς και οι προκλήσεις στον καθορισμό σημείων αναφοράς για τις ενδοομιλικές συναλλαγές, προκαλούν αύξηση των φορολογικών κινδύνων για τις επιχειρήσεις.

Ο κ. Μήτσιος Σ. της ΕΥ, στην Ελλάδα, σχολιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας και επισημαίνει ,ακόμη τον αυξημένο φορολογικό κίνδυνο, από το πλήθος των φορολογικών μεταρρυθμίσεων παγκοσμίως, καθώς και από τον αυξημένο ψηφιακό μετασχηματισμό των φορολογικών αρχών, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον αυξημένο φορολογικό κίνδυνο, να πρέπει να υιοθετήσουν μια στρατηγική κυρίως προληπτική διαχείρισης του, και επιπλέον να επενδύσουν και αυτές με τη σειρά τους στην ψηφιακή τεχνολογία.

Σε επίσης άρθρο του, κ. Ζαμάνη Ν. της Asnetwork, αναφέρει για το μέχρι τώρα ψηφιακό χάσμα των ελληνικών κυρίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με δείκτη ψηφιοποίησης 60%, να καταλαμβάνει μία από τις τελευταίες θέσεις της Ε.Ε. ,επισημαίνει ως στόχο της Ε.Ε. μέχρι το 2030, τον ψηφιακό μετασχηματισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Υπό το πρίσμα αυτό, τονίζει ιδιαίτερα την συμβολή της εφαρμογής και λειτουργίας της διαβίβασης των δεδομένων των τηρούμενων λογιστικών βιβλίων, στην ψηφιακή πλατφόρμα της ΑΑΔΕ (MyData).

2.4. Μελέτες και άρθρα στον χρηματοπιστωτικό τομέα-Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις σε περίοδο κρίσης και επιπτώσεις από την πανδημία.

Στην συνέχεια ο κ. Χαρδουβέλης Γ., σε μελέτη του , με τίτλο, “ **Κρίση και Χρηματοπιστωτικά Ανοίγματα**”, εξηγεί πως τα χρηματοπιστωτικά ανοίγματα, των τραπεζών στην Ελλάδα, έχουν εξελιχθεί, μέσα από την τραπεζική κρίση της δεκαετίας του 2010.

Αναφέρεται στο υψηλό μέγεθος των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), λόγω της διαρκούς κρίσης, τους περιορισμούς που υφίστανται οι τράπεζες, από τους εποπτικούς κανονισμούς της Βασιλείας III, για τη μείωση των ΜΕΔ, και επομένως την απομείωση των Ιδίων κεφαλαίων τους, επισημαίνει και τους περιορισμούς για μείωση ΜΕΔ, από την νομοθεσία περί Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων (DTC), σε περίπτωση όπου σε κάποια χρήση, εμφανίσουν ζημιά, την μετατροπή αυτών των απαιτήσεων σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου.

Αναφέρεται επίσης στην διαδικασία της τιτλοποίησης (κωδικός ονομασίας ‘Ηρακλής’) μεγάλου μέρους των ΜΕΔ, υπό την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, που νομοθετήθηκε το 2019, ύστερα από πρόταση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Συνεχίζει με αναφορά ότι πολλές τράπεζες, τις συστημικές, που υιοθέτησαν την διαδικασία της τιτλοποίησης για τα ΜΕΔ, τονίζοντας, ότι ενώ οι τράπεζες υφίστανται ζημιές, από τις

τιτλοποιήσεις δανείων, είναι υποχρεωμένες να παραμείνουν κερδοφόρες, ώστε να μην χρειαστεί να εκδώσουν μετοχές υπέρ του Δημοσίου, για DTC.

Στην συνέχεια αναφέρεται στις επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού, για τις τράπεζες, όπου στην ουσία περιόρισε τα σχέδια των τραπεζών για γρήγορη και συνολική εξυγίανση των ισολογισμών τους, τονίζοντας ότι μέχρι τώρα οι τράπεζες, δεν έχουν εκδώσει μετοχές υπέρ του Δημοσίου, γιατί έκαναν χρήση του μέτρου της διάσπασης της τραπεζικής δραστηριότητας (το λεγόμενο *hive down-2018*), όπου μία τράπεζα διασπάται σε δύο οντότητες, και η προκύπτουσα ζημιά από πώληση δανείων, επιβαρύνει τη μία οντότητα και έτσι δεν ενεργοποιείται ο νόμος για τις DTC, και δεν εκδίδονται μετοχές υπέρ του Δημοσίου, μέτρο όμως το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μια φορά, επισημαίνοντας ότι πρέπει να βρεθεί μία λύση.

Αξίζει, να αναφέρουμε σε μία παλιότερη έρευνα, στην οποία ο Scinner εξετάζει τις ΑΦΑ στο Ενεργητικό για Ιαπωνικές τράπεζες, ειδικότερα σε περίοδο κρίσης, όπου η αναγνώριση DTA μεγάλου μεγέθους αποτελεί έμμεση κρατική βοήθεια, αφού τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι DTA που το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχεται, από την αναγνώριση Φορολογικών ζημιών, ενισχύουν τα εποπτικά Ίδια Κεφάλαια των τραπεζών αυτών.

Ο Ladas A. et al. σε μελέτη του στο άρθρο “**Accounting quality deferred tax and risk in the banking industry**”, πάνω σε δείγμα τραπεζών της ευρωζώνης, παράσχει στοιχεία για τη σχέση μεταξύ κεφαλαιακής διάθρωσης, κινδύνου κατάρρευσης των μετοχών, και αναβαλλόμενης φορολογίας, και διαπίστωσε ότι η καταγραφή των αναβαλλόμενων φορολογικών θέσεων σε ορισμένες περιπτώσεις, που σχετίζονται με τη δομή του κεφαλαίου, οδηγούν σε μελλοντικό κίνδυνο κατάρρευσης μετοχών.

Επιπλέον, διαπίστωσαν, ότι τράπεζες (Ευρωζώνης) με υψηλές ΑΦΑ, που έχουν πληγεί από την κρίση, έχουν χαμηλότερο κίνδυνο κατάρρευσης μετοχών, μελλοντικά, ενώ εάν έχουν προβλήματα κεφαλαιακής διάθρωσης, έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα για κατάρρευση των μετοχών τους μελλοντικά.

Η Samara A., ερευνά τη σχέση των αναβαλλόμενων φορολογικών στοιχείων, και της τιμής των μετοχών, για ζημιογόνες εισηγμένες επιχειρήσεις, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, δείχνουν, ότι όταν οι επιχειρήσεις εμφανίζουν ζημίες, κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης, τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία που εμφανίζουν, επικεντρώνουν το ενδιαφέρον των επενδυτών, ειδικότερα η καταγραφή των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων από μία ζημιογόνα επιχείρηση, συνήθως υποδεικνύει στους επενδυτές, ότι η επιχείρηση θα έχει επαρκή φορολογητέο εισόδημα στο μέλλον.

Αντίθετα η καταγραφή των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων, πάντα κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης, λαμβάνεται αρνητικά υπόψη, από τους επενδυτές, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις αυτές θα μειώσουν μελλοντικά το εισόδημα.

Η Gorlitz A. et al. σε μελέτη με τίτλο, “**Χρηματοοικονομική λογιστική και αναβαλλόμενοι φόροι, μια συστηματική ανασκόπηση των εμπειρικών στοιχείων**”, εξετάζουν συστηματικά, το σύνολο των εμπειρικών στοιχείων που έχουν προκύψει, τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, στους τομείς της συνάφειας αξίας, και της διαχείρισης κερδών.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι, είναι πάντα ένα επίμαχο θέμα, σχετικά με το κατά πόσο και σε ποιο βαθμό παρέχουν σχετικές πληροφορίες, στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, και κατά πόσο χρησιμοποιούνται οι αναβαλλόμενοι φόροι στη διαχείριση των κερδών τους.

Τα βασικά αποτελέσματα δείχνουν, ότι η υπάρχουσα εμπειρική έρευνα, επικεντρώνεται κυρίως στο περιβάλλον των ΗΠΑ, και ότι υπάρχουν ουσιαστικά στοιχεία για τη συνάφεια της αξίας των στοιχείων αναβαλλόμενων φόρων, αλλά περιορισμένα στοιχεία ότι οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τους αναβαλλόμενους φόρους για διαχείριση κερδών, τονίζοντας ότι τα ευρήματα είναι ανάμεικτα, και διαφέρουν μεταξύ των ερευνητικών μεθόδων.

Στην συνέχεια της μελέτη τους, συγκρίνουν επιλεγμένα λογιστικά πρότυπα, για τους αναβαλλόμενους φόρους.

Εντοπίζουν τις διαφορές, ανάμεσα στα GAAP των ΗΠΑ (ASC 740), και στα διεθνή ΔΠΧΑ(IAS 12), σχετικά με τους αναβαλλόμενους φόρους, σημειώνοντας διαφορές που σχετίζονται με τη μέθοδο της αποτίμησης και την προσέγγιση της αναγνώρισης.

Τα GAAP των ΗΠΑ, απαιτούν την χρήση θεσπισμένων φορολογικών συντελεστών, ενώ τα ΔΠΧΑ (καθώς και τα αυστραλιανά GAAP), επιτρέπουν την αναφορά σε ανακοινωθέντες φορολογικούς συντελεστές, που δεν έχουν θεσπιστεί ακόμα κατά τον χρόνο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, η προσέγγιση αναγνώρισης, είναι διαφορετική σύμφωνα με τα US GAAP, που ακολουθεί την προσέγγιση της απομείωσης, ενώ τα ΔΠΧΑ ακολουθούν, την προσέγγιση της καταφατικής κρίσης.

Σύμφωνα, με αυτήν την προσέγγιση των ΔΠΧΑ, αναγνωρίζονται τα αναβαλλόμενα περιουσιακά στοιχεία, στο βαθμό που είναι πιθανό, ότι το φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο στο μέλλον, και δεν απαιτείται επίδομα αποτίμησης.

Η προσέγγιση απομείωσης των GAAP US, απαιτεί πρώτα για όλες τις προσωρινές εκπιπτόμενες διαφορές την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Στην συνέχεια σαν δεύτερο βήμα, αναγνωρίζεται μια πρόβλεψη απομείωσης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, ότι δεν θα χρησιμοποιηθούν στο μέλλον

Στην συνέχεια, σύμφωνα με μελέτη του κ, Χύτη Ε. & κ. Γεραντώνη Ν. στο άρθρο τους **“ΔΠΧΑ 9: Χρηματοοικονομικά Μέσα- Οι επιπτώσεις του στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών συστημικών τραπεζών”**, αναλύουν και επισημαίνουν , πως η εφαρμογή από 01/01/2018, του ΔΠΧΑ 9, επέφερε σημαντικές αλλαγές στην λογιστική αναγνώριση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων, καθώς και τις επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών συστημικών τραπεζών, όπως ο σχηματισμός πρόσθετων προβλέψεων(μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών), οι οποίες μείωσαν τα ίδια κεφάλαια τους, και την κεφαλαιακή τους επάρκεια, και αναγνωρίστηκαν πρόσθετες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις.

2.5. Άρθρα φορολογικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Στην συνέχεια, σε άρθρα, των PwC και, ΕΥ, ο κ. Μήτσιος, αναφέρουν, σχετικά με τον νόμο 4778/2021, για τη θέσπιση εταιρειών ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας, τα εξής:

Σύμφωνα με το άρθρο 25, κεφαλαίου Γ, και άλλες επείγουσες διατάξεις του ν.4778/2021, προστίθεται νέο άρθρο, το 71Η στον ν.4172/2013, σχετικά με την δημιουργία των εταιρειών ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας (ΕΕΣΔΟΠ), για την διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων και των επενδύσεων φυσικών προσώπων με φορολογική κατοικία στην Ελλάδα.

Θεσπίζεται με τον νόμο αυτόν, η δυνατότητα λειτουργίας των εταιρειών αυτών με οποιαδήποτε νομική μορφή του ΚΦΕ, εκτός από νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, θεσπίζεται ο σκοπός τους, ο τρόπος λειτουργίας τους, ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος, καθώς και λοιπά θέματα.

Στην συνέχεια με το ν.4916/2022 λοιπές φορολογικές μεταρρυθμίσεις, προστίθεται στον σκοπό των ΕΕΣΔΟΠ, και η διαχείριση των δαπανών που πραγματοποιούνται από τα φυσικά πρόσωπα με φορολογική κατοικία στην Ελλάδα, και τα μέλη των οικογενειών τους, για την κάλυψη των αναγκών τους και του κόστους της διαβίωσης τους, καθώς και τις φιλανθρωπικές και πολιτιστικές τους δράσεις.

Ακόμα σε άρθρο της η BDO Ορκωτοί Λογιστές ΑΕ με τίτλο **“Λογιστικός & Φορολογικός χειρισμός των ενισχύσεων με βάση την παρ.1 του άρθρου 47, του Κ.Φ.Ε. ”** προσπαθούν να

συγκεντρώσουν, να ομαδοποιήσουν, και να αναλύσουν το σύνολο των αφορολόγητων ενισχύσεων, οι οποίες δόθηκαν από το κράτος, την διετία 2020-2021, για την αντιμετώπιση κυρίως της πανδημίας του κορωνοϊού, αλλά και άλλων θεομηνιών.

3. ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1. Αναβαλλόμενη φορολογία-ανάλυση

Η αναβαλλόμενη φορολογία αποσκοπεί στην αποτύπωση ορθότερου λογιστικού αποτελέσματος, περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, αποτρέποντας τους ετεροχρονισμούς που μπορεί να προκαλούνται από την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας.

Γενικά η αναβαλλόμενη φορολογία, έχει σκοπό την απεικόνιση των διαφορών ανάμεσα στο λογιστικό κέρδος και το φορολογικό,(διαφορών γιατί εφαρμόζονται διαφορετικοί κανόνες για τον προσδιορισμό του αποτελέσματος) με σκοπό τη διευκόλυνση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Οι φορολογικοί κανόνες αποσκοπούν, στο ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου, ενώ οι λογιστικοί κανόνες, αποσκοπούν στην ορθή απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων, και τον ορθό υπολογισμό του λογιστικού αποτελέσματος, το οποίο βασίζεται σε γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP), που ενσωματώνονται στα λογιστικά πρότυπα, και παρέχουν πληροφορίες προς τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Άρα στα “Αποτελέσματα Χρήσης”, το κονδύλι που εμφανίζεται σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα “Φόρος εισοδήματος”, αφορά την δαπάνη φόρου των λογιστικών κερδών, όχι τον φόρο που θα καταβληθεί και αποτελεί τον τρέχον φόρο.

Εάν εμφανίσω στα Αποτελέσματα χρήσης ως δαπάνη φόρου το ποσό που πληρώνω στην φορολογική δήλωση, δεν τηρώ την θεμελιώδη αρχή της πιστής εύλογης παρουσίασης των οικονομικών συναλλαγών, των λογιστικών προτύπων IFRS, δηλαδή θα πρέπει ο φόρος εισοδήματος, να αντιστοιχεί ως αποτέλεσμα των συναλλαγών, και πως εμφανίζεται το λογιστικό αποτέλεσμα.

Άρα σύμφωνα με τα πρότυπα πρέπει, να συμβιβάσουμε την διαφορά (λογιστικής βάσης και φορολογικής βάσης) , και το έξοδο του φόρου που εμφανίζεται στα Αποτελέσματα χρήσης, υπολογίζεται ως το άθροισμα του τρέχον φόρου και του ποσού αναβαλλόμενος φόρος, που εξισώνει το λογιστικό κέρδος.

Επομένως, μπορούμε να πούμε ότι ο αναβαλλόμενος φόρος μπορεί να ορισθεί ως η μελλοντική φορολογική επίδραση των στοιχείων που αναγνωρίζονται στον Ισολογισμό.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 4308/2014, η οντότητα πρέπει να παρακολουθεί τόσο την λογιστική αξία των στοιχείων, των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και καθαρής θέσης, με σκοπό την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της οντότητας, όσο και της φορολογικής βάσης των στοιχείων, που διαφέρουν με σκοπό την συμμόρφωση με την φορολογική νομοθεσία, και την υποβολή της φορολογικής δήλωσης.

Σύμφωνα με την πρόσφατη λογιστική οδηγία, η εφαρμογή της αναβαλλόμενης φορολογίας, εισάγεται από τον νόμο προαιρετικά, αλλά δεν μπορεί να εφαρμόζεται επιλεκτικά, δηλαδή την εφαρμογή της μόνο σε στοιχεία που έχουν αναβαλλόμενο φορολογικό έσοδο (ΑΦΑ), και να αγνοεί τα στοιχεία που δίνουν αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο (ΑΦΥ).

Άρα όταν μία οντότητα υιοθετεί την λογιστική της αναβαλλόμενης φορολογίας, την εφαρμόζει στο σύνολο της, θετικά και αρνητικά ποσά του αναβαλλόμενου φόρου.

Πρέπει να αναγνωρίζονται όλες οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, ενώ αντίθετα οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, αναγνωρίζονται μόνο όταν είναι τεκμηριωμένο ότι θα υπάρχουν μελλοντικά φορολογικά κέρδη, έναντι των οποίων οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (ΑΦΑ), μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

Οι ΑΦΑ και οι ΑΦΥ, υπόκεινται σε συμψηφισμό και τα αντίστοιχα καθαρά ποσά, παρουσιάζονται στον Ισολογισμό και στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων.

Όσον αφορά την ορθή απεικόνιση στις οικονομικές καταστάσεις, θα πρέπει να παρουσιάζονται στον Ισολογισμό, ως ιδιαίτερα κονδύλια, οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις και οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις.

Οι ΑΦΑ παρουσιάζονται στο Ενεργητικό, στα μη κυκλοφορούντα στοιχεία, και οι ΑΦΥ παρουσιάζονται στις Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, απαιτείται η γνωστοποίηση των αναβαλλόμενων φόρων στις οικονομικές καταστάσεις, και για τον προσδιορισμό των αναβαλλόμενων φόρων, σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία του Ισολογισμού.

Συγκρίνεται η λογιστική αξία των στοιχείων του Ενεργητικού και των Υποχρεώσεων, με την φορολογική αξία, βάση(το ποσό που αποδίδεται στο ίδιο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση,

για φορολογικούς σκοπούς), ώστε να προσδιοριστούν οι προσωρινές διαφορές, και οι αντίστοιχοι αναβαλλόμενοι φόροι.

Οι προσωρινές διαφορές(της λογιστικής και της φορολογικής βάσης των στοιχείων), καταλήγουν σε : 1) φορολογητέες προσωρινές διαφορές και αναγνώριση ΑΦΥ (όταν λογιστική βάση στοιχείου μεγαλύτερη από την φορολογική), δηλαδή φορολογητέες προσωρινές διαφορές, είναι εκείνες, των οποίων ο φόρος θα χρεωθεί στο μέλλον, όταν το περιουσιακό στοιχείο(ή υποχρέωση) ανακτηθεί (ή διακανονιστεί), 2) εκπεστέες προσωρινές διαφορές και αναγνώριση ΑΦΑ(όταν λογιστική βάση των στοιχείων είναι μικρότερη της φορολογικής βάσης) επομένως εκπιπόμενες προσωρινές διαφορές, είναι εκείνες, που θα οδηγήσουν σε φορολογικές εκπτώσεις, ή εξοικονόμηση πόρων στο μέλλον, όταν το περιουσιακό στοιχείο (ή υποχρέωση) ανακτηθεί ή διακανονιστεί.

Έτσι ο αναβαλλόμενος φόρος, προκύπτει από την εφαρμογή του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή, σε κάθε προσωρινή διαφορά.

Ο λογισμός του τρέχοντος και του αναβαλλόμενου φόρου, συνδέεται με το είδος της συναλλαγής, εάν αφορά τα Αποτελέσματα Χρήσης, ή εάν έχει επίδραση στην Καθαρή Θέση, όταν αφορά συναλλαγή που επιδρά κατευθείαν στην καθαρή θέση, ο αναβαλλόμενος φόρος και ο τρέχων λογίζεται επίσης στην καθαρή Θέση , διαφορετικά λογίζεται στα Αποτελέσματα Χρήσης.

Για τα ελληνικά δεδομένα, η αναβαλλόμενη φορολογία είναι μια καινοτομία, και οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις έπρεπε να αρχίζουν να την εφαρμόζουν από 01/01/2005 και εξής, αφού είναι υποχρεωμένες να τηρούν τα ΔΛΠ.

Δεδομένου ότι η εκτίμηση του φορολογητέου εισοδήματος, έχει υψηλό πληροφοριακό περιεχόμενο, είναι δεδομένο ότι οι γνωστοποιήσεις (υποχρεωτικές σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΔΛΠ 12), σχετικά με τις διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογικού εισοδήματος, θα είναι επιπρόσθετα χρήσιμες στους επενδυτές.

Συγκεκριμένα το αναθεωρημένο ΔΛΠ 12, απαιτεί από μια οικονομική οντότητα να γνωστοποιεί χωριστά τους αναβαλλόμενους φόρους, είτε στην Συνολική Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, είτε στις σημειώσεις από 01/07/2012, και μετά.

Από διάφορες έρευνες και μελέτες που έγιναν, δεν επιβεβαιώνεται ότι οι αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον αναβαλλόμενο φόρο ανά στοιχείο, επηρεάζουν σημαντικά την κρίση των αναγνωστών των οικονομικών καταστάσεων, ως επενδυτικός παράγοντας, αλλά οι διοικήσεις των εταιρειών μετρούν τους αναβαλλόμενους φόρους, καθώς αυτοί επηρεάζουν τους δείκτες χρέους, οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων(craauditors,-

Δημήτρης Δημητρίου βιβλίο ‘Ανάλυση και Ερμηνεία των ΕΛΠ σε φορολογική βάση και λογιστικές αξίες’.)

Ως παράδειγμα κατανόησης, ακολουθεί το παρακάτω.

Μια οντότητα, που έχει επιλέξει να επιμετρά τα ακίνητα της σε εύλογες αξίες σύμφωνα με το άρθρο 24 του ν.4308/2014 (ΕΛΠ) και προκύπτει κέρδος (υπεραξία) 1 εκατ. ευρώ από την επιμέτρηση, θα το εμφανίσει ως αποθεματικό εύλογης αξίας, στην καθαρή θέση, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, αλλά εάν η οντότητα δεν έχει υιοθετήσει την αναγνώριση του αναλογούντα αναβαλλόμενου φόρου, σύμφωνα με την ευχέρεια που της παρέχει ο νόμος, και στη συνέχεια αποφασίσει να ζητήσει χρηματοδότηση από μια τράπεζα, το πιθανότερο η ίδια η τράπεζα να υπολογίσει τον αναβαλλόμενο φόρο π.χ. με 29% για το 2018, δηλαδή 290 χιλ. ευρώ (1 εκατ. επί 29%).

Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα, να εμφανίζονται αυξημένα τα ίδια κεφάλαια της και μειωμένες οι υποχρεώσεις της οντότητας κατά το ποσό αυτό.

Έτσι αφού ο βασικός δείκτης χρηματοδότησης : Ξένα Κεφάλαια / Ίδια Κεφάλαια, και η πραγματική καθαρή θέση δεν θα ανταποκρίνονται σε πραγματικές τιμές, και ενδεχομένως η τράπεζα να μην εγκρίνει το ύψος του δανείου ή ακόμα να απορρίψει και την πρόταση.

3.2. Αλλαγή νόμου για την αναβαλλόμενη φορολογία (DTC) των τραπεζών

Δίνεται η δυνατότητα πλέον στις τράπεζες, για τις ζημιές που μπορεί να προκύψουν από 1/1/2021, λόγω νέων τιτλοποιήσεων ή πωλήσεων δανείων, να μπορούν να τις συμψηφίσουν από μελλοντικά κέρδη σε βάθος 20ετίας, χωρίς τον κίνδυνο ενεργοποίησης του αναβαλλόμενου φόρου (DTC).

Σύμφωνα με τον νόμο του ΚΦΕ 4172/2013, σε περίπτωση όπου μία τράπεζα, εμφανίσει ζημιές σε μία οικονομική χρήση, εκδίδει τίτλους υπέρ του Δημοσίου, η οποία αντιστοιχεί, στο ποσοστό συμμετοχής, της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις των τραπεζών (DTC), έχουν προκύψει, με βάση τη ζημία που προέκυψε το 2012, λόγω του PSI, και η οποία προβλέπεται να αποσβεστεί σε 30 χρόνια, καθώς και οι ζημιές που εγγράφουν οι τράπεζες, λόγω τιτλοποιήσεων, στο πλαίσιο της εξυγίανσης από τα κόκκινα δάνεια (μη εξυπηρετούμενα δάνεια), και οι οποίες αποσβένονται σε ορίζοντα 20ετίας.

Σύμφωνα με την έγκριση της ΕΚΤ, εγκρίνεται η τροποποίηση του άρθρου 27 του

ΚΦΕ(Ν.4172/2013), σχετικά με την μεταφορά ζημιών και αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων , στις τράπεζες ,χωρίς τον κίνδυνο ενεργοποίησης του αναβαλλόμενου φόρου , για αναγκαστική είσοδο του δημοσίου, στο μετοχικό τους κεφάλαιο σε περίπτωση που εμφανίσουν ζημιά σε κάποιο οικονομικό έτος.

Παρέχεται η δυνατότητα μετακύλησης, τυχόν μη συμψηφισθέντων ποσών χρεωστικής διαφοράς, λόγω μη επάρκειας φορολογικών κερδών σε μία χρήση, σε επόμενο φορολογικό έτος , στο οποίο θα υπάρχει επάρκεια φορολογικών κερδών. Η μεταφορά αυτή θα μπορεί να γίνει εντός 20ετής περιόδου.

Ειδικότερα, σε κάθε έτος συμψηφίζεται , πρώτα η ετήσια απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς από το PSI, στη συνέχεια η ετήσια απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς από διαγραφή ή μεταβίβαση δανείων και πιστώσεων, και μετά ακολουθεί και ο συμψηφισμός των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών.

Μέχρι τώρα, στο πλαίσιο της απομάκρυνσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, από τους ισολογισμούς των τραπεζών, προκειμένου να αποφύγουν την ενεργοποίηση του μηχανισμού της αναβαλλόμενης φορολογίας σε οριστική απαίτηση του Δημοσίου, προχωρούσαν σε μοντέλα του hive down, σχετική μελέτη κ,Γκίκα Α. Χαρδουβέλη (2020) ‘Κρίση και Χρηματοπιστωτικά Ανοίγματα’, όπου αναλύει, την εξέλιξη των χρηματοοικονομικών ανοιγμάτων των τραπεζών στην Ελλάδα, κατά την διάρκεια της τραπεζικής κρίσης του 2010 και μετά, τονίζοντας για την ανάγκη να βρεθεί λύση για οριστική εξυγίανση των Ισολογισμών των τραπεζών.

Το μοντέλο hive down σημαίνει, απόσχιση της τραπεζικής δραστηριότητας, και μεταφορά της ζημιάς που προκύπτει από την τιτλοποίηση , σε μια νέα εταιρεία (SPV), εταιρεία ειδικού σκοπού, η οποία εκδίδει ομολογίες με εγγύηση του Ελληνικού κράτους. Οι τράπεζες , μεταβιβάζουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια , στις εταιρείες SPV, μέσω τιτλοποίησης , όμως πρόκειται, για μία δυνατότητα που χορηγείται εφάπαξ , και δεν μπορεί να επαναλαμβάνεται κάθε φορά που οι τράπεζες καταγράφουν ζημιές. Το hive down αποτελεί, ένα εργαλείο αποφυγής ενεργοποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας για την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, επομένως ο εταιρικός μετασχηματισμός , διευκολύνει τη διαδικασία της τιτλοποίησης των δανείων, χωρίς να δημιουργείται μεταβολή της μετοχής σύνθεσης των τραπεζών. Η άρση της πιθανότητας αναγκαστικής εισόδου του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών, λειτουργεί θετικά για την προσέλκυση νέων ιδιωτών επενδυτών στις ελληνικές τράπεζες.

Το μοντέλο του hive down, έχουν υιοθετήσει, οι τρεις από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, η ALPHA BANK, η EUROBANK, και η ΠΕΙΡΑΙΩΣ , με στόχο να μειωθούν τόσο τα εναπομένοντα ΜΕΔ,(μη εξυπηρετούμενα δάνεια), όσο και όποια αναμένεται να προκύψουν ,

εξαιτίας της πανδημίας του COVID-19, για τα οποία θα χορηγηθούν συνοδευτικά κρατικές εγγυήσεις.

Έτσι με την θετική γνωμοδότηση της , η ΕΚΤ έκρινε ότι η εν λόγω τροποποίηση του νόμου για την αναβαλλόμενη φορολογία των τραπεζών , ήταν απαραίτητη. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις , δεν είναι άμεσα καταβεβλημένο κεφάλαιο (πρόκειται για δέσμευση του ελληνικού Δημοσίου να τα καταβάλλει άμεσα ή έμμεσα , αλλά υπολογίζεται στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών.)

Τα κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών , περιλαμβάνουν αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTC), ύψους 15,2 δις .€ , ποσό που αντιστοιχεί στο 54,5 % των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων τους.

Επιπρόσθετα ,οι ευρωπαϊκές τράπεζες υιοθέτησαν από 1/1/2018 το IFRS 9, το οποίο επιβάλλει τον σχηματισμό πρόσθετων προβλέψεων για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Στο πλαίσιο της μετάβασης, οι ελληνικές τράπεζες , έγραψαν όλη την λογιστική ζημιά, έκαναν όμως χρήση των μεταβατικών διατάξεων, ώστε να επιβαρύνουν σε βάθος πενταετίας, και όχι εφάπαξ τα εποπτικά τους κεφάλαια.

Έτσι βάση των μεταβατικών διατάξεων ,οι τράπεζες έπρεπε το 2021, να αφαιρέσουν από τα εποπτικά τους κεφάλαια , την αναλογούσα επίπτωση από το κόστος πρώτης εφαρμογής του IFRS 9.

Με απόφαση της όμως η επιτροπή της Βασιλείας, όλες οι ευρωπαϊκές τράπεζες, απαλλάσσονται από την υποχρέωση, να πάρουν για την διετία 2020-21, την προβλεπόμενη επίπτωση στα εποπτικά τους κεφάλαια, και όσες κάνουν χρήση της διάταξης , μπορούν να μετακυλήσουν την επιβάρυνση κλιμακωτά στην τριετία 2022-2024.

Ειδικά στον τραπεζικό κλάδο , βλέπουμε να χρησιμοποιείται ο αναβαλλόμενος φόρος ως εργαλείο, για την χειραγώγηση των κερδών, μαζί με άλλα εργαλεία , όπως η πρόβλεψη ζημιών, καθώς και μέσω των τιτλοποιήσεων.

3.3. ΔΠΧΑ 9 “Χρηματοοικονομικά Μέσα” , ως απάντηση της οικονομικής κρίσης-οι επιπτώσεις του στις οικονομικές καταστάσεις-ειδικά επιπτώσεις στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΕ 2016/2067, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ,δημοσίευσε το ΔΠΧΑ 9, ' Χρηματοοικονομικά Μέσα', με εφαρμογή του από 1/1/2018, όπου

αλλάζει τις λογιστικές αρχές για την επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων, και ειδικότερα τη μέθοδο απομείωσης τους.

Σύμφωνα με το άρθρο του κ. Ευάγγελου Χύτη & Ν. Γεραντώνη **‘Οι επιπτώσεις του ΔΠΧΑ 9, στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών συστημικών τραπεζών’** έχουμε ορθολογικότερες αρχές λόγω του μεταβαλλόμενου οικονομικού περιβάλλοντος, άρα και ορθολογικότερη απεικόνιση των χρηματοοικονομικών μέσων, βασιζόμενη όμως η κάθε επιχείρηση στο ειδικότερο επιχειρηματικό της μοντέλο.

Αρχική αναγνώριση έχουμε για ένα ΧΠΣ ή ΧΥ στον Ισολογισμό μιας επιχείρησης όταν και μόνο όταν γίνει αντισυμβαλλόμενος σε σύμβαση του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης (Ntotsias et all, 2015) .

Η αρχική αναγνώριση για όλα τα ΧΠΣ γίνεται στην εύλογη(ΕΥ 2017).

Μεγαλύτερη αλλαγή, του ΔΠΧΑ 9, είναι η μεταγενέστερη επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων, ανάλογα με το πώς έχουν ταξινομηθεί, και η μεγαλύτερη αλλαγή για τον προσδιορισμό της απομείωσης τους, είναι το ενιαίο μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών .

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (το οποίο αντικαταστάθηκε από το ΔΠΧΑ 9), ο υπολογισμός της απομείωσης των χρηματοοικονομικών μέσων, βασιζόταν στις πραγματοποιηθείσες ζημιές, ενώ το ΔΠΧΑ 9, επιτρέπει την αναγνώριση ζημιών, ως πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, πριν αυτές προκύψουν, επομένως έχουμε αυξημένα κριτήρια υποθέσεων και προσδοκιών αξιολόγησης.

Όσον αφορά την ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, δύο είναι τα κριτήρια σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, (εξαλείφεται η κατηγορία χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μέχρι τη λήξη τους, και διαθέσιμα προς πώληση).

Το κάθε επιχειρηματικό μοντέλο της επιχείρησης για την διαχείριση των ΧΠΣ που προσδιορίζει η κάθε επιχείρηση, και στην συνέχεια να εκτιμήσει τα συμβατικά χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών των ΧΠΣ.

Έτσι, όταν έχουμε την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών (πληρωμές κεφαλαίου και τόκου σε καθορισμένες ημερομηνίες), τότε το ΧΠΣ , αναγνωρίζεται στο αποσβέσιμο κόστος (με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου).

Όταν ένα ΧΠΣ με βάση πάντα το επιχειρηματικό μοντέλο της κάθε επιχείρησης , κατέχεται με σκοπό πέρα από την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών σε καθορισμένες ημερομηνίες, και για πώληση , αναγνωρίζεται στην δίκαιη (εύλογη αξία) του μέσω της κατάστασης Συνολικών Εισοδημάτων(άλλων εσόδων).

Όταν σύμφωνα με το επιχειρηματικό μοντέλο, έχουμε την πώληση του ΧΠΣ, τότε αυτά ταξινομούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Εάν δεν εμπίπτει σε μία από τις προηγούμενες κατηγορίες, το ΧΠΣ, επιμετράται στην εύλογη(δίκαιη) αξία του μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων του έτους.

Το ΔΠΧΑ 9 προβλέπει την αναταξινόμηση των ΧΠΣ, μεταξύ των τριών κατηγοριών, όταν και μόνο όταν το επιχειρηματικό μοντέλο για την διαχείριση τους αλλάζει.(International Accounting Standards Board, 2019), και αυτό εξασφαλίζει ότι οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες, που αντανακλούν το πώς αναμένεται να πραγματοποιηθούν οι ταμειακές ροές των ΧΠΣ.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, οι περισσότερες επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος(καμία αλλαγή στην ταξινόμηση σε σχέση με το ΔΛΠ 39), εκτός εκείνων που παρουσιάζονται στην εύλογη αξία τους, μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων, και σε άλλες ειδικές περιπτώσεις, όπως υποχρεώσεις από εγγυητικά συμβόλαια.

Ο κλάδος που επηρεάζεται εντονότερα, από την μετάβαση από το ΔΛΠ 39, στο ΔΠΧΑ 9, είναι ο χρηματοπιστωτικός .

Η αύξηση των προβλέψεων απομείωσης στα πιστωτικά ιδρύματα, θα επιδράσει ταυτόχρονα και στα αποτελέσματα τους (θα μειώσει τα κέρδη τους, ή θα αυξήσει τις ζημιές τους), άρα θα επιδράσει άμεσα στα κεφάλαια τους, τα οποία ελέγχονται από τις ρυθμιστικές αρχές.

Ειδικά για την απομείωση, το ΔΠΧΑ 9 αποσκοπεί, κυρίως στην πληροφόρηση σχετικά με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των επιχειρήσεων.

Ως πιστωτική ζημιά, ορίζεται η παρούσα αξία, στην ημερομηνία αναφοράς, των συμβατικών πληρωμών, που αθετούνται από τον δανειολήπτη, εκδότη.

Και ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά, ορίζεται η εκτίμηση της πιστωτικής ζημιάς.

Είναι υποχρεωμένες οι επιχειρήσεις, να αναγνωρίζουν αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές συνέχεια και να αναθεωρούν το ποσό που αναγνωρίζουν, σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ώστε να αναγνωρίζεται η μεταβολή του πιστωτικού κινδύνου των χρηματοοικονομικών μέσων.

Αυτό το μοντέλο απομείωσης χρησιμοποιείται σε όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Η βασική προσέγγιση του ECL (Αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών) , είναι η εξής :

Στάδιο 1- μόλις αποκτάται ένα χρηματοοικονομικό μέσο, αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τους επόμενους 12 μήνες, οι ζημιές απομείωσης χρεώνονται στα αποτελέσματα χρήσης, και πιστώνονται οι προβλέψεις, επίσης για τα ΧΠΣ, τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται επί της μικτής λογιστικής αξίας, δηλαδή χωρίς την αναπροσαρμογή των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Στάδιο 2- αν αυξηθεί σημαντικά ο πιστωτικός κίνδυνος, τότε αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη την διάρκεια της ζωής του ΧΠΣ, και ο υπολογισμός των εσόδων από τόκους παραμένει ο ίδιος.

Στάδιο 3- εάν ο πιστωτικός κίνδυνος ενός ΧΠΣ, αυξηθεί τόσο ώστε να θεωρείται απομειωμένης πιστωτικής αξίας, και εξακολουθούν να αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, καθόλου τη διάρκεια ζωής τους, και τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται με βάση το αποσβέσιμο κόστος, δηλαδή το μικτό λογιστικό υπόλοιπο μειωμένο με την υπάρχουσα πρόβλεψη.

Σύμφωνα με το ενημερωτικό δελτίο της ΣΟΛ ΑΕ (taxheaven), η πρόβλεψη απομείωσης επισφαλών απαιτήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 26 ν.4172/2013, ελάχιστα μεταβάλλεται, ενώ στα λογιστικά βιβλία κατά το ΔΠΧΑ 9, συνεχώς αυξάνεται.

Άρα επί της εκάστοτε συνολικής διαφοράς μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης, αναγνωρίζεται ΑΦΑ, μόνο στην περίπτωση όπου αναμένει η επιχείρηση φορολογικά κέρδη για τις επόμενες χρήσεις, και ότι το ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας θα μπορεί να εκπέσει στο μέλλον.

Για το ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, για το οποίο η Διοίκηση εκτιμά και διασφαλίζει το δικαίωμα είσπραξης, μπορεί να υπολογίζει ΑΦΑ, για το ποσό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών που δεν διασφαλίζει το δικαίωμα είσπραξης, και δεν έχει προβεί στις κατάλληλες ενέργειες, αποτελεί μόνιμη διαφορά, και δεν θα υπολογίσει ΑΦΑ, επί της διαφοράς αυτής.

Σύμφωνα με άρθρο του κ. Ραουνά (2020), της KPMG ‘Πιστωτικός κίνδυνος, και προκυκλικότητα την εποχή της νόσου COVID-19, για τα Ευρωπαϊκά Πιστωτικά Ιδρύματα, αναλύει τις επιπτώσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς η κρίση συνεχίζεται, και πως στρέφουν την προσοχή τους στην πιστωτική ικανότητα των πελατών τους, και στις απομειώσεις των δανειακών τους κεφαλαίων.

Το πρώτο βήμα , για τα πιστωτικά ιδρύματα , αποτελεί η ανάλυση των δανειακών τους χαρτοφυλακίων, και μετέπειτα ο υπολογισμός των απομειώσεων των δανειακών τους χαρτοφυλακίων ,ώστε ταυτόχρονα να συμμορφώνονται με τα ΔΛΠ.

Δημοσιεύονται πρόσθετες οδηγίες από ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές, με αποτέλεσμα οι απομειώσεις των δανειακών τους χαρτοφυλακίων να είναι χαμηλότερες(στο πλαίσιο της κρίσης της νόσου του COVID-19), από ότι θα ήταν χωρίς τις σχετικές εποπτικές οδηγίες.

Έτσι η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών ΕΑΤ, σε άρθρο του κ. Καψοκαβάδη της ΣΟΛ Crowe- **‘Πως το ταραγμένο περιβάλλον που επέβαλε ο COVID-19, επηρεάζει τα πιστωτικά ιδρύματα σε**

σχέση με τον ορισμό της αθέτησης', η ΕΑΤ αποσαφήνισε, με έκδοση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών, ότι όταν μια επιχείρηση εντάσσεται σε κάποιο πρόγραμμα στάσης πληρωμών, δεν ερμηνεύεται ως ένδειξη ταυτόχρονα πιθανής αδυναμίας πληρωμής και ότι σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, θα πρέπει το πιστωτικό άνοιγμα να ταξινομηθεί στο στάδιο 3, και το πιστωτικό ίδρυμα να σχηματίσει υψηλότερες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, έναντι πιστωτικού κινδύνου, επιβαρύνοντας τα αποτελέσματα του.

Απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα να αξιολογούν την ικανότητα του οφειλέτη να ανταποκριθεί στο τροποποιημένο πρόγραμμα πληρωμών.

4. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ – ΠΛΑΙΣΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.1. Φόρος Αλλοδαπής-Μέθοδος πίστωσης φόρου αλλοδαπής

Σύμφωνα με το άρθρο 68, παρ.3 του ν.4172/2013, ο φόρος εισοδήματος, νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, υπολογίζεται με βάση την ετήσια φορολογική δήλωση του φορολογούμενου, και το ποσό της οφειλής καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 31,32 του Κώδικα φορολογικής διαδικασίας (ΚΦΔ) κατόπιν έκπτωσης, κατά σειρά προτεραιότητας :

α) του φόρου που παρακρατήθηκε

β) του φόρου που προκαταβλήθηκε

γ) του φόρου που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, σύμφωνα με το άρθρο 9, και ειδικότερα η μείωση του φόρου που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, δεν δύναται να υπερβαίνει το ποσό του φόρου που αναλογεί για αυτό το εισόδημα στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με το ΣτΕ (Asnetwork-κ.Ζαμάνης 2022) με τις δύο αποφάσεις του 652,653/2020, όταν έχω εισόδημα σε αλλοδαπή , με την οποία έχει συναφθεί Σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας (ΣΑΔΦ), και καταβάλλεται φόρος αλλοδαπής, αφαιρείται κατά προτεραιότητα από, το συνολικό εισόδημα.

Στο έντυπο Ν (δήλωση φορολογίας νομικών προσώπων), έχω σημαντική αλλαγή , ο φόρος αλλοδαπής με ΣΑΔΦ(κωδικός 619), συμψηφίζεται κατά προτεραιότητα, ενώ ο φόρος αλλοδαπής χωρίς ΣΑΔΦ (κωδικός 600), συμψηφίζεται τελευταίος, και φυσικά δεν πρέπει να ξεπερνάει ο φόρος που έχει καταβληθεί, στην αλλοδαπή, τον φόρο που αναλογεί με τον αντίστοιχο φορολογικό συντελεστή στην Ελλάδα.

Επίσης και το άθροισμα των δύο (φόρος αλλοδαπής με ΣΑΔΦ-κωδικός 619 και φόρος αλλοδαπής χωρίς ΣΑΔΦ-κωδικός 600), τα στοιχεία τα οποία παίρνουμε από τον πίνακα 8 (εντύπου Ν), δεν μπορεί να ξεπερνάει τον φόρο που έχει δηλωθεί στην Ελλάδα, γιατί τότε θα είχαμε επιστροφή φόρου , για φόρο που έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή.

Παράδειγμα, εάν έχω εισόδημα στην Ελλάδα 1.000.000 ευρώ, και φόρο που αναλογεί με φορολογικό συντελεστή 24% (2020), 240.000 ευρώ, και σύμφωνα με τον πίνακα 8, του έντυπου Ν, ο φόρος που έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή με ΣΑΔΦ, είναι 285.000 ευρώ, σύμφωνα με τον περιορισμό του αντίστοιχου δηλωθέν φόρου , θα περιορίσω τον φόρο στο ποσό των 240.000 ευρώ , γιατί δεν μπορεί να υπερβαίνει τον φόρο που αναλογεί για αυτά τα εισοδήματα στην Ελλάδα.

Επιπλέον, σε χώρα με την οποία υπάρχει ΣΑΔΦ, για την φορολογική μεταχείριση ζημιών που προκύπτουν στην αλλοδαπή, για μόνιμη εγκατάσταση σε άλλη χώρα της ΕΕ, λαμβάνονται υπόψη οι ζημιές , κατά τον προσδιορισμό των φορολογικών αποτελεσμάτων του κράτους του κεντρικού, αφού στο πλαίσιο της μεθόδου της πίστωσης του φόρου της αλλοδαπής αποτρέπεται η διπλή έκπτωση του φόρου, και τις χρησιμοποιώ από το κεντρικό στο χρόνο που προέκυψαν μόνο.

4.2. Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας- Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς την κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του διεθνούς πλαισίου φορολογίας των επιχειρήσεων.

Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στις Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας, στα μη συνεργαζόμενα κράτη, στα κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς , και στην αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών.

Γεννάται θέμα φορολόγησης των συνολικών, παγκοσμίων εισοδημάτων ή της περιουσίας, όταν ένας έλληνας υπήκοος, έχει πηγές εισοδημάτων στην Ελλάδα αλλά και σε άλλα κράτη , ή αποκτά και συντηρεί περιουσία στην Ελλάδα και σε άλλα κράτη.

Έτσι ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), δημιούργησε ένα πλαίσιο, για την αποφυγή της διπλής φορολογίας του εισοδήματος και του κεφαλαίου μεταξύ των κρατών.

Υπογράφονται, από το 1952, διμερείς συμβάσεις μεταξύ των κρατών, για την αποφυγή της διπλής φορολογίας.

Η Ελλάδα έχει ένα εκτεταμένο διεθνές πλαίσιο για την αποφυγή της διπλής φορολογίας του εισοδήματος και του κεφαλαίου.

Με αυτόν τον τρόπο , με τις ΣΑΔΦ, τα κράτη συνεργάζονται μεταξύ τους στα εξής :

Για να καθορίσουν, την φορολογική κατοικία του φορολογούμενου πολίτη, στην περίπτωση όπου υπάρχει σύγχυση, επίσης για να ανταλλάσουν πληροφορίες σε διάφορα θέματα φορολόγησης των πολιτών.

Τα συμβαλλόμενα μέρη σε μία ΣΑΔΦ είναι: το κράτος πηγής, εκεί όπου παράγεται το εισόδημα , και το άλλο κράτος , εκείνο που έχει την φορολογική του κατοικία ο φορολογούμενος.

Οι συμβάσεις αυτές συντάσσονται με βάση το πρότυπο κείμενο από τον Ο.Ο.Σ.Α., το οποίο χρησιμοποιείται σαν βάση.

Ακόμη στην Ελλάδα υπάρχει μία ειδική υπηρεσία, η οποία ασχολείται με τις ΣΑΔΦ, και καλείται Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Δ.Δ.Ο.Σ.), η οποία ασχολείται, με την διαπραγμάτευση, την σύναψη την ερμηνεία και την αναθεώρηση των ΣΑΔΦ.

Αποτελείται από τμήμα φορολογικών θεμάτων και από τμήμα τελωνειακών θεμάτων , και ο σκοπός της Δ.Δ.Ο.Σ., είναι να αποφεύγεται η διεθνής διπλή φορολόγηση, καθώς και η ενίσχυση της διεθνούς οικονομικής συνεργασίας.

Επιπλέον η Δ.Δ.Ο.Σ, δίνει λύσεις ,σε περίπτωση αδυναμίας επίλυσης διάφορων φορολογικών θεμάτων κατοίκων εξωτερικού στις αρμόδιες ΔΟΥ.

Κράτη μη συνεργάσιμα, είναι αυτά που δεν είναι κράτη μέλη της Ε.Ε., έχει εξεταστεί από τον Ο.Ο.Σ.Α, η κατάσταση τους σχετικά με την διαφάνεια, και την ανταλλαγή πληροφοριών σε φορολογικά θέματα στα εξής σημεία:

Δεν έχουν συνάψει και δεν εφαρμόζουν με την Ελλάδα σύμβαση διοικητικής συνδρομής στον φορολογικό τομέα, και επίσης δεν έχουν υπογράψει τέτοια σύμβαση διοικητικής συνδρομής, με τουλάχιστον δώδεκα άλλα κράτη, αυτές οι προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά.

Επίσης ένα νομικό πρόσωπο ή οντότητα, θεωρείται ότι υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, εκτός της Ελλάδος, όταν η φορολογική τους κατοικία βρίσκεται σε οποιοδήποτε κράτος, ακόμα και σε κράτος της Ε.Ε. όταν:

Δεν υπόκειται σε φορολογία ή όταν υπόκειται δεν φορολογείται εν τοις πράγμασι, ή υπόκειται σε φόρο επί των κερδών ή των εισοδημάτων ή του κεφαλαίου, του οποίου ο συντελεστής, είναι ίσος ή κατώτερος, από το 60%, του συντελεστή φορολογίας, νομικών προσώπων, οντοτήτων που θα οφειλόταν σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας.

Όσον αφορά, το σύστημα αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών(ΑΑΠ), με άλλα κράτη, το ελληνικό δημόσιο, από το 2017 και μετά σε ετήσια βάση, έχει την υποχρέωση να

πραγματοποιεί, αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών, με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ για στοιχεία φορολογικού ενδιαφέροντος του έτους 2016, και μετά.

Υπόχρεοι φορείς για την αποστολή πληροφοριών φορολογικού ενδιαφέροντος, στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, είναι τόσο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, χρηματιστηριακές εταιρίες, οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων, και ασφαλιστικές εταιρίες.

Έτσι, σύμφωνα με την οδηγία της ΕΕ, 2011/16/ΕΕ, το σύστημα αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, εκτείνεται σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αντίστοιχα επεκτείνεται ανάλογο σύστημα αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, της διεθνούς σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α., εκτείνεται σε όλα τα κράτη μέλη της σύμβασης.

Οι πληροφορίες που θα ανταλλάσσονται, αφορούν τις παρακάτω κατηγορίες εισοδημάτων, όπως αυτές ορίζονται στην εθνική νομοθεσία του κράτους, που κοινοποιεί την πληροφορία, εισόδημα από απασχόληση, αμοιβές διευθυντών, προϊόντα ασφάλειας ζωής, συντάξεις, ακίνητη περιουσία και εισόδημα από ακίνητη περιουσία.

Στο πλαίσιο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, μέσω ειδικού πληροφοριακού συστήματος, η ΑΑΔΕ λαμβάνει πληροφορίες, από δεκάδες δικαιοδοσίες, κράτη μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες, για φορολογικούς κατοίκους Ελλάδος, νομικά πρόσωπα, οντότητες και φυσικά πρόσωπα, γεγονός που αναμένεται να συμβάλλει στον εντοπισμό αδήλωτων, στην Ελλάδα εισοδημάτων ,επομένως συμβάλλει και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Αντίστοιχα, και η ΑΑΔΕ, αποστέλλει τις πληροφορίες στις ενδιαφερόμενες δικαιοδοσίες, ανταποκρινόμενη στις διεθνείς της υποχρεώσεις.

Σημαντικό γεγονός για την Ευρώπη, αποτελούν και οι συζητήσεις που γίνονται, με επικεφαλή τον Ο.Ο.Σ.Α., σχετικά με την μεταρρύθμιση του διεθνούς πλαισίου φορολογίας των εταιριών.

Η φορολογία των επιχειρήσεων στην Ε.Ε. πρέπει να είναι απλή, και να διευκολύνει τις επενδύσεις, και την ανάπτυξη σε μία ενιαία αγορά.

Οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ε.Ε., εξακολουθούν να πρέπει να αντιμετωπίσουν, έως και 27 διαφορετικά φορολογικά συστήματα, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις με επιπλέον κόστος, και να αποθαρρύνονται οι διασυνοριακές συναλλαγές.

Οι συζητήσεις για την μεταρρύθμιση του διεθνούς πλαισίου φορολογίας των εταιριών, επικεντρώνονται και στην θέσπιση ενός ενιαίου ελάχιστου πραγματικού φορολογικού συντελεστή περίπου 15%, για τις πολυεθνικές εταιρίες.

Η πρόταση εντός της Ε.Ε. αφορά ένα κοινό σύνολο κανόνων, για τον υπολογισμό αυτού του πραγματικού φορολογικού συντελεστή, ώστε να εφαρμόζεται σε ολόκληρη την Ευρώπη, και να περιορίζονται σημαντικά και οι ευκαιρίες φοροαποφυγής.

4.3. Διμερή Σύμβαση Ελλάδας με Κύπρο – επιχειρηματικό περιβάλλον με φορολογικά πλεονεκτήματα.

Η Κύπρος αποτελεί ένα ιδανικό επιχειρηματικό περιβάλλον, άρθρο Deloitte(2019) –tax article, όπου τα τελευταία χρόνια στην κυπριακή αγορά έχουν δραστηριοποιηθεί διάφορες εταιρίες από τον χώρο της ένδυσης, τροφίμων, κτλ.

Η Κύπρος προσφέρει, ένα ιδανικό απλοποιημένο, αποτελεσματικό και διαφανές φορολογικό σύστημα, με χαμηλό εταιρικό φορολογικό συντελεστή, με φοροαπαλλαγές ορισμένων εισοδημάτων, και φυσικά με τις διακρατικές συμφωνίες για αποφυγή της διπλής φορολογίας, καθώς επίσης και τα στοχευμένα φορολογικά κίνητρα για τα φυσικά πρόσωπα.

Με την Ελλάδα υπάρχει διμερή σύμβαση, τόσο σε θέματα αποφυγής διπλής φορολογίας, όσο και σε θέματα κοινωνικής ασφάλειας.

Η διμερής σύμβαση, ανάμεσα στην Κύπρο και στην Ελλάδα, τέθηκε σε ισχύ πριν από 50 χρόνια και πολλά σημεία της χρήζουν αναθεώρηση και ανανέωση.

Κάποια από τα χαρακτηριστικά του Κυπριακού φορολογικού συστήματος είναι, και η φορολόγηση των εταιρικών κερδών, με έναν αρκετά χαμηλό φορολογικό συντελεστή.

Γενικά τα φορολογητέα κέρδη εταιρείας με φορολογική κατοικία στην Κύπρο, αλλά και εταιρείας που έχει υποκατάστημα (μόνιμη εγκατάσταση στην Κύπρο και όχι φορολογική κατοικία), είναι 12,5 % ένας αρκετά χαμηλός εταιρικός συντελεστής στην Ε.Ε.

Επιπλέον εταιρεία που χρηματοδοτείται με νέο μετοχικό κεφάλαιο (το οποίο χρησιμοποιείται), έχει την δυνατότητα να μειώσει τον φορολογικό της συντελεστή.

Ακόμα τα εισοδήματα που είναι αφορολόγητα στην Κυπριακή φορολογική νομοθεσία είναι τα ακόλουθα:

Τα μερίσματα, τα κέρδη από αγοροπωλησία μετοχών, κέρδη από μόνιμη εγκατάσταση εκτός Κύπρου, κέρδη από διάθεση ακίνητης ιδιοκτησίας εκτός Κύπρου.

Έτσι ένα από τα κύρια φορολογικά πλεονεκτήματα της Κύπρου, είναι η μη φορολόγηση των μερισμάτων, που πληρώνονται από εταιρεία φορολογικός κάτοικος της Κύπρου, όταν ο μέτοχος είναι φορολογικός κάτοικος Κύπρου.

Συμπερασματικά, οι Έλληνες επιχειρηματίες που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο, πρέπει να λάβουν υπόψη και τον Ελληνικό φορολογικό κώδικα.

Υπάρχουν ειδικοί κανόνες για τα κέρδη αλλοδαπών (Κυπριακών) εταιριών, οι οποίες ελέγχονται από την Ελλάδα, όσο και ειδικούς κανόνες για το φορολογικό χειρισμό δαπανών ελληνικών επιχειρήσεων προς προμηθευτές σε κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς, όπως η Κύπρος.

Σύμφωνα με το άρθρο της Deloitte (2022), σχετικά με τροποποιήσεις σε ορισμένες υποχρεώσεις εταιριών και φυσικών προσώπων, ψηφίστηκε νόμος μέσα στο 2022, με σημαντικές τροποποιήσεις προκειμένου να ελαφρυνθούν ορισμένες υποχρεώσεις εταιριών και φυσικών προσώπων.

Ειδικά όσον αφορά τις επιχειρήσεις, ο νόμος που ψηφίστηκε, έχει σκοπό την απλούστευση της διαδικασίας ελέγχου των Οικονομικών καταστάσεων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Έτσι επιχειρήσεις που πληρούν κάποια κριτήρια(όπως να μην υπερβαίνει ο καθαρός κύκλος εργασιών και το σύνολο του Ισολογισμού, τις 200.000 και 500.000 αντίστοιχα , για τουλάχιστον δύο συναπτά έτη), έχουν την δυνατότητα να υποβάλουν τις οικονομικές καταστάσεις σε επισκόπηση, και όχι σε πλήρη έλεγχο, από νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο.

Έτσι μειώνεται το διοικητικό φορτίο, και οι περιττές δαπάνες , και για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και για τα ελεγκτικά γραφεία.

Η τροποποίηση αυτή, τίθεται σε ισχύ, από την 01/01/2023, για τις οικονομικές καταστάσεις εταιριών, που λήγουν στις 31/12/2022, ή άλλη πιο μετά ημερομηνία.

Αυτές οι τροποποιήσεις, δεν ισχύουν για μητρικές , που υποχρεούνται να καταρτίζουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, καθώς και από εταιρίες, που εποπτεύονται από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, και άλλες εποπτικές αρχές.

4.4. Φορολόγηση, λόγω συμμετοχής σε Ελεγχόμενες Αλλοδαπές Εταιρίες(ΕΑΕ)-Αποτροπή φοροαποφυγής των εγχώριων εταιριών μέσω μεταφοράς εσόδων σε θυγατρικές, σε χώρες με χαμηλή φορολογία

Ήδη από το 2014, ο ΚΦΕ (ν.4172/2013), άρθρο 66, περιλαμβάνει την έννοια (διεθνή) των 'Ελεγχόμενων Αλλοδαπών Εταιριών', ώστε να προβλέψει ότι μπορεί να φορολογηθεί τελικά στην Ελλάδα η συμμετοχή σε (ΕΑΕ), ακόμα και εάν δεν έχει γίνει διανομή μερίσματος από την ΕΑΕ.

Καταρχάς, οι διατάξεις περί ΕΑΕ, δεν εφαρμόζονται, όταν η αλλοδαπή επιχείρηση είναι κάτοικος ΕΕ/ΕΟΧ, και ασκεί ουσιαστική οικονομική δραστηριότητα(με προσωπικό, περιουσιακά στοιχεία), και όχι επίπλαστη κατάσταση που δημιουργείται με σκοπό μόνο την αποφυγή του αναλογούντος φόρου.

Σύμφωνα με την εγκύκλιο Ε.2018/2022, (άρθρο 2022- Asnetwork , και e-forologia), παρέχονται διευκρινήσεις σχετικά με το άρθρο 66 του ΚΦΕ, τότε θεωρείται μια αλλοδαπή εταιρεία ως

ελεγχόμενη, και συμπεριλαμβάνεται (το μη διανεμηθέν εισόδημα), στο φορολογητέο εισόδημα της εγχώριας εταιρείας.

Πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τρεις προϋποθέσεις, για το αλλοδαπό (όχι σε χώρα ΕΕ/ΕΟΧ) νομικό πρόσωπο ή μόνιμη εγκατάσταση(υποκατάστημα) :

Να έχω άμεση ή έμμεση συμμετοχή (μόνος ή από κοινού με συνδεδεμένες επιχειρήσεις), ποσοστό άνω του 50% της αλλοδαπής. (ως συνδεδεμένη επιχείρηση θεωρείται η συμμετοχή πάνω από 25 %).

Επίσης ο εταιρικός φόρος που έχει καταβάλει για τα κέρδη της η επιχείρηση στην αλλοδαπή, να είναι μικρότερος του 50%, του φόρου που αναλογεί για τα ίδια κέρδη στην Ελλάδα (δεν εξετάζεται πλέον εάν η ΕΑΕ, είναι εγκαταστημένη σε μη συνεργάσιμο κράτος ή κράτος με προνομιακό καθεστώς)

Και τέλος ,εάν άνω του 30% του καθαρού εισοδήματος προ φόρων της αλλοδαπής επιχείρησης, προέρχεται σε μία από τις κατηγορίες:

Τόκοι(εισοδήματα από ΧΠΣ)

Δικαιώματα (εισοδήματα από πνευματική ιδιοκτησία)

Μερίσματα από εκποίηση μετοχών

Εισοδήματα από χρηματοδοτική μίσθωση

Εισοδήματα από ασφαλιστικές, τραπεζικές, και άλλες χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Εισοδήματα από εταιρείες τιμολόγησης από πωλήσεις αγαθών/υπηρεσιών.

(Δεν έχω πλέον την κατηγορία εισόδημα από ακίνητη περιουσία)

Μόνο τα κέρδη που προκύπτουν από τις παραπάνω κατηγορίες εισοδήματος λαμβάνονται υπόψη, και όχι το σύνολο του εισοδήματος της ΕΑΕ.

Αρα, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι τρεις παραπάνω προϋποθέσεις, τότε στο φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου(φυσικού ή νομικού προσώπου), περιλαμβάνονται και αυτά τα επιμέρους προαναφερθέντα εισοδήματα, και φορολογείται, με τον φορολογικό συντελεστή(υπολογίζεται κατ' αναλογία προς τη συμμετοχή), που ισχύει για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ο φόρος αλλοδαπής που έχει καταβάλει η ΕΑΕ, μειώνει την φορολογική υποχρέωση του φορολογούμενου.

Εάν η ΕΑΕ, διανέμει μέρισμα, το ποσό του εισοδήματος για το οποίο έχει φορολογηθεί σε προγενέστερο έτος αφαιρείται, από την φορολογητέα βάση, κατά τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου επί των κερδών που έχουν εισπραχθεί.

Το ίδιο γίνεται και σε περίπτωση, εκποίησης των συμμετοχών σε ΕΑΕ.

Με τις διατάξεις για τις ΕΑΕ, επιτυγχάνεται, η αποτροπή της φοροδιαφυγής των εγχώριων εταιρειών, μέσω της μεταφοράς εσόδων τους, σε θυγατρικές, που βρίσκονται σε χώρες με χαμηλή φορολογία.

4.5. Φορολογική μεταχείριση ζημιών -φορολογική μεταχείριση ζημιών που προκύπτουν στην αλλοδαπή μόνιμης εγκατάστασης, από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας .

Κατά τον ΚΦΕ, οι φορολογικές ζημιές, μιας επιχείρησης μπορούν να μεταφερθούν και να συμψηφιστούν με τα κέρδη των επομένων πέντε φορολογικών ετών.

Δεν μπορούν να μεταφερθούν , όταν ισχύουν σωρευτικά, δύο προϋποθέσεις: όταν μεταβληθεί η άμεση ή έμμεση συμμετοχή, ή τα δικαιώματα ψήφου σε ένα νομικό πρόσωπο, άνω του 33% εντός ενός φορολογικού έτους, και παράλληλα να γίνει μέσα στο ίδιο ,ή και στο επόμενο φορολογικό έτος αλλαγή της δραστηριότητας της εταιρείας άνω του 50%, του κύκλου εργασιών της (σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο έτος από την μεταβολή της συμμετοχής).

Τότε όταν υφίστανται σωρευτικά, και οι δύο προϋποθέσεις , υφίσταται θέμα "πώλησης ζημιών" (άρθρο asnetwork 2022- Πότε χάνονται οι φορολογικές ζημιές)

Έχει την δυνατότητα η επιχείρηση να ανταποδείξει, ότι η αλλαγή της δραστηριότητας πραγματοποιείται για λόγους οικονομικούς ,όπως για παράδειγμα στο πλαίσιο ενδοομιλικής αναδιάρθρωσης.

Όσον αφορά τη φορολογική μεταχείριση ζημιών που προκύπτουν στην αλλοδαπή, έχουμε τα εξής :

Σύμφωνα με την νέα εγκύκλιο 2100/2021 της ΑΑΔΕ, γίνονται γνωστά(Taxheaven 2021) :

Κατά το άρθρο 27, του ν.4172/2013,(και με την ΠΟΛ 1200/2016) , διευκρινίστηκε ότι οι ζημιές από άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω μόνιμης εγκατάστασης, που προκύπτουν σε χώρες τρίτες εκτός Ε.Ε./ΕΟΧ , δεν δύναται να χρησιμοποιούνται με οποιοσδήποτε τρόπο στην Ελλάδα, ούτε να μεταφέρονται προς μελλοντικά κέρδη.

Όμως οι ζημιές που προέρχονται από την άσκηση άλλης δραστηριότητας στην αλλοδαπή, η οποία δεν συνδέεται με την μόνιμη εγκατάσταση, μπορούν να συμψηφιστούν κανονικά με φόρο εισοδήματος φορολογικού έτους ή να μεταφερθούν προς συμψηφισμό στα επόμενα πέντε φορολογικά έτη, τόσο από χώρες ΕΕ/ΕΟΧ, όσο και από χώρες τρίτες.

Με την έκδοση της 2100/2021, διευκρινίστηκε και η φορολογική μεταχείριση ζημιών, που προκύπτουν στην αλλοδαπή, από την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μέσω

μόνιμης εγκατάστασης σε χώρα της ΕΕ/ΕΟΧ , με την οποία η Ελλάδα έχει υπογράψει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας (άρα δεν απαλλάσσονται τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα , στην άλλη χώρα αλλά φορολογούνται, φορολογούνται και στην Ελλάδα με τη μέθοδο της πίστωσης φόρου) Taxheaven(2021)

Λαμβάνονται υπόψη οι ζημιές μόνιμης εγκατάστασης σε άλλη χώρα ΕΕ/ΕΟΧ, κατά τον προσδιορισμό των φορολογητέων αποτελεσμάτων του κράτους του κεντρικού, κατά το χρόνο που προέκυψαν, στο κράτος της μόνιμης εγκατάστασης.

Η αποτροπή της διπλής έκπτωσης του φόρου, στην περίπτωση αυτή επιτυγχάνεται, στο πλαίσιο της μεθόδου της πίστωσης του φόρου αλλοδαπής.

Θα πρέπει οι ζημιές αυτές να παρακολουθούνται διακεκριμένα , και με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ευχερής η προέλευση των ζημιών κάθε φορά.

Επισημαίνεται ότι η Ελλάδα, στις ΣΑΔΦ, εφαρμόζει τη μέθοδο πίστωσης του φόρου αλλοδαπής, δηλαδή τα εισοδήματα αλλοδαπής φορολογούνται και στην Ελλάδα, και πιστώνεται ο φόρος που έχει καταβληθεί για τα εν λόγω εισοδήματα στην αλλοδαπή,

4.6. Συναλλαγές –Απαλλαγή ενδοομιλικών μερισμάτων-Μέθοδος απαλλαγής-Απαλλαγή φόρου υπεραξίας

Γενικά η φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που εισπράττει, ένα νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, γίνεται είτε μέσω της μεθόδου της απαλλαγής ή της μεθόδου της πίστωσης (Taxheaven 2019)

Η μέθοδος της απαλλαγής, ισχύει για τα ενδοομιλικά μερίσματα από εταιρίες της ΕΕ, και για τα εισπραττόμενα μερίσματα από ημεδαπά νομικά πρόσωπα, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 48 του ν.4172/2013.

Όταν δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 48, τα μερίσματα που εισπράττει η ημεδαπή μητρική εταιρεία, από αλλοδαπή θυγατρική της,(με έδρα άλλο κράτος της ΕΕ), καθιερώνεται η μέθοδος της πίστωσης του φόρου, επίσης η μέθοδος της πίστωσης του φόρου αλλοδαπής εφαρμόζεται και για τα εισπραττόμενα μερίσματα από αλλοδαπή εταιρεία εγκαταστημένη σε χώρα τρίτη .

Οι προϋποθέσεις του άρθρου 48 του ν.4172/2013, ώστε να έχω απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος για τα εισπραττόμενα μερίσματα, είναι οι εξής:

Προϋποθέσεις για τον διανομέα (θυγατρική), να περιλαμβάνεται το νομικό πρόσωπο στους τύπους εταιρειών νομικών προσώπων, που απαριθμούνται στην κοινοτική οδηγία 2011/96/ΕΕ (Ν.Π. κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ και προσωπικές εταιρίες)

Να είναι φορολογικός κάτοικος της ΕΕ, και να υπόκειται σε ένα από τους φόρους της κοινοτικής οδηγίας 2011/96/ΕΕ.

Υποχρεωτικά διανέμει ένα ΝΠ σε ένα άλλο ΝΠ δικαιούχο, άρα δεν εμπίπτουν οι περιπτώσεις νομικών οντοτήτων (κοινοπραξίες, αστικές εταιρίες, συνεταιρισμοί κτλ).

Προϋποθέσεις για τον λήπτη (μητρική), να κατέχει τουλάχιστον ποσοστό συμμετοχής 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου του ΝΠ που διανέμει, και να διακρατεί το ποσοστό αυτό συμμετοχής τουλάχιστον 24 μήνες.

Σε περίπτωση όπου το ΝΠ ως λήπτης, έχει πάρει το μέρισμα, και δεν έχουμε την προϋπόθεση της διακράτησης των 24 μηνών, τότε το ΝΠ (λήπτης) μητρική, προβαίνει σε αίτηση στη φορολογική αρχή, και ζητάει να μην υπαχθεί σε φορολογία το μέρισμα, καταβάλλοντας στην φορολογική αρχή εγγυητική επιστολή, (το ποσό της εγγυητικής, υπολογίζεται κάνοντας αναγωγή το εισπραχθέν μέρισμα σε διανεμηθέν, και μετά σε μικτό όπου, εφαρμόζει το συντελεστή φορολογίας εισοδήματος).

Βέβαια σαν εναλλακτική λύση, η φορολογική διοίκηση, έδωσε λύση, όταν είναι δύσκολο να εκδοθεί εγγυητική επιστολή, μπορεί το ΝΠ, να κάνει την αναγωγή σε μικτό μέρισμα, να το συμπεριλάβει στα φορολογητέα εισοδήματα του, και όταν συμπληρωθούν οι 24 μήνες της διακράτησης, να υποβάλει τροποποιητική δήλωση και θα συμπεριλάβει το αντίστοιχο αφορολόγητο ποσό (μικτό μέρισμα).

Το ποσό των εισπραττόμενων μερισμάτων που απαλλάσσονται της φορολογίας εισοδήματος (με βάση το άρθρο 48 του ν.4172/2013), για τα νομικά πρόσωπα που τηρούν διπλογραφικά βιβλία εμφανίζεται σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού στον Ισολογισμό τους.

Για τα λοιπά ΝΠ που τηρούν απλογραφικά βιβλία, το απαλλασσόμενο ποσό αφαιρείται από τα κέρδη προς φορολόγηση, και δεν εμφανίζεται σε λογαριασμό αποθεματικού.

Η απαλλαγή, ισχύει ανεξάρτητα από την επάρκεια κερδών ή όχι, και το ειδικό αποθεματικό εμφανίζεται και σε περίπτωση με ζημιογόνα αποτελέσματα (ενώ στο λογιστικό πλαίσιο, για να έχω αποθεματικό, πρέπει να έχω κέρδη, στο φορολογικό πλαίσιο, δεν ισχύει αυτό).

Επίσης σύμφωνα με την παράγραφο 4, του άρθρου 48, του ν.4173/2013, οι δαπάνες ΝΠ για συμμετοχή,(όπως τόκοι δανείου, συμβολαιογραφικά έξοδα),σε άλλο ΝΠ, δεν εκπίπτουν φορολογικά.

Με την παράγραφο 6, του άρθρου 48, του ν.4173/2013, η φορολογική διοίκηση θα πρέπει, να έχει διαβεβαίωση ότι το εισπραχθέν μέρος , είναι εισόδημα μη υποκείμενο σε φορολογία εισοδήματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 48 Α, του ν.4173/2013, έχω το ίδιο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 48, για το εισόδημα που προκύπτει από την εκποίηση της συμμετοχής.

Αντικείμενο του άρθρου είναι η υπεραξία που προκύπτει από την εκποίηση(μεταβίβαση) της συμμετοχής, και έχω τις ίδιες προϋποθέσεις του άρθρου 48.

Ένα ΝΠ να κατέχει συμμετοχή σε άλλο ΝΠ, ίδιες προϋποθέσεις και για τον λήπτη-μητρική, να είναι φορολογικός κάτοικος ΕΕ, το ποσοστό συμμετοχής να είναι 10% και άνω, και η διακράτηση της συμμετοχής να είναι πάνω από 24 μήνες.

Για την θυγατρική(διανομέα), να είναι αλλοδαπό ή ημεδαπό ΝΠ, να ανήκει στους τύπους εταιρειών της κοινοτικής οδηγίας , να είναι υποκείμενη σε όλες τις φορολογίες της κοινοτικής οδηγίας, και φυσικά να μην είναι φορολογικός κάτοικος τρίτης χώρας.

Αρα εφόσον η μητρική εκποιήσει την συμμετοχή της το εισόδημα(κέρδος), που προκύπτει, δεν υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος, σύμφωνα με το άρθρο 48 Α.

Επίσης οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθούν για αυτήν την συμμετοχή, δεν είναι δυνατόν να εκπέσουν από τα ακαθάριστα έσοδα της μητρικής,

Για τα φυσικά πρόσωπα η εκποίηση της συμμετοχής φορολογείται, ενώ η εκποίηση της συμμετοχής για ΝΠ δεν φορολογείται.

5. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

5.1. Ενισχύσεις και αποζημιώσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού-φορολογική μεταχείριση

Στην τελευταία διετία(2020-2021), δόθηκαν από το κράτος στις επιχειρήσεις, ένα σύνολο από αφορολόγητα ποσά ως ενισχύσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας του Covid-19, αλλά και για την αντιμετώπιση διάφορων έκτακτων συνθηκών (θεομηνίες)

Άρθρο της ΒΔΟ Ορκωτοί λογιστές ΑΕ(2022), “**Λογιστικός και φορολογικός χειρισμός των ενισχύσεων με βάση την παρ.1 του άρθρου 47 του ΚΦΕ**”

Ο λογιστικός χειρισμός του συνόλου των αφορολόγητων ενισχύσεων που δόθηκαν την τελευταία διετία, γίνεται με βάση την ένταξη τους ή μη στις διατάξεις , της παρ.1, του άρθρου 47 του ΚΦΕ.

Το άρθρο προτείνει, ως λογιστικό χειρισμό, παρακολούθηση των ενισχύσεων αυτών σε διακριτό λογαριασμό ξεχωριστό , λογαριασμούς καθαρής θέσης αποθεματικών, για τα οποία δεν έχει πληρωθεί φόρος εισοδήματος , έτσι σε περίπτωση που στο μέλλον θέλει να τα διανέμει ή να τα κεφαλαιοποιήσει, μέσω του έντυπου Ν, να καταβάλει το σχετικό φόρο.

Έτσι προτείνει για τα αφορολόγητα ποσά των κρατικών ενισχύσεων, η εταιρία να σχηματίσει αποθεματικά δύο ειδών:

- 1) Αποθεματικά που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 47, παρ.1 ν.4172/2013
- 2) Αποθεματικά που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 47, παρ.1 ν.4172/2013

και στους κατώτερους λογαριασμούς των πιο πάνω λογαριασμών προτείνεται να περιγράφεται η σχετική νομοθεσία της κάθε ενίσχυσης.

Η προσέγγιση τους φορολογικά , των αφορολόγητων αυτών ενισχύσεων, βασίζεται όταν σε μεταγενέστερη διανομή τους ή κεφαλαιοποίηση τους, οφείλεται ή όχι φόρος εισοδήματος σύμφωνα με το άρθρο 47, παρ.1 του ν.4172/2013.

Έτσι σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης ενισχύσεων , που υπάγονται σε φόρο (σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1, του άρθρου 47 του ν.4172/2013), και για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος ΝΠ ή νομικών οντοτήτων, το ποσό αυτό φορολογείται ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, (με τον εκάστοτε συντελεστή φόρου, 22% για το 2021), ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι φορολογικών ζημιών, (σε περίπτωση φορολογικής ζημιάς, το διανεμόμενο-μικτό ποσό, προστίθεται στην φορολογική ζημιά του έτους, και το σύνολο αποτελεί ποσό μεταφερόμενων ζημιών).

Το καθαρό εισπραχθέν ποσό ανάγεται σε διανεμόμενο-μικτό ποσό και φορολογείται.

Σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης κερδών παρελθουσών χρήσεων,(όπως και τα αφορολόγητα έσοδα προηγούμενης χρονιάς), για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος, και τότε φορολογούνται αυτοτελώς , μη συναθροιζόμενα με τα λοιπά αποτελέσματα, και σε περίπτωση που έχω μεταφερόμενες ζημιές από παρελθούσες χρήσεις, κατά την διανομή/κεφαλαιοποίηση αυτών των αποθεματικών φορολογούνται αυτοτελώς(με τον εκάστοτε εταιρικό φορολογικό συντελεστή), και το μικτό ποσό αυτό δεν προστίθεται στις μεταφερόμενες φορολογικά ζημιές.

Ανακεφαλαιώνοντας , οι ενισχύσεις αυτές κατά το έτος που είναι δεδουλευμένες , κρίνεται απαραίτητο να καταχωρηθούν σε λογαριασμούς ειδικών αποθεματικών στην καθαρή θέση , στο έντυπο Ν , θα μειώσουν τα φορολογητέα κέρδη ή ανάλογα θα αυξήσουν τις μεταφερόμενες ζημιές.

Σε περίπτωση που η επιχείρηση (ΝΠ ή Νομική οντότητα με διπλογραφικά βιβλία, όχι απλογραφικά),θέλει να διανέμει/κεφαλαιοποιήσει σε άλλη χρήση αυτά τα αποθεματικά , συμπληρώνει κατάλληλα τα πεδία του έντυπου Ν , ανάλογα εάν θα φορολογηθούν αυτοτελώς (με τον εκάστοτε φορολογικό συντελεστή), σύμφωνα με το άρθρο 47, παρ.1, του ΚΦΕ, ή όχι.

5.2. Ίδρυση Εταιρειών ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας –Επιπλέον φορολογικές μεταρρυθμίσεις στην μετά την πανδημία του κορωνοϊού εποχή.

Στα πλαίσια του ν.4778/2021, προστίθεται νέο άρθρο το 71 Η, του ν.4172/2013, σχετικά με την ίδρυση εταιρειών ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας, άρθρο ΡwC (2021), ΕΥ(2021), Asnetwork (BDO Ορκωτοί Λογιστές ΑΕ 2022)(2022).

Οι εταιρίες αυτές μπορούν να έχουν οποιαδήποτε νομική μορφή, πλην των ΝΠ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Στις ΕΕΣΔΟΠ, μπορούν να συμμετέχουν, μέλη της οικογένειας ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες στις οποίες συμμετέχουν τα φυσικά πρόσωπα της οικογένειας.

Οι προϋποθέσεις, που πρέπει να ισχύουν σωρευτικά, προκειμένου μια εταιρεία να υπαχθεί στο ειδικό καθεστώς των ΕΕΣΔΟΠ είναι:

Να απασχολεί η εταιρεία προσωπικό τουλάχιστον πέντε ατόμων, εντός 12 μηνών από την ίδρυση της.

Να πραγματοποιεί στην Ελλάδα δαπάνες ετησίως τουλάχιστον 1.000.000 ευρώ.

Ο σκοπός μιας εταιρείας ΕΕΣΔΟΠ, είναι:

Η υποστήριξη στα φυσικά πρόσωπα , οι οποίοι είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος, και στα μέλη των οικογενειών τους, για τη διοίκηση και διαχείριση των περιουσιακών τους στοιχείων , των άμεσων και έμμεσων επενδύσεων τους, καθώς και τη διαχείριση, των δαπανών που πραγματοποιούνται για την κάλυψη των αναγκών τους, και τις διάφορες δράσεις τους (πολιτιστικές και φιλανθρωπικές).

Ενδεικτικές υπηρεσίες που παρέχουν, αποτελούν οι υπηρεσίες συνδεδεμένες με την προσωπική και κοινωνική ζωή των μελών της οικογένειας, όπως συνοδοί ασφαλείας, καθαριότητας, οδηγοί, υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης όπως γραμματειακή και λογιστική υποστήριξη.

Ακόμα, εργαζόμενοι στην εταιρεία δεν μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα που μετέχουν σε αυτήν.

Η φορολογική μεταχείριση των εταιρειών ΕΕΣΔΟΠ, είναι ιδιαίτερη.

Τα ακαθάριστα έσοδα τους, προσδιορίζονται με την προσθήκη ποσοστού (κέρδους)7% , στο σύνολο των πάσης φύσεως εξόδων και αποσβέσεων τους (πλην του φόρου εισοδήματος), είναι η μέθοδος κόστους πλέον περιθώριο κέρδους.

Από τα ακαθάριστα έσοδα, εκπίπτουν τα έξοδα που τεκμηριώνονται με παραστατικά, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4308/2014 των ΕΛΠ.

Σύμφωνα με το άρθρο της ΡwC(2021), ο σκοπός του νέου πλαισίου για τις ΕΕΣΔΟΠ, είναι η απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού στην Ελλάδα (που ασχολείται με τη διαχείριση της περιουσίας), αλλά η προϋπόθεση, για φορολογική κατοικία των φυσικών προσώπων των μελών της οικογένειας, θα μπορούσε να εξεταστεί , προκειμένου να προσελκύσουν ΕΕΣΔΟΠ στην Ελλάδα, διότι υπάρχουν περιπτώσεις που όλα τα μέλη οικογενειών δεν είναι φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδας.

5.3. Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων-Νέο πλαίσιο & προώθηση ψηφιακών μετασχηματισμού των φορολογικών ελέγχων.

Σε πρόσφατη μελέτη της Eurostat όπως αναφέρει το άρθρο της Asnetwork(2022) ' **Το ψηφιακό χάσμα και ο ρόλος των ηλεκτρονικών βιβλίων**' ,σε σχέση με την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Ευρωπαϊκή Ένωση, σχεδόν οι μισές των μικρών επιχειρήσεων παρουσίασαν χαμηλό επίπεδο υιοθέτησης ψηφιακών τεχνολογιών.

Σε ότι αφορά τη χώρα μας η εικόνα είναι ότι καταλαμβάνουμε μια από τις τελευταίες θέσεις στην Ε.Ε., το οποίο δείχνει στην πράξη την περιορισμένη επένδυση που έχει γίνει στην χώρα μας στις ψηφιακές τεχνολογίες ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η Ευρώπη έχει θέσει ως στόχο μέχρι το 2030, να φτάσουμε σε ένα επίπεδο ψηφιακής έντασης από το 60% στο 90%.

Επομένως υπό το πρίσμα αυτό η λειτουργία και διαβίβαση των λογιστικών δεδομένων των βιβλίων στην ψηφιακή πλατφόρμα myDATA, στοχεύει προς την ψηφιοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων.

Η διαβίβαση των λογιστικών δεδομένων στην ψηφιακή πλατφόρμα myDATA, έχει ως στόχο την απεικόνιση άμεσα του λογιστικού και φορολογικού αποτελέσματος, επομένως περιορίζεται η έκδοση πλαστών και εικονικών συναλλαγών(μέσω της αντιπαραβολής των συναλλαγών των εκδοτών και ληπτών των παραστατικών).

Ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί, ότι δημιουργείται το περιβάλλον για αυτόματη ενημέρωση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος των επιχειρήσεων, σταδιακά παρέχεται και ο έλεγχος του ΦΠΑ σε πραγματικό χρόνο, ώστε να μπορούν να συγκριθούν οι υποβληθείσες περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ, με τα δεδομένα που προκύπτουν από τα ηλεκτρονικά –ψηφιακά βιβλία, της πλατφόρμας myDATA.

Επιπρόσθετα βελτιώνεται ο έλεγχος από την Φορολογική Διοίκηση, ο οποίος γίνεται πιο στοχευμένος.

Έτσι για την αξιοποίηση των νέων ψηφιακών δυνατοτήτων, απαιτείται κατάλληλος φορολογικός σχεδιασμός των επιχειρήσεων ,λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις του νέου πλαισίου και τις όποιες αλλαγές του, ώστε να επενδύσουν στα κατάλληλα εργαλεία, με στόχο την πλήρη φορολογική συμμόρφωση των επιχειρήσεων αποκομίζοντας παράλληλα σημαντικά οφέλη για τις επιχειρήσεις.

Η δεκαετία 2020-2030 έτσι και αλλιώς χαρακτηρίζεται, ως η δεκαετία του ψηφιακού μετασχηματισμού, άρθρο του κ.Καρτάλη Νίκου (2021), με κύρια χαρακτηριστικά, τον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημοσίου αλλά και των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Ταυτόχρονα δίνεται η ευκαιρία για αποτελεσματικότερους κρατικούς ελέγχους, για μείωση της φοροδιαφυγής.

Οι άξονες όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό της φορολογικής διοίκησης ,που κυρίως αναπτύσσονται στις ελεγκτικές υπηρεσίες του κράτους (ΑΑΔΕ), είναι οι εξής:

Στις υπηρεσίες αποθήκευσης (Cloud), οι οποίες αποθηκεύουν μεγάλο όγκο δεδομένων,(χρήσιμες λογιστικές πληροφορίες), τόσο για εσωτερικούς , όσο και εξωτερικούς χρήστες , χωρίς να χρειάζεται η ελεγκτική υπηρεσία, να έχει τον δικό της χώρο αποθήκευσης (ιδιαίτερα χρήσιμες φάνηκαν οι υπηρεσίες αποθήκευσης και την περίοδο της πανδημίας).

Τα δεδομένα επίσης είναι ασφαλή, μπορούν να συγχρονίζονται μεταξύ τους, έτσι ώστε οι ελεγκτικές υπηρεσίες, να έχουν όλα τα στοιχεία των δεδομένων(λογιστικά και χρηματοοικονομικά) συγκεντρωμένα σε έναν αποθηκευτικό χώρο, ώστε να μπορούν να

ανταποκριθούν σε οποιαδήποτε αλλαγή της φορολογικής νομοθεσίας, και να μειώνεται και ο χρόνος εκκαθάρισης των φορολογικών δηλώσεων.

Ένας άλλος άξονας που αναπτύσσεται στις κρατικές ελεγκτικές υπηρεσίες, είναι αυτός που αφορά την Τεχνητή Νοημοσύνη, η οποία αναλύει πολύ γρήγορα τα λογιστικά δεδομένα, και συνδέει την κρατική ελεγκτική υπηρεσία της ΑΑΔΕ, με όλες τις άλλες κρατικές υπηρεσίες.

Οι δυνατότητες που έχει προσφέρει η Τεχνητή Νοημοσύνη, είναι αξιοσημείωτες, αφού μπορεί να χρησιμοποιεί δεδομένα, δομημένα, αριθμητικά(όπως χρηματοοικονομικά δεδομένα), αλλά και άλλα ημιδομημένα, όπως πληροφορίες από κοινωνικά δίκτυα, ώστε να μπορεί να ανακαλύψει λάθη, και παρανομίες, συμβάλλοντας με όλα αυτά στον έλεγχο της φοροδιαφυγής.

Σημαντικός ακόμα άξονας όσον αφορά την ψηφιοποίηση των κρατικών ελεγκτικών υπηρεσιών, αναφέρεται στη διαχείριση των μεγάλων δεδομένων (Big Data), αφού έτσι καταφέρνουν να επεξεργάζονται αποτελεσματικά χρηματοοικονομικά και μη χρηματοοικονομικά δεδομένα.

Επιπλέον η χρησιμοποίηση διάφορων ψηφιακών πλατφόρμων από τις κρατικές ελεγκτικές υπηρεσίες συμβάλλουν και αυτές με τη σειρά τους στον ψηφιακό μετασχηματισμό της φορολογικής διοίκησης.

6. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ

6.1. Έννοια της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνση

Η πραγματική φορολογική επιβάρυνση μιας επιχείρησης σε βάθος χρόνου εκφράζεται με το μέσο συντελεστή επιβάρυνσης ETR (Effective Tax Rate).

Σύμφωνα με τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, έχω ως $ETR = \text{Συνολική Δαπάνη φόρου} / \text{Λογιστικό αποτέλεσμα προ φόρου}$, συσχέτιση δηλαδή των δύο μεγεθών.

Το χρηματοοικονομικό αυτό μέγεθος (λογιστικό αποτέλεσμα προ φόρων), επηρεάζεται σημαντικά από τις λογιστικές πολιτικές, που εφαρμόζει η επιχείρηση, (π.χ. μέθοδος απόσβεσης, μέθοδος αποτίμησης των αποθεμάτων της FIFO, μέσος σταθμικός).

Οι διάφοροι ερευνητές στην προσπάθεια τους να απομονώσουν την επίδραση της εφαρμογής, των διάφορων λογιστικών πολιτικών, στο φόρο εισοδήματος, ως εναλλακτική χρησιμοποιούν ένα μέγεθος που συνδέεται με τις ταμειακές ροές της επιχείρησης.

Ο πραγματικός συντελεστής επιβάρυνσης, συμβάλει στην ακριβέστερη αποτύπωση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, των επιχειρήσεων .

Η πληροφορία που δίνει εμπεριέχεται, τόσο από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή ,(που ορίζεται από την φορολογική νομοθεσία), όσο και από την φορολογική βάση επί της οποίας αυτός επιβάλλεται.

Ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής, αποτελεί μια πρώτη ένδειξη, της φορολογικής επιβάρυνσης, σε διαφορετικές φορολογικές περιόδους, και σε διαφορετικά φορολογικά συστήματα.

Η διερεύνηση των πραγματικών φορολογικών συντελεστών, και του τρόπου που αυτοί προσδιορίζονται, στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων, οδηγεί σε μια πρώτη ένδειξη του βαθμού, κατά τον οποίο οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν πρακτικές φοροαποφυγής, καθώς και τον βαθμό ουδετερότητας κάθε φορολογικού συστήματος.

Ο λόγος ,όπου οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές μειονεκτούν, όταν χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, είναι γιατί η φορολογική νομοθεσία μπορεί να αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο, όμοιες συναλλαγές σε διαφορετικές χώρες ή και σε διαφορετικές χρονικές περιόδους.

Η μεθοδολογία υπολογισμού της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, μπορεί να γίνει ,με τη χρήση παρελθόντων δεδομένων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Η χρήση πραγματικών δεδομένων, καθιστά δυνατή την καταγραφή της επίπτωσης του φορολογικού συστήματος στις επιχειρήσεις, και επομένως καθίσταται εφικτός και ο προσδιορισμός των παραγόντων που επιδρούν στην πραγματική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων.

Μέσω διενέργειας μιας ανάλυσης παλινδρόμησης, είναι δυνατός ο εντοπισμός των στοιχείων εκείνων, των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που επιδρούν σε σημαντικό βαθμό στον τρόπο με τον οποίο φορολογείται μια επιχείρηση.

Οι μικροοικονομικές μελέτες παρελθόντων δεδομένων, που έχουν διενεργηθεί, κατά το παρελθόν, εστιάζουν πως διαφοροποιούνται οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές μεταξύ των επιχειρήσεων, σε ένα όμοιο, ίδιο φορολογικό σύστημα, καθώς και πως επηρεάζεται ο φόρος εισοδήματος, σε σχέση με κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, όπως το μέγεθος τους, την χρηματοοικονομική τους μόχλευση κτλ.

6.2. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και μέγεθος επιχείρησης

Θα αναλύσουμε, κατά πόσο το μέγεθος της επιχείρησης, ενδέχεται να αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα, της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Εστιάζουμε αρχικά στο νομοθετικό πλαίσιο, όσον αφορά τους ονομαστικούς φορολογικούς συντελεστές, και στη φορολογική βάση επί της οποίας αυτός εφαρμόζεται, και πως συνδέονται αυτά τα στοιχεία με το μέγεθος των επιχειρήσεων (Ελλάδα).

Αρχικά να αναφέρουμε, ότι οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές, δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης.

Κατά κανόνα η φορολόγηση, γίνεται με τη χρήση ενός κοινού φορολογικού συντελεστή, ανεξάρτητα, από την κατηγορία μεγέθους της επιχείρησης.

Έχουμε όμως το ενδεχόμενο, οι μεγαλύτερες σε μέγεθος επιχειρήσεις, να επιτυγχάνουν μεγαλύτερες εκπτώσεις δαπανών, από το ακαθάριστο εισόδημα τους, και τελικά μικρότερο φορολογικό αποτέλεσμα.

Ακόμα, το υπόλοιπο πλαίσιο νόμων, που δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις, προκαλεί διαφοροποιήσεις, στην πραγματική φορολογική επιβάρυνση τους.

Οι κανόνες τήρησης των βιβλίων των επιχειρήσεων, το πλαίσιο, που εφαρμόζουν οι διάφοροι αναπτυξιακοί νόμοι, μεταβάλλονται ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης .

Εταιρίες που τηρούν απλογραφικά βιβλία (εσόδων-εξόδων) , με κύκλο εργασιών έως 1.500.000 ευρώ, και εταιρείες με μεγαλύτερο κύκλο εργασιών, που υποχρεούνται στη τήρηση διπλογραφικών βιβλίων, διαφοροποιεί τον τρόπο που καταγράφονται οι πληροφορίες, καθώς και η σύνταξη των αντίστοιχων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον η υποχρέωση ή όχι διενέργειας φυσικής απογραφής, (όπως σε επιχειρήσεις με απλογραφικά βιβλία, εφόσον ο κύκλος εργασιών τους δεν υπερβαίνει το ποσό των 150.000, από πωλήσεις αγαθών, δύναται να μην διενεργεί φυσική απογραφή), διαφοροποιεί και το φορολογικό τους αποτέλεσμα.

Αναφέραμε και την διαφορετική αντιμετώπιση επιχειρήσεων που δύναται να υπαχθούν στις ενισχύσεις αναπτυξιακών νόμων, όπως επιχειρήσεις με επενδύσεις και επιχειρηματικά σχέδια ενός κατά ελάχιστου ύψος ποσού για αυτά τα επιχειρηματικά σχέδια (ν.1892/1990 και 2601/1998).

Ακόμα στον ν.3908/2011, παρέχεται και η φορολογική απαλλαγή , ανάλογα με το μέγεθος του φορέα της επένδυσης.

Άρα στο πλαίσιο των διάφορων αναπτυξιακών νόμων, και στις φοροαπαλλαγές ή εκπτώσεις που παρέχουν, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, επηρεάζεται και η πραγματική φορολογική επιβάρυνση της κάθε επιχείρησης.

Επομένως, αναμένεται η σχέση μεταξύ μεγέθους επιχείρησης και πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, να είναι θετική.

6.3. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και χρηματοοικονομική μόχλευση

Η σχέση μεταξύ χρηματοοικονομικής μόχλευσης, και πραγματικού φορολογικού συντελεστή , έχει διευρυνθεί εμπειρικά από πολλές έρευνες.

Μεταξύ των δύο μεταβλητών, οι περισσότερες έρευνες επιβεβαιώνουν την αναμενόμενη αρνητική συσχέτιση μεταξύ τους, καθώς οι επιχειρήσεις με υψηλή χρηματοοικονομική μόχλευση, εμφανίζουν χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση, δεδομένου, ότι οι τόκοι δανείων και πιστώσεων, κατά κανόνα γενικά, αναγνωρίζονται ως φορολογικά εκπεστές δαπάνες, σε αντίθεση με τα διανεμόμενα μερίσματα.

Η διάκριση αυτή, δημιουργεί, ένα σαφές πιο ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις, που βασίζονται περισσότερο σε ξένα κεφάλαια.

6.4. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και δείκτης εντάσεως πάγιας περιουσίας της επιχείρησης.

Η κατανομή της αποσβεστέας αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, στην ωφέλιμη ζωή τους, με βάση τους οριζόμενους φορολογικούς συντελεστές οικονομικής απόσβεσης, επηρεάζει τη σχέση των παγίων στοιχείων μιας επιχείρησης με την πραγματική της φορολογική επιβάρυνση, καθώς παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αντισταθμίσουν μέρος του κόστους για την απόκτηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια των διάφορων αναπτυξιακών νόμων, παρέχεται η δυνατότητα διενέργειας επιπρόσθετων εκπτώσεων, καθώς και χορήγηση φοροαπαλλαγών, για τις επιχειρήσεις, εντάσεως παγίων περιουσιακών στοιχείων.

Επομένως υπάρχουν ενδείξεις για αρνητική σχέση, μεταξύ του αριθμοδείκτη εντάσεως πάγιας περιουσίας και πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, δηλαδή αναμένεται, όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης εντάσεως παγίων στοιχείων, τόσο η φορολογική επιβάρυνση, αναμένεται να είναι μικρότερη.

6.5. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και κλάδος επιχείρησης,

Καταρχήν, ανάλογα με τον κλάδο έχουμε πολλές διαφοροποιήσεις, στην βάση των αναπτυξιακών νόμων, οι οποίοι στοχεύουν στην προώθηση συγκεκριμένων δράσεων σε ορισμένους κλάδους, οι οποίοι είναι επιλέξιμοι για ενίσχυση.

Στους αναπτυξιακούς νόμους 1892/1990 και 2601/1998, επιλέξιμοι κλάδοι προς ενίσχυση ήταν κυρίως οι μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Στην συνέχεια, η δυνατότητα κρατικής ενίσχυσης, σε επιχειρήσεις νέας τεχνολογίας, παρά σε επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, προκαλούν διαφοροποιήσεις στην τελική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί και η περίπτωση της φορολόγησης των πλοίων στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τον νόμο 27/1975 προβλέπεται ειδική φορολογική μεταχείριση, για τις πλοιοκτήτριες εταιρείες.

Η φορολόγηση των πλοίων γενικά δεν στηρίζεται στο λογιστικό προσδιορισμό του εισοδήματος, αλλά προσδιορίζεται με έναν συντελεστή ανάλογα με βάση κάποια δεδομένα χαρακτηριστικά των πλοίων (τύπος πλοίου, ηλικία, χωρητικότητα).

6.6. Πραγματικός φορολογικός συντελεστής και σχέση με την τοποθεσία στην οποία δραστηριοποιείται.

Υπάρχουν ενδείξεις διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης των επιχειρήσεων, στις διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας.

Μέχρι την 31/12/2015, προβλέπονταν σε μικρά νησιά της χώρας, με κατοίκους κάτω των (3100) κατοίκων, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή ,μείωση κατά 40%, των συντελεστών φορολόγησης των επιχειρήσεων, (σε νησιά, όπως η Αμοργός, η Πάτμος, η Σέριφος κτλ).

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, διαιρούν την ελληνική επικράτεια, σε διαφορετικές ζώνες στις οποίες εφαρμόζονται διαφορετικά ποσοστά ενίσχυσης, και επομένως ύπαρξη διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας.

6.7. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και νομική μορφή επιχείρησης.

Καταρχήν έχουμε τις ατομικές επιχειρήσεις και τις εταιρίες.

Η ατομική επιχείρηση ταυτίζεται με το φυσικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Οι εταιρίες ανήκουν σε δύο ή περισσότερα άτομα, που συνδέονται με ειδική σχέση μεταξύ τους.

Εταιρικές επιχειρήσεις, έχουμε τις προσωπικές και τις κεφαλαιουχικές .

Στις προσωπικές εταιρίες, σημαντικότερες μορφές έχουμε τις Ο.Ε. και τις Ε.Ε.

Από τις κεφαλαιουχικές εταιρίες, σημαντικότερες έχουμε τις Α.Ε. , Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε.

Άλλες μορφές εταιριών, είναι τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, οι συνεταιρισμοί, οι κοινοπραξίες κτλ.

Στις διάφορες νομικές μορφές εταιριών, έχουμε πολλές διαφορές στη σύσταση ,στη λειτουργία τους και επομένως στη φορολόγηση τους.

Στις ατομικές επιχειρήσεις από 01.01.2014, εφαρμόστηκε η αυτοτελής φορολόγηση του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα εισοδήματα του φορολογούμενου, (ενώ μέχρι 31.12.2013) συναθροίζονταν με τα λοιπά εισοδήματα.

Οι προσωπικές εταιρίες φορολογούνται με φορολογικούς συντελεστές, και η διαχρονική εξέλιξη των ονομαστικών φορολογικών συντελεστών, των προσωπικών εταιρειών στην Ελλάδα κυμαίνεται από 20-29% από το 2000 έως και το 2021,

Οι κεφαλαιουχικές εταιρίες φορολογούνται και αυτές με φορολογικούς συντελεστές, επί των κερδών, και διαχρονική τους εξέλιξη κυμαίνεται από 20-40% για την ίδια περίοδο.

Επίσης τα διανεμόμενα κέρδη των κεφαλαιουχικών εταιριών υπόκεινται σε φορολογία, σε επίπεδο δικαιούχο, με την εφαρμογή ενός αυτοτελούς φορολογικού συντελεστή.

6.8. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση της επιχείρησης και η εξαγωγική της δραστηριότητα.

Η εξαγωγική δραστηριότητα μιας επιχείρησης, αποτελεί ένα από τα κριτήρια , βάση των οποίων αξιολογούνται τα επενδυτικά σχέδια αναπτυξιακών νόμων.

Επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό, ενδέχεται να επιτύχουν φορολογικές απαλλαγές, και εκπτώσεις , στο πλαίσιο διαφόρων αναπτυξιακών νόμων, και επομένως επιτυγχάνουν μικρότερη φορολογική επιβάρυνση.

6.9. Πραγματική φορολογική επιβάρυνση και διάφορα γεγονότα, που λαμβάνουν χώρα κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Ένα τέτοιο γεγονός, το οποίο λαμβάνει χώρα, είναι και η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19.

Τα διάφορα αυτά γεγονότα ,όπως η πανδημία του κορωνοϊού, επιδρούν στους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές, εάν αυτοί εξεταστούν, στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων (όπως η χρηματοοικονομική τους μόχλευση, το μέγεθος τους κτλ.)

Παράδειγμα, οι επιχειρήσεις με υψηλό βαθμό χρηματοοικονομικής μόχλευσης, τείνουν να επηρεάζονται περισσότερο, λόγω των προβλημάτων ρευστότητας, επομένως αυτό μπορεί να έχει αποτέλεσμα την συρρίκνωση του φορολογικού αποτελέσματος, και επομένως και της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Επιπλέον είδαμε, ότι κατά την διάρκεια της πανδημίας, πέρα ότι τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας διάφορες επιχειρήσεις, έγινε και προσπάθεια ενίσχυσης τους κυρίως οικονομική

(επιστρεπτά προκαταβολή), καθώς και διάφορα άλλες φοροαπαλλαγές και ενισχύσεις, για επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές κτλ.

7. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

7.1. Στάδια έρευνας-Σχεδιασμός δείγματος , δεδομένα και μεταβλητές

Κατά το πρώτο στάδιο της έρευνας μας, μελετήσαμε υπάρχουσες έρευνες σχετικές με το πεδίο μας , της μελέτης της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Ως βάση και έμπνευση για την έρευνα μας, αποτέλεσε η Διδακτορική Διατριβή (Σταματόπουλος Ιωάννης-Διδακτορική Διατριβή Πανεπ.Πειραιώς 2017) με τίτλο **‘Τα κόστη του φορολογικού συστήματος για τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα’** και κυρίως η μικροοικονομική μελέτη παρελθόντων δεδομένων επιχειρήσεων στην περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, για την διερεύνηση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης τους, κατά την χρονική περίοδο 2000-2014.

Στο δεύτερο στάδιο της έρευνας μας, θα προσπαθήσουμε να διατυπώσουμε τον σκοπό της , και να θέσουμε και τα αντίστοιχα ερευνητικά μας ερωτήματα.

Ως σκοπός της έρευνας μας θα είναι η μελέτη των σχέσεων μεταξύ των παραγόντων της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, και κάποιων χαρακτηριστικών τους όπως το μέγεθος τους, ο βαθμός χρηματοοικονομικής μόχλευσης τους, καθώς και η επίπτωση του συγκεκριμένου κλάδου που ανήκουν.

Κυρίως τα ερευνητικά ερωτήματα, που θέτονται είναι η επίπτωση της έναρξης της πανδημίας του κορωνοϊού, στους προσδιοριστικούς παράγοντες της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων του δείγματος μας που θα μελετηθεί.

Στο τρίτο στάδιο της έρευνας, έχουμε το πλαίσιο της δειγματοληψίας μας που θα ακολουθήσουμε, την επιλογή του χρονικού ορίζοντα που θα επιλέξουμε για την συλλογή των δεδομένων μας.

Η έρευνα μας είναι αρχειακή μικροοικονομική μελέτη ιστορικών δεδομένων, το πλαίσιο της δειγματοληψίας μας , είναι οι εισηγμένες εταιρίες για το χρονικό ορίζοντα ετών 2016-2021, και ως κύρια πηγή άντλησης δεδομένων, έχουμε την ιστοσελίδα του Χρηματιστηρίου Αθηνών, για την εύρεση των ιστορικών οικονομικών δεδομένων, από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των εταιριών.

Τα πρωτογενή στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, ώστε να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία των μεταβλητών, αφορούν μόνο εισηγμένες εταιρίες, ώστε να υπάρχει κοινό λογιστικό πλαίσιο , κυρίως όσον αφορά την απεικόνιση των

δεδομένων τους , κυρίως για την δαπάνη φόρου στις δημοσιευμένες οικονομικές τους καταστάσεις.

Το δείγμα των επιχειρήσεων που έχει συγκεντρωθεί αφορά τέσσερις διαφορετικούς κλάδους , τον κλάδο του τουρισμού, των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και πληροφορικής , τον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων, καθώς και τον κλάδο των υπηρεσιών υγείας.

Σε κάθε κλάδο επιλέξαμε τρεις έως τέσσερις εταιρίες αντιπροσωπευτικές του κλάδου, σύνολο εταιρειών 15-16 εταιρίες.

Κατά το τέταρτο στάδιο της έρευνας μας, έγινε η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων, με τη χρήση του Microsoft Excel, και της δυνατότητας ανάλυσης δεδομένων.

Έγινε ένας στατιστικός έλεγχος t (για μικρά δείγματα), ‘εξαρτημένων δειγμάτων κατά ζεύγη’, για κάθε εταιρεία του αντίστοιχου κλάδου, για τη χρονική περίοδο 2016-2018 (πριν την έναρξη του κορωνοϊού), και για την περίοδο 2019-2021 (κατά την έναρξη και μετά του κορωνοϊού).

Οι υποθέσεις που ελέγχονται, είναι εάν η μέση τιμή του δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης ETR, για την περίοδο 2016-2018, είναι ίση , με την μέση τιμή του δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, για την περίοδο 2019-2021, υπόθεση $H_0 : \mu_{\pi} = \mu_{\mu}$ και εναλλακτική υπόθεση , $H_1: \mu_{\pi} > \mu_{\mu}$.

Εάν μετά τον έλεγχο t που διενεργήσαμε, με επίπεδο σημαντικότητας 5%, έχουμε στατιστικά σημαντικά ευρήματα για να απορρίψουμε την αρχική μηδενική υπόθεση, δεχόμαστε στατιστικά ότι διαφέρουν σημαντικά, η μέση τιμή της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης των διαφορετικών δύο περιόδων, για κάθε εταιρεία του κάθε κλάδου που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια αναλύουμε την σχέση των ανεξάρτητων μεταβλητών, και της εξαρτημένης μεταβλητής του δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, μέσω της ανάλυσης παλινδρόμησης, για κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή χωριστά, για κάθε εταιρεία, του κάθε κλάδου, για όλο τον χρονικό ορίζοντα μας (έτη 2016-2021).

Αρχικά παραθέτουμε , κάποια περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για κάθε κλάδο, όπως η μέση τιμή της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, και η τυπική απόκλιση της, για να δούμε για κάθε εταιρεία την μεταβλητότητα του δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, και επομένως τον φορολογικό κίνδυνο που κάθε εταιρεία του αντίστοιχου κλάδου, έχει αναλάβει στον χρονικό ορίζοντα, 2016-2021.

Υπολογίσαμε, και τον δείκτη ROA %, για κάθε εταιρεία του κλάδου, για τον χρονικό ορίζοντα 2016-2021, σαν μια μεταβλητή ελέγχου, της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων της κάθε εταιρείας, σε σχέση πάντα με την πραγματική τους φορολογική επιβάρυνση.

Στο πέμπτο στάδιο της έρευνας μας, να αναφέρουμε τις τυχόν ελλείψεις.

Δεν μπορέσαμε να διενεργήσουμε ελέγχους t , και για τον δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης ETR2, (παρανομαστής δείκτη , οι καθαρές λειτουργικές ροές), έτσι παραθέσαμε ενδεικτικά μία περίπτωση ,σε εταιρεία του δείγματος μας, πως διαφοροποιούνται τα αποτελέσματα του στατιστικού μας ελέγχου, όσον αφορά την ερευνητική μας υπόθεση, για ισότητα ή όχι, της μέσης τιμής της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Επίσης, δεν διενεργήθηκε στατιστικός έλεγχος t , για ανεξάρτητα δείγματα, μεταξύ δύο εταιρειών, από διαφορετικούς κλάδους, διότι τα χαρακτηριστικά , και τα πρωτογενή δεδομένα, θα ήταν πολύ ανομοιογενή, οπότε θα έπρεπε να μεγαλώσει το δείγμα των εταιριών, ώστε να δημιουργηθούν ζεύγη εταιριών από κάθε κλάδο με αρκετά ομοιογενή χαρακτηριστικά.

Και η ανάλυση των σχέσεων των ανεξάρτητων μεταβλητών, και της εξαρτημένης μεταβλητής της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, έγινε μόνο για τον πρώτο δείκτη ETR1, όπου ως παρανομαστή του δείκτη έχουμε το λογιστικό αποτέλεσμα προ φόρων.

Χρησιμοποιούμε μια σειρά ανεξάρτητων μεταβλητών, όπως το μέγεθος της επιχείρησης , ο βαθμός της χρηματοοικονομικής μόχλευσης, ο βαθμός εντάσεως της πάγιας περιουσίας, ο βαθμός έντασης των αποθεμάτων.

Ως μέγεθος επιχείρησης (SIZE), παίρνουμε την συνολική αξία των στοιχείων του Ενεργητικού της επιχείρησης.

Ως βαθμό της χρηματοοικονομικής μόχλευσης (LEVERAGE), παίρνουμε το πηλίκο των υποχρεώσεων , μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων, προς τη συνολική αξία των στοιχείων του Ενεργητικού.

Ως βαθμό έντασης της πάγιας περιουσίας της επιχείρησης (CAPINT), επιμετράτε ως εξής , καθαρά πάγια επιχείρησης προς συνολική αξία ενεργητικού.

(Με τον όρο καθαρά πάγια εννοούμε, τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων.)

Ως βαθμός έντασης των αποθεμάτων (INVINT) επιμετράτε, τα αποθέματα τέλους χρήσεως, προς τη συνολική αξία ενεργητικού.

Μεταβλητές ελέγχου έχουμε :

Τον δείκτη ROA, ως δείκτης αποδοτικότητας του ενεργητικού της επιχείρησης, χρησιμοποιείται ως μεταβλητή ελέγχου της μεταβολής του εισοδήματος της επιχείρησης, υπολογίζεται ως εξής : Αποτέλεσμα προ φόρου εισοδήματος προς συνολική αξία ενεργητικού.

Χρησιμοποιώ , ως εξαρτημένες μεταβλητές, τους δείκτες της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, ETR1, ETR2.

Ως ETR1, έχω το πηλίκο της δαπάνης φόρου, της κατάστασης αποτελεσμάτων κάθε χρήσης, προς το μέγεθος της επιχείρησης, δηλαδή προς την αξία του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης.

Ακολουθώντας, ως ETR2, έχω το πηλίκο της δαπάνης φόρου της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, προς τις καθαρές λειτουργικές ροές της επιχείρησης.

Να τονίσουμε πως η δαπάνη φόρου, η οποία δημοσιεύεται στην κατάσταση συνολικών εισοδημάτων, των εισηγμένων εταιριών, αφορά εταιρίες που ακολουθούν ως θεσμικό λογιστικό πλαίσιο, τα ΔΛΠ, οπότε η δαπάνη φόρου που δημοσιεύεται στις οικονομικές καταστάσεις, αφορά, τον τρέχον φόρο, συν τον αναβαλλόμενο φόρο, για κάθε χρονική περίοδο.

Τα εξεταζόμενα έτη αφορούν το 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, σύνολο έξι ετών, όπου θα τα χωρίσουμε στην συνέχεια σε περίοδο από 2016 έως και 2018, περίοδο πριν την έναρξη της πανδημίας του COVID-19, και σε περίοδο από 2019 έως και 2021, περίοδο μετά (και κατά την διάρκεια), της πανδημίας.

Πρώτα αφού υπολογίσω για κάθε μία αντιπροσωπευτική εταιρία κάθε κλάδου, τους δείκτες πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, για όλα τα παραπάνω έτη, υπολογίζω αρχικά κάποια περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, των δεικτών πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, όπως τη μέση τιμή, και την τυπική απόκλιση των δεικτών ETR1, ETR2, για την χρονική περίοδο αναφοράς 2016-2021.

Με αυτόν τον τρόπο παρατηρώ, εάν η τυπική απόκλιση των ETR, είναι κοντά στην μέση τιμή ή όχι, καθώς η τυπική απόκλιση των ETR, μας δείχνει την μεταβλητότητα των δεικτών στη δεδομένη χρονική αναφορά και επομένως, εκφράζει τον φορολογικό κίνδυνο που αναλαμβάνει η κάθε επιχείρηση στην δεδομένη χρονική αναφορά.

Έτσι ένας χαμηλός δείκτης τυπικής απόκλισης των ETR, (δηλαδή δείκτης κοντά στην μέση τιμή), σημαίνει ότι δεν παρουσιάζει μεγάλη μεταβλητότητα, και εκφράζει χαμηλό φορολογικό κίνδυνο στην συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς.

Ξεκινούμε από τον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων, και ως μία αντιπροσωπευτική εταιρεία παίρνουμε την εταιρεία EBROΦΑΡΜΑ ΑΕ, εταιρεία, παραγωγής προϊόντων γάλακτος.

Εικόνα 1- ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ Πίνακας εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών περιόδου 2016-2021

ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ETR1	0,9877	0,9603	0,3218	-0,0567	-0,0088	0,4939
ETR2	0,3712	0,1343	0,1215	0,0295	0,0077	-0,2177
SIZE	36299	36830	36375	32442	35592	35922
LEVERAGE	0,2814	0,0113	0,2636	0,0160	0,4446	0,4754
CAPINT	0,5119	0,4942	0,4802	0,5184	0,4611	0,5094
INVINT	0,0778	0,0758	0,0767	0,0736	0,0770	0,0616
ROA	0,0089	0,0096	0,0159	-0,0223	-0,0254	0,0046
% ROA	0,8926	0,9585	1,5890	-2,2286	-2,5399	0,4565

Εικόνα 2-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΜΕΓΕΘΗ	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ΔΑΠΑΝΗ ΦΟΡΟΥ	320	339	186	41	8	81
ΑΠΟΤΕΛ.ΛΟΓΙΣΤ.ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	324	353	578	-723	-904	164
ΚΑΘΑΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ	862	2525	1531	1390	1043	-372
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	36299	36830	36375	32442	35592	35922
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΠΙΧ (ΜΑΚΡΟΠΡ.)	10213	416	9589	518	15824	17079
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ(ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΑΠΟΣΒ.)	18583	18202	17468	16817	16413	18298
ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΕΛΟΥΣ	2824	2790	2791	2387	2741	2212

Η τυπική απόκλιση και η μέση τιμή των δύο ETR1, ETR2, για την χρονική περίοδο 2016-2021 παρουσιάζεται, στον ακόλουθο πίνακα:

Εικόνα 3-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ -ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΤΩΝ ETR ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΔΙΑΦΟΡΑ	%
0,4154	0,4497	0,0343	3,4323
0,1759	0,0744	-0,1015	-10,1537

Παρατηρούμε ότι η τυπική απόκλιση και για τους δύο δείκτες, είναι κοντά στη μέση τιμή των δεικτών, δηλαδή δεν έχει μεγάλη μεταβλητότητα στη δεδομένη χρονική περίοδο, επομένως και ο φορολογικός κίνδυνος της επιχείρησης που έχει αναλάβει είναι σχετικά μικρός.

Στην συνέχεια κάνουμε στατιστικό έλεγχο, εξαρτημένων δειγμάτων ανά ζεύγη για την εταιρεία, χρησιμοποιώντας τον t-έλεγχο για μικρά δείγματα, για την χρονική περίοδο πριν την έναρξη της πανδημίας από 2016 έως και 2018, και για χρονική περίοδο μετά την έναρξη (και κατά την διάρκεια) της πανδημίας του COVID-19, από 2019 έως και 2021.

Ο στατιστικός έλεγχος που κάνουμε είναι , εάν η μέση τιμή των δεικτών ETR, είναι ίση και για τις δύο χρονικές περιόδους αναφοράς, (πριν και μετά την έναρξη της πανδημίας), ή είναι μεγαλύτερη η μέση τιμή των δεικτών ETR, για την πρώτη περίοδο αναφοράς, σε σχέση με τη δεύτερη περίοδο αναφοράς. Επομένως κάνουμε έλεγχο t μονόπλευρο.

Μετά κάνουμε μία ανάλυση παλινδρόμησης, ανάμεσα στην εξαρτημένη μεταβλητή, τον δείκτη πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης ETR1, ETR2, και των τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών, του μεγέθους, του βαθμού χρηματοοικονομικής μόχλευσης, του βαθμού εντάσεως πάγιας περιουσίας, και του βαθμού εντάσεως αποθεμάτων της επιχείρησης για την χρονική αναφορά 2016-2021, ώστε να αναλυθεί η σχέση μεταξύ τους.

Εικόνα 4-ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1-ETR2 ΠΕΡΙΟΔΩΝ(2016-2018) & (2019-2021)

Έλεγχος t του μέσου δύο δειγμάτων συσχετισμένων ζευγών			Έλεγχος t του μέσου δύο δειγμάτων συσχετισμένων ζευγών		
	ETR1			ETR2	
	ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ		ΠΡΙΝ	ΜΕΤΑ
Μέσος	0,756598	0,142782	Μέσος	0,127873	-0,10504
Διακύμανση	0,141974	0,093037	Διακύμανση	8,15E-05	0,025405
Μέγεθος δείγματος	3	3	Μέγεθος δείγματος	2	2
Συσχέτιση Pearson	-0,99911		Συσχέτιση Pearson	1	
Υποτιθέμενη διαφορά μέσων βαθμοί ελευθερίας	0		Υποτιθέμενη διαφορά μέσων βαθμοί ελευθερίας	0	
t	1,559657		t	2,190603	
P(T<=t) μονόπλευρη	0,129598		P(T<=t) μονόπλευρη	0,136314	
t κρίσιμο, μονόπλευρο	2,919986		t κρίσιμο, μονόπλευρο	6,313752	
P(T<=t) δίπλευρη	0,259196		P(T<=t) δίπλευρη	0,272628	
t κρίσιμο, δίπλευρο	4,302653		t κρίσιμο, δίπλευρο	12,7062	

Παρατηρούμε ότι και στους δύο ελέγχους t των ETR1, ETR2, δεν έχουμε απόρριψη, της μηδενικής υπόθεσης, για ισότητα των δύο μέσων των ETR1,ETR2, αφού και στα δύο ο έλεγχος t, είναι κατά πολύ μικρότερος από το t κρίσιμο μονόπλευρο, και επιπλέον και στους δύο ελέγχους το p-value , πολύ μεγαλύτερο από το επίπεδο σημαντικότητας 5%, άρα στατιστικά δεν έχουμε ευρήματα για απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης.

Σε αντίθεση, με την εταιρεία ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ, τα στοιχεία των οικονομικών μεγεθών, και ο υπολογισμός των δεικτών ETR1, ETR2 , καθώς και ο υπολογισμός των ελέγχων, για μια άλλη εταιρεία του κλάδου της βιομηχανίας των τροφίμων, την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ έχουν ως εξής:

Εικόνα 5-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ -ΜΕΤΑΒΑΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
ETR1	0,2359	0,2582	0,2892	0,1454	0,1388	0,2008
ETR2	0,2259	0,3180	0,2547	0,1858	0,1490	0,1413
SIZE	41171894	41048940	46036037	107338576	115407570	119974280
LEVERAGE	0,4381	0,3656	0,4072	0,1793	0,1647	0,1407
CAPINT	0,8620	0,9228	0,9218	0,5053	0,5328	0,5613
INVINT	0,1792	0,2076	0,1904	0,0964	0,1215	0,0990
ROA	0,1982	0,2409	0,3093	0,1637	0,1594	0,1378
% ROA	19,8231	24,0945	30,9323	16,3684	15,9368	13,7776
ΜΕΓΕΘΗ	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
ΔΑΠΑΝΗ ΦΟΡΟΥ	1925186	2553864	4117847	2554405	2552256	3319914
ΑΠΟΤΕΛ.ΛΟΠΣΤ.ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	8161529	9890525	14240014	17569589	18392252	16529604
ΚΑΘΑΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ	8520579	8031814	16165117	13747555	17126367	23490640
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	41171894	41048940	46036037	107338576	115407570	119974280
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΠΙΧ (ΜΑΚΡΟΠΡ.)	18038731	15007390	18745401	19242240	19002778	16876103
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΑΠΟΣΒ.)	35490173	37879247	42438100	54234403	61493646	67336750
ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΕΛΟΥΣ	7377290	8522546	8764680	10346210	14024192	11871809

Εικόνα 6-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ-ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΔΙΑΦΟΡΑ	%
ETR1	0,0557	0,2114	0,1557	15,5725
ETR2	0,0618	0,2125	0,1507	15,0696

Εικόνα 7-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021)

	Πριν	Μετά	Μεταβλητή 1	Μεταβλητή 2
Μέσος	0,2611	0,1617	0,2662	0,1587
Διακύμανση	0,0007	0,0012	0,0022	0,0006
Μέγεθος δείγματος	3	3	3	3
Συσχέτιση Pearson	0,8640		-0,6224	
Υποτιθέμενη διαφορά μέσων	0		0	
βαθμοί ελευθερίας	2		2	
t	9,9122		2,8819	
P(T<=t) μονόπλευρη	0,0050		0,0511	
t κρίσιμο, μονόπλευρο	2,9200		2,9200	
P(T<=t) δίπλευρη	0,0100		0,1023	
t κρίσιμο, δίπλευρο	4,3027		4,3027	

Εδώ έχουμε τιμή t 9,912 > από t κρίσιμο μονόπλευρο 2,92 , για την μέση τιμή του ETR1, όπως και η τιμή p-value μονόπλευρη είναι 0,005 < από επίπεδο σημαντικότητας 5%, άρα έχουμε σημαντικά ευρήματα για απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης της ισότητας των μέσων ETR1, για τις δύο περιόδους, και δεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση, όπου η μέση τιμή του ETR1, της πρώτης περιόδου είναι μεγαλύτερη από την μέση τιμή του ETR1 της δεύτερης περιόδου.

Για κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή x_1, x_2, x_3, x_4 , αντίστοιχα για την εταιρεία ΚΡΙ-ΚΡΙ

$$ETR_1 = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4$$

$$ETR_1 = a + size\ x_1 + leverage\ x_2 + capint\ x_3 + invint\ x_4$$

Εικόνα 8 -ΚΡΙ-ΚΡΙ ΕΞΙΣΩΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2021) & Εικόνα 9-ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1(SIZE) ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

	Y	x1	x2	x3	x4
2016	0,2359	41.171.894	0,4381	0,8620	0,1792
2017	0,2582	41.048.940	0,3656	0,9228	0,2076
2018	0,2892	46.036.037	0,4072	0,9218	0,1904
2019	0,1454	107.338.576	0,1793	0,5053	0,0964
2020	0,1388	115.407.570	0,1647	0,5328	0,1215
2021	0,2008	119.974.280	0,1407	0,5613	0,0990

Στατιστικά παλινδρόμησης	
Πολλαπλό R	0,8505
R Τετράγωνο	0,7233
Προσαρμοσμένο R Τετράγωνο	0,6542
Τυπικό σφάλμα	0,0359
Μέγεθος δείγματος	6

	Βαθμοί ελευθερίας	SS	MS	F	Σημαντικότητα F
Παλινδρόμηση	1	0,0134	0,0134	10,4573	0,0319
Υπόλοιπο	4	0,0051	0,0013		
Σύνολο	5	0,0186			

	Συντελεστές	Τυπικό σφάλμα	t	τιμή-p	Κατώτερο 95%	Υψηλότερο 95%	Κατώτερο 95,0%	Υψηλότερο 95,0%
Τεταγμένη επί την αρχή	0,3147	0,0351	8,9565	0,0009	0,2171	0,4122	0,2171	0,4122
Μεταβλητή X1	0,0000	0,0000	3,2338	0,0319	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

Για την εταιρεία KPI-KPI, έχω στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ μεταβλητής x_1 , και ETR1, αφού η τιμή p-value είναι $0,0319 < 5\%$ του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι στο 72,33 %.

Έτσι συνοψίζουμε τα αποτελέσματα για κάθε κλάδο που εξετάζουμε, και τα αποτελέσματα τα παρουσιάζουμε σε πίνακες.

Αρχικά στον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων, κατά την περίοδο αναφοράς 2016-2021, απεικονίζουμε, την τυπική απόκλιση, και την μέση τιμή των δεικτών πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Στην συνέχεια παρουσιάζεται σε πίνακα, η διαχρονική εξέλιξη των δεικτών ETR1, ETR2, κατά την περίοδο αναφοράς.

Ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζεται ο δείκτης ROA σε ποσοστό %, (απόδοσης περιουσιακών στοιχείων), ως δείκτης ένδειξης της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, ώστε να

προσπαθήσουμε να αναλύσουμε την διαχρονική εξέλιξη των δεικτών ETR, στη περίοδο αναφοράς, σε συνάρτηση με τον δείκτη ROA.

Επίσης σε πίνακα, παρουσιάζεται η ανάλυση της σχέσης (μέσω της παλινδρόμησης) μεταξύ της εξαρτημένης μεταβλητής ETR1, και των τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών, για το δείγμα των εταιριών, του κλάδου της βιομηχανίας τροφίμων.

Και στον τελευταίο πίνακα για κάθε κλάδο του δείγματος των εταιριών, παρουσιάζεται, ένας έλεγχος t, κατά την περίοδο 2016-2018 (έτη πριν την έναρξη της πανδημίας), και κατά την περίοδο 2019-2021(έτη κατά την έναρξη και μετά της πανδημίας του κορωνοϊού), ώστε να ελέγξουμε, εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικά ευρήματα, ώστε να απορρίψουμε ή να αποδεχθούμε την μηδενική υπόθεση για ισότητα των δύο μέσων του ETR1.

Εικόνα 10-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1 ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ						
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ-ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ)						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR1	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR1	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣ Η ETR2	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR2	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ	0,4154	0,4497	3,4300	0,1759	0,0744	-10,1500
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	0,0557	0,2114	15,5700	0,0618	0,2125	15,0700
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	0,6474	-0,4908	-113,8000	0,9498	0,4964	-45,3300

Εικόνα 11-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ETR1, ETR2 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021												
	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ	0,9877	0,3712	0,9603	0,1343	0,3218	0,1215	-0,0567	0,0295	-0,0088	0,0077	0,4939	0,2177
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΒΕΕ	0,2359	0,2259	0,2582	0,3180	0,2892	0,2547	0,1454	0,1858	0,1388	0,1490	0,2008	0,1413
ΝΙΚΑΣ ΑΒΒΕ	-0,2852	2,5965	0,0453	-0,1078	-0,0094	0,1977	-0,0160	-0,0942	-0,9623	0,2801	-1,7174	0,1063

Εικόνα 12-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ROA % (ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ) ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ	0,8926	0,9585	1,5890	-2,2286	-2,5399	0,4565
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΒΕΕ	19,8200	24,0900	30,9300	16,3600	15,9300	13,7700
ΝΙΚΑΣ ΑΒΒΕ	-22,5600	52,4600	-185,7800	-7,7800	-3,3609	-0,2910

Τα συμπεράσματα μας από τους παραπάνω πίνακες για το δείγμα των εταιριών από τον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων κατά την χρονική περίοδο αναφοράς 2016-2021, είναι τα εξής:

Ένας δείκτης ROA γύρω στο 5%, θεωρείται καλός .

Για την εταιρεία ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ, έχουμε μείωση του ROA, κατά την δεύτερη περίοδο αναφοράς (2019-2021).

Για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, βλέπουμε ένα πολύ υψηλό ROA κατά την πρώτη περίοδο (2016-2018), και κατά την δεύτερη περίοδο αναφοράς (2019-2021), παρόλο που έχει μια καθοδική πορεία ο δείκτης ROA, εξακολουθεί να παραμένει σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο για τον συγκεκριμένο κλάδο.

Για την ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ, έχουμε ένα δείκτη ROA, αρνητικό στην αρχή της περιόδου αναφοράς, συνεχίζει με ανομοιογενή αποτελέσματα κατά την περίοδο 2017-2018-2019, και επίσης συνεχίζει με ζημιές και έναν δείκτη ROA αρνητικό.

Όσον αφορά τις τιμές των ETR κατά την περίοδο αναφοράς 2016-2021, παρατηρούμε ότι η εταιρεία ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, έχει τυπική απόκλιση του ETR1, ETR2, πολύ χαμηλότερη από την μέση τιμή των ETR1, ETR2, για την περίοδο αναφοράς 2016-2021, δηλαδή η εταιρεία επιτυχώς μειώνει τον φορολογικό κίνδυνο, καταφέρνει σταδιακά, να μειώσει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση , παρόλο τα υψηλά λογιστικά αποτελέσματα της περιόδου, άρα μπορούμε να πούμε ότι έχει επιτύχει έναν αποτελεσματικό φορολογικό σχεδιασμό της επιχείρησης.

Για τις άλλες δύο εταιρίες έχουμε κατά την περίοδο αναφοράς ζημιές σε κάποιες χρονιές, ιδίως για την ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ, έχω ιδιαίτερα ανομοιογενή αποτελέσματα, ανάμεσα στο λογιστικό αποτέλεσμα, τις καθαρές λειτουργικές ροές, και την δαπάνη φόρου κατά την περίοδο αναφοράς.

Εικόνα 13-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ			
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ			
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1 SIZE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ	0,0001	0,1242	0,4849
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	-1,3157	0,0318	0,7233
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	-5,1781	0,0137	0,8145
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ2 LEVERAGE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ	-0,3348	0,7799	0,0218
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	0,3753	0,0399	0,6922
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	-2,1127	0,3128	0,2497
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ3 CAPINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ	6,1983	0,5651	0,0892
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	0,2789	0,0063	0,8724
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	-0,2768	0,9500	0,0110
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ4 INVINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ	4,7843	0,9035	0,0041
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	1,0511	0,0330	0,7184
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	-15,221	0,2693	0,2909

Η ανάλυση της σχέσης του ETR1 και των τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών, στον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων δείχνει τα εξής :

Για τον συντελεστή χ_1 , έχω στατιστικά σημαντική σχέση για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, και ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ αφού η τιμή p-value είναι 0,0318 και 0,0137 αντίστοιχα ,μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι αρνητική και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης ανέρχεται στο 72,33 % και 81,45 %.

Για την ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ ΑΕ, δεν φαίνεται η σχέση να είναι σημαντική αφού η τιμή p-value 0,1242 είναι μεγαλύτερη από 5%, η συσχέτιση είναι θετική και ο συντελεστής προσδιορισμού ανέρχεται στο 48,49%.

Για την μεταβλητή χ_2 , έχω στατιστικά σημαντική σχέση για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, αφού η τιμή p-value είναι 0,0399 μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης, είναι στο 69,22 %.

Για τις εταιρίες ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ και ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ, η σχέση δεν φαίνεται στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι μεγαλύτερη, και για τις δύο από 5%, η συσχέτιση της σχέσης φαίνεται να είναι αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης για τις δύο εταιρίες αντίστοιχα είναι 2,18 % και 24,97%.

Για την μεταβλητή χ3, πάλι φαίνεται για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, στατιστικά σημαντική η σχέση, αφού η τιμή p-value είναι 0,0063 μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης, είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης, κυμαίνεται στο 87,24%.

Για τις εταιρίες ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ και ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ, η σχέση δεν φαίνεται στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης είναι θετική για την ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ, και αρνητική συσχέτιση για την ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης για τις δύο εταιρίες είναι αντίστοιχα 8,92%, και 1,10 %.

Επίσης για την μεταβλητή χ4, φαίνεται ότι για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, η σχέση είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι 0,0330 μικρότερη από 5%, του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού είναι 71,84%.

Για τις εταιρίες ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ και ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ, φαίνεται ότι η σχέση δεν είναι στατιστικά σημαντική, αφού τιμή p-value είναι μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης είναι θετική για την ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ και για την ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι 0,41% και 29,09 % αντίστοιχα.

Το γενικό συμπέρασμα για τον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων, είναι ότι η εταιρεία ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ , ξεκάθαρα έχει καλύτερη πορεία σε όλη την περίοδο αναφοράς και στην περίοδο 2016-2018 πριν την πανδημία του Covid-19, και μετά κατά την περίοδο 2019-2021, αυτό φαίνεται και από τον δείκτη ROA , ο οποίος ήταν μεγάλος σε όλη την περίοδο αναφοράς σε σύγκριση με τις άλλες εταιρίες του κλάδου.

Εικόνα 14-ΚΛΑΔΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ t ΓΙΑ ETR1 ΚΛΑΔΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	τιμή t ΕΛΕΓΧΟΥ	t κρίσιμο μονόπλευρο	τιμή p-value μονοπλευρο
ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ	1,5596	2,9199	0,1295
ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ	9,9122	2,9199	0,0050
ΝΙΚΑΣ ΑΒΕΕ	1,4089	2,9199	0,1471

Κατά τον έλεγχο t των εταιριών στον κλάδο της βιομηχανίας τροφίμων, για τον ETR1, παρατηρούμε ότι μόνο για την εταιρεία ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, η τιμή ελέγχου t είναι μεγαλύτερη από την τιμή t κρίσιμη μονόπλευρου ελέγχου, και φυσικά η τιμή p-value είναι μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας.

Επομένως , μόνο για την ΚΡΙ-ΚΡΙ ΑΕ, έχουμε στατιστικά σημαντικά ευρήματα και μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση, για ισότητα των δύο μέσων του ETR1, για την περίοδο αναφοράς πριν την έναρξη της πανδημίας (2016-2018) και για την περίοδο (2019-2021) κατά την έναρξη και μετά της πανδημίας.

Κλάδος πληροφορικής και προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

Εικόνα 15-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ						
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ-ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ)						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR1	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR1	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR2	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR2	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %
EPSILON NET ΑΕ	0,0577	0,0634	0,5700	0,0451	0,0348	-1,0200
SPACE HELLAS	0,0691	0,2239	15,4800	0,1485	0,1730	2,4700
ENTERSOFT	0,0785	0,1591	8,0500	0,1095	0,1610	5,1500
BYTE	0,1253	0,0879	-3,7400	0,2268	0,1419	-8,4900

Εικόνα 16-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1, ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ETR1, ETR2 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021												
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2
EPSILON NET ΑΕ	0,0801	0,0065	0,0657	0,0400	0,0153	0,0098	0,0287	0,0166	0,0111	0,0040	0,1793	0,1320
SPACE HELLAS	0,2480	0,3202	0,1758	0,3689	0,3577	0,2311	0,2337	0,0891	0,1811	0,0811	0,1468	-0,0601
ENTERSOFT	0,0058	0,0115	0,2210	0,2045	0,2153	0,1442	0,2256	0,3698	0,1712	0,1262	0,1153	0,1098
BYTE	-0,0321	-0,0336	-0,0925	0,1786	0,2013	0,0134	0,0643	0,0219	0,1171	0,0437	0,2696	0,6274

Εικόνα 17-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ROA % (ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ) ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EPSILON NET ΑΕ	0,3260	3,9020	3,3130	7,8020	8,6410	12,3900
SPACE HELLAS	2,2270	2,5160	2,6770	2,3690	2,1550	2,2230
ENTERSOFT	10,9760	9,1400	13,0560	15,0990	15,3840	17,6870
BYTE	-3,7460	-2,9020	0,3780	1,9560	5,0440	10,0540

Όσον αφορά τον κλάδο της πληροφορικής και των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, τα συμπεράσματα μας κατά την περίοδο αναφοράς 2016-2021, βάση των προηγούμενων πινάκων, είναι τα εξής :

Η τυπική απόκλιση του ETR, για την EPSILON NET, σχεδόν κοντά στην μέση τιμή, είναι χαμηλή η μεταβλητότητα του ETR, ο φορολογικός κίνδυνος χαμηλός, άρα η επιχείρηση πραγματοποίησε επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, αφού πέτυχε χαμηλό φορολογικό κίνδυνο, στην περίοδο αναφοράς, δηλαδή μικρότερη μεταβλητότητα στον πραγματικό φορολογικό συντελεστή.

Για την SPACE HELLAS, υπάρχει μια μεταβλητότητα του ETR1 και ETR2, αρκετά μακριά η τυπική απόκλιση από την μέση τιμή.

Μπορούμε να πούμε ότι υπήρχε κατάλληλος φορολογικός σχεδιασμός, ιδίως κατά την περίοδο αναφοράς 2019-2021, αφού τότε έχουμε και μείωση των πραγματικών φορολογικών συντελεστών.

Για την ENTERSOFT υπάρχει επίσης μία μεταβλητότητα των ETR, κατά την περίοδο αναφοράς, μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε έναν κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό, ιδίως κατά την περίοδο αναφοράς 2019-2021, αφού τότε έχουμε αύξηση των λογιστικών κερδών, των καθαρών λειτουργικών ροών, αλλά και ταυτόχρονη μείωση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, κατά την περίοδο αυτή.

Για την BYTE, έχουμε και εδώ, μια μεταβλητότητα των ETR, αφού η εταιρεία ξεκινά με ζημιές κατά την περίοδο 2016-2017, ενώ κατά την επόμενη περίοδο, παρουσιάζει ανοδική πορεία, με μία όχι ιδιαίτερη αύξηση της πραγματικής φορολογικής επιβάρυνσης, με χαρακτηριστικό έτος το 2021, όπου εκεί έχουμε και τον διπλασιασμό του ROA, από 5% σε 10%.

Όσον αφορά την διαχρονική εξέλιξη του ROA κατά την περίοδο αναφοράς, για τις εταιρίες του δείγματος του συγκεκριμένου κλάδου, τα συμπεράσματα μας είναι τα εξής:

Κορυφαία στο δείγμα για τον κλάδο, όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των περιουσιακών της στοιχείων, φαίνεται να είναι ENTERSOFT, με έναν εντυπωσιακό δείκτη ROA ιδίως μετά το 2018.

Για την SPACE HELLAS, σταθερό κυμαίνεται το ROA, σε όλη την περίοδο αναφοράς, ενώ για την EPSILON NET έχουμε μία ανοδική πορεία του ROA ιδίως μετά το 2019.

Όσον αφορά την BYTE, αρχίζει με ζημιές, κατά την περίοδο 2016-2017, και επομένως αρνητικό ROA, αλλά συνεχίζει με απότομη αύξηση του ιδιαίτερα από το 2020, και μετά.

Εικόνα 18-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1 SIZE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P- VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ.ΣΧΕΣΗΣ
EPSILON NET AE	3,3457	0,0397	0,6928
SPACE HELLAS	-1,4200	0,2346	0,3282
ENTER SOFT	0,4325	0,5860	0,0804
BYTE	2,1286	0,0528	0,6494
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ2 LEVERAGE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P- VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ.ΣΧΕΣΗΣ
EPSILON NET AE	-0,1118	0,2249	0,3393
SPACE HELLAS	-0,6057	0,3729	0,2007
ENTER SOFT	0,4325	0,5860	0,0804
BYTE	0,4996	0,2381	0,3243
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ3 CAPINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P- VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ.ΣΧΕΣΗΣ
EPSILON NET AE	-0,2879	0,2153	0,3509
SPACE HELLAS	0,4822	0,3223	0,2413
ENTER SOFT	0,4949	0,6778	0,0476
BYTE	-1,3181	0,0628	0,6201
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ4 INVINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P- VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ.ΣΧΕΣΗΣ
EPSILON NET AE	-0,2286	0,9606	0,0006
SPACE HELLAS	0,4588	0,9126	0,0033
ENTER SOFT	0,183	0,4353	0,1579

Στον κλάδο της βιομηχανίας πληροφορικής η σχέση του ETR1 και των τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών, έχει ως εξής :

Για την μεταβλητή χ1, έχουμε στατιστικά σημαντική σχέση για τις εταιρίες EPSILON NET AE και την BYTE αφού η τιμή p-value είναι αντίστοιχα 0,0397 και 0,0528 μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης είναι θετική και για τις δύο εταιρίες και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι αντίστοιχα 69,28% και 64,94 %.

Για τις άλλες δύο εταιρίες του κλάδου η σχέση δεν φαίνεται στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας .

Για την μεταβλητή χ2 , φαίνεται ότι καμία σχέση δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Για την μεταβλητή χ_3 , η εταιρεία BYTE δείχνει ότι έχει στατιστικά σημαντική σχέση, αφού η τιμή p-value είναι 0,0628 μικρότερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση δείχνει ότι είναι αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού να είναι στο 62,04%.

Ενώ για τις εταιρίες EPSILON NET AE , SPACE HELLAS και ENTER SOFT φαίνεται ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στον ETR1 και στην μεταβλητή χ_3 .

Όσον αφορά την μεταβλητή χ_4 , για καμία εταιρεία, δεν φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση, αφού για όλες η τιμή p-value είναι μεγαλύτερη από 5% επιπέδου σημαντικότητας.

Εικόνα 19-ΚΛΑΔΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) &(2019-2021)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ t ΓΙΑ ETR1 ΚΛΑΔΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΙΜΗ t ΕΛΕΓΧΟΥ	t κρίσιμο μονόπλευρο	τιμή p-value μονοπλευρο
EPSILON NET AE	-0,2670	2,9199	0,4072
SPACE HELLAS ETR1	1,0619	2,9199	0,1997
SPACE HELLAS ETR2	14,4840	2,9199	0,0023
ENTER SOFT	-0,2347	2,9199	0,4181
BYTE	-2,8918	2,9199	0,0508

Κατά τον έλεγχο t στον κλάδο της πληροφορικής, φαίνεται ότι μόνο για την εταιρεία SPACE HELLAS, έχουμε την τιμή t ελέγχου, για τον ETR2, 14,484 μεγαλύτερο από t κρίσιμο μονόπλευρο 2,919, καθώς και τιμή p-value 0,0023 μικρότερο από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, άρα μόνο σε αυτήν την περίπτωση έχουμε στατιστικά σημαντικά ευρήματα για απόρριψη της υπόθεσης της ισότητας των δύο μέσων των πραγματικών φορολογικών συντελεστών πριν και μετά την έναρξη της πανδημίας.

Κλάδος υπηρεσιών τουρισμού.

Εικόνα 20-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ						
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ-ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ)						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR1	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR1	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR2	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR2	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡ.ΑΕ	0,2125	0,2215	0,9070	0,1458	-0,0018	-14,7500
ΑΝΕΚ ΑΕ	0,0490	0,0281	-2,0900	0,0199	0,0236	0,3600
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	0,4623	0,4008	-6,1400	0,0825	0,1348	5,2290

Εικόνα 21-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021

	ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ETR1, ETR2 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021											
	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡ.ΑΕ	0,2561	0,0268	0,3586	0,2533	0,2480	0,0333	0,5498	-0,2290	0,0000	0,0000	-0,0839	-0,0944
ANEK ΑΕ	0,1189	0,0044	0,0092	0,0090	-0,0112	0,0110	0,0681	0,0195	-0,0136	0,0355	-0,0026	0,0621
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	1,4206	0,2360	0,2194	0,0484	0,0405	0,0118	0,2641	0,1312	0,2675	0,1612	0,1928	0,2200

Εικόνα 22-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ROA % (ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ) ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡ.ΑΕ	0,6230	0,5460	0,5060	0,4720	-4,5860	-2,5380
ANEK ΑΕ	0,2570	4,0230	-4,0500	0,8950	-4,7670	-16,6560
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	0,3410	1,4910	2,6990	4,8730	10,3870	9,5980

Όσον αφορά τον κλάδο των υπηρεσιών τουρισμού βάση των παραπάνω πινάκων, έχουμε τις εξής παρατηρήσεις:

Για την ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣ. ΚΡ.ΑΕ, υπάρχει μεγάλη μεταβλητότητα του ETR2 ιδίως κατά την περίοδο αναφοράς (2019-2021), όπου τότε έχω αρνητικές καθαρές λειτουργικές ροές.

Για την ANEK ΑΕ, δεν έχω μεγάλη μεταβλητότητα των ETR, αυτό που παρατηρείται όμως είναι ότι κατά την περίοδο αναφοράς, έχω θετικές καθαρές λειτουργικές ροές, αλλά αρνητικό λογιστικό αποτέλεσμα(ζημιές), κατά τα έτη 2018, 2020,2021.

Για την ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ, επειδή οι δραστηριότητες της, εκτός από τον κλάδο της σαπωνοποιίας, επεκτείνονται και σε διάφορες ξενοδοχειακές μονάδες, έχω αυξημένα λογιστικά αποτελέσματα και καθαρές λειτουργικές ροές, κατά την περίοδο αναφοράς, με αποτέλεσμα και μια ανάλογη μεταβλητότητα των ETR.

Από τον πίνακα της διαχρονικής εξέλιξης του ROA, κατά την περίοδο αναφοράς (2019-2021), έχουμε λόγω ζημιών αρνητικό ROA, για την ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣ. ΚΡ.ΑΕ, το ίδιο φαίνεται και για την ANEK ΑΕ, για τον ROA, αλλά με την παρατήρηση ότι έχει θετικές καθαρές λειτουργικές ροές κατά την περίοδο αναφοράς.

Για την ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ, παρατηρούμε ότι αντιπροσωπεύει την περίπτωση εταιρείας, όπου παρόλο που ο κλάδος του τουρισμού επηρεάστηκε αρνητικά από την έναρξη της πανδημίας, κατά την περίοδο (2019-2021), επειδή είχε παράλληλη δραστηριότητα και σε άλλους κλάδους, οι εταιρίες αυτές μπόρεσαν και διατήρησαν ένα ανεβασμένο ROA .

Εικόνα 23-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ			
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ			
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1 SIZE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ	4,8769	0,5342	0,1034
ΑΝΕΚ ΑΕ	8,8983	0,4600	0,3779
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	-1,6747	0,4723	0,1357
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ2 LEVERAGE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ	-0,3913	0,7012	0,0407
ΑΝΕΚ ΑΕ	-0,0297	0,7432	0,0298
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	-14,1150	0,0894	0,5546
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ3 CAPINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ	-3,3450	0,5952	0,0766
ΑΝΕΚ ΑΕ	-3,6092	0,0405	0,6901
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	4,7898	0,4739	0,1348
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ4 INVINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ	0,0000	0	0
ΑΝΕΚ ΑΕ	-11,332	0,5589	0,0919
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	-8,874	0,5239	0,1083

Η ανάλυση της σχέσης ανάμεσα στην εξαρτημένη μεταβλητή ETR1, και στις τέσσερις ανεξάρτητες μεταβλητές για τον κλάδο τουρισμού δείχνει τα εξής :

Για το συντελεστή χ_1 , καμία εταιρεία δεν φαίνεται να έχει στατιστικά σημαντική σχέση, αφού η τιμή p-value και για τις τρεις εταιρίες είναι μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας.

Η συσχέτιση της σχέσης για την ΑΝΕΚ ΑΕ, και την ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ είναι θετική, για την ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ αρνητική και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι αντίστοιχα 37,79% 10,34%, και 13,57 %.

Επίσης και για την μεταβλητή χ^2 , για καμία εταιρεία η σχέση δεν φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value και για τις τρεις εταιρίες είναι μεγαλύτερη από 5%, η συσχέτιση και για τις τρεις εταιρίες είναι αρνητική και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι αντίστοιχα 4,07%, 2,98% και 55,46%.

Για την μεταβλητή χ^3 , στατιστικά σημαντική φαίνεται να είναι η σχέση μόνο για την ANEK ΑΕ, αφού η τιμή p-value είναι 0,0405 μικρότερη από 5%, η συσχέτιση είναι αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού ανέρχεται στο 69,01 %.

Για τις άλλες δύο εταιρίες ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ. ΑΕ και ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ, δεν φαίνεται η σχέση να είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης είναι αρνητική για την ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ. ΑΕ, και θετική για την ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ, ενώ αντίστοιχα ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης κυμαίνεται στο 7,66 % και 13,48%.

Όσον αφορά την μεταβλητή χ^4 , έχω για την ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ.ΑΕ μηδενικές τιμές , ενώ για τις άλλες δύο στατιστικά δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική σχέση, αφού η τιμή p-value και για τις δύο εταιρίες φαίνεται μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση δείχνει ότι είναι αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης, είναι αντίστοιχα 9,19% για την ANEK ΑΕ και 10,83% για την ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ.

Εικόνα 24-ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ t ΓΙΑ ETR1 ΚΛΑΔΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΙΜΗ t ΕΛΕΓΧΟΥ	t κρίσιμο μονόπλευρο	τιμή p-value μονοπλευρο
ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ ΜΕΣΟΓ.ΚΡΟΥΑΖ. ΑΕ	0,6214	2,9199	0,2988
ΑΝΕΚ ΑΕ	1,2589	2,9199	0,1675
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ ΑΒΕΕ	0,7588	2,9199	0,2635

Από τον πίνακα ελέγχου t για τον κλάδο των υπηρεσιών τουρισμού, για τον ETR1, φαίνεται ότι δεν έχω επαρκή σημαντικά στατιστικά ευρήματα, ώστε να μπορώ να απορρίψω την μηδενική υπόθεση για ισότητα του ETR1, κατά την περίοδο (2016-2018) πριν την πανδημία, και μετά την έναρξη της (2019-2021), αφού όλες οι τιμές ελέγχου t είναι μικρότερες από τις τιμές κρίσιμου μονόπλευρου ελέγχου, και επίσης όλες οι τιμές p-value είναι μεγαλύτερες, από το 5%, του επιπέδου σημαντικότητας.

Για τον κλάδο των υπηρεσιών υγείας, έχω τους ακόλουθους πίνακες.

Εικόνα 25-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ						
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ-ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ)						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR1	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR1	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ETR2	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ETR2	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗΣ ΑΠΌ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ %
MEDICON HELLAS AE	0,1317	0,3688	23,7100	0,4405	0,1198	-32,0600
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	0,3849	0,5944	20,9600	0,8817	0,0979	-78,3800
VIVADO AE	0,1427	0,0355	-10,7200	0,5226	0,2007	32,1900

Εικόνα 26-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ETR1,ETR2 ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ETR1, ETR2 ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021												
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2	ETR1	ETR2
MEDICON HELLAS AE	0,1947	-0,8177	0,2168	0,0826	0,4826	0,5114	0,5229	0,3914	0,4762	0,2123	0,3196	0,3390
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	0,8666	0,2403	0,6291	-1,4930	0,3649	0,1034	0,3175	0,0714	1,2704	0,1149	0,1177	1,5507
VIVADO AE	0,2397	0,5561	-0,0630	1,1546	-0,2079	-0,4820	0,0231	-0,0222	0,1174	0,0492	0,1039	-0,0518

Εικόνα 27-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ROA % ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2016-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ROA % (ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ) ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2016-2021						
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2016	2017	2018	2019	2020	2021
MEDICON HELLAS AE	4,1300	6,8800	12,8200	4,5400	4,1000	13,9100
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	0,8900	1,0900	1,5600	1,8500	0,0400	4,3300
VIVADO AE	9,5900	-32,9000	-12,3900	7,5000	6,3500	5,4900

Για τον κλάδο των υπηρεσιών υγείας παρατηρούμε τα εξής:

Για την MEDICON HELLAS AE, έχουμε μεγάλη μεταβλητότητα του ETR1, αφού σταδιακά αυξήθηκαν τα λογιστικά κέρδη, και οι καθαρές λειτουργικές ροές σε όλη την περίοδο αναφοράς.

Το ίδιο ισχύει και για το ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ, έχω μεγάλη μεταβλητότητα του ETR, αφού ιδιαίτερα κατά την περίοδο 2019-2021, έχω αύξηση των λογιστικών κερδών.

Για την VIVADO AE, παρατηρούμε σκαμπανεβάσματα κυρίως κατά την πρώτη περίοδο αναφοράς.

Όσον αφορά την διαχρονική εξέλιξη του ROA, για την MEDICON HELLAS φαίνεται ξεκάθαρα ότι έχει μεγαλύτερο ROA, από τις άλλες εταιρίες του συγκεκριμένου κλάδου.

Το ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ, μπορούμε να πούμε ότι έχει ένα χαμηλό δείκτη ROA, πολύ κάτω από το 5%, με εξαίρεση το 2021, που φτάνει στο 4,33 %.

Η VIVADO ΑΕ, έχει σκαμπανεβάσματα, ιδίως κατά την πρώτη περίοδο αναφοράς (2016-2018), αλλά μετά το 2019,2020,2021 παρατηρείται, ότι ανεβάζει το ROA.

Εικόνα 28-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ			
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΧΕΣΗΣ ETR1 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ			
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ1 SIZE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
MEDICON HELLAS AE	-5,5602	0,0054	0,8820
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	2,4023	0,7595	0,0261
VIDAVO AE	6,7361	0,7121	0,0377
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ2 LEVERAGE ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
MEDICON HELLAS AE	0,5599	0,0035	0,9509
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	0,7689	0,6008	0,0744
VIDAVO AE	-1,8641	0,4420	0,1537
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ3 CAPINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
MEDICON HELLAS AE	-1,4881	0,3652	0,2065
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	-9,2457	0,2618	0,2986
VIDAVO AE	-1,4881	0,3652	0,2065
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ Χ4 INVINT ΠΡΟΣΗΜΟ	ΤΙΜΗ P-VALUE	ΣΥΝΤΕΛ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ. ΣΧΕΣΗΣ
MEDICON HELLAS AE	6,7874	0,0056	0,8795
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	-28,4372	0,8074	0,0166
VIDAVO AE	-4,5115	0,3635	0,2078

Τα συμπεράσματα του πίνακα-εικόνα 28 της ανάλυσης παλινδρόμησης του κλάδου υγείας, είναι τα εξής : Η σχέση δεν είναι στατιστικά σημαντική, ανάμεσα στην εξαρτημένη μεταβλητή ETR1,

και την ανεξάρτητη μεταβλητή x_1 size, για τις εταιρίες Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, Vidavo AE, αφού η τιμή p-value είναι 0,7595 και 0,7121 αντίστοιχα μεγαλύτερες, από το επίπεδο σημαντικότητας 5%, επίσης η συσχέτιση είναι θετική αφού ο συντελεστής της μεταβλητής x_1 , είναι θετικός και για τις δύο εταιρίες.

Ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι 2,61% του ETR1,(2,61% του ETR1 ερμηνεύεται από την μεταβλητή x_1 size), για το Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, και 3,77 % του ETR1, για την Vidavo AE.

Για την εταιρεία Medicon Hellas AE, αντίθετα η σχέση είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι $0,0054 < 5\%$ του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι αρνητική, αφού το πρόσημο του συντελεστή x_1 είναι αρνητικό, και ο συντελεστής προσδιορισμού είναι στο 88,2% ,δηλαδή για την Medicon Hellas AE, 88,2% του ETR1, ερμηνεύεται από την μεταβλητή x_1 size.

Το ίδιο συμβαίνει και για την μεταβλητή x_2 leverage, για την Medicon Hellas AE, η σχέση είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι $0,0035 < 5\%$, επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού ανέρχεται στο 95,09% του ETR1.

Για τις εταιρίες Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, και Vidavo AE, η σχέση δεν είναι στατιστικά σημαντική, αφού τιμή p-value, είναι 0,6007 και 0,4420 αντίστοιχα $> 5\%$, επίπεδο σημαντικότητας, για το Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, έχουμε πρόσημο συντελεστή θετικό, άρα θετική συσχέτιση, και συντελεστή προσδιορισμού της σχέσης 7,44 %.

Για την Vidavo AE, η σχέση είναι αρνητική, (αρνητικό πρόσημο συντελεστή), και ο συντελεστής προσδιορισμού είναι στο 15,37 %.

Για την ανεξάρτητη μεταβλητή x_3 , βαθμός εντάσεως πάγιας περιουσίας, και για τις τρεις εταιρίες καμιά σχέση δεν φαίνεται στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value είναι αντίστοιχα 0,3652 για την Medicon Hellas, 0.2618 για το Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, και για την Vidavo AE 0.3652, όλα μεγαλύτερα από 5 % επίπεδο σημαντικότητας, επίσης η σχέση είναι αρνητική και για τις τρεις εταιρίες, και ο συντελεστής προσδιορισμού είναι αντίστοιχα 20,65%, 29,86%, και 20,65 %.

Για την μεταβλητή x_4 , βαθμός εντάσεως αποθέματος, για την Medicon Hellas , η σχέση είναι στατιστικά σημαντική, αφού η τιμή p-value, είναι $0,0056 < 5\%$ επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση της σχέσης, είναι θετική, και ο συντελεστής προσδιορισμού ανέρχεται στο 87,95%.

Για τις άλλες δύο εταιρίες Ιατρικό Κέντρο Αθηνών, και Vidavo AE, δεν έχω στατιστικά σημαντική σχέση, αφού η τιμή p-value αντίστοιχα είναι 0,8074 και 0,3635, μεγαλύτερη από 5% του επιπέδου σημαντικότητας, η συσχέτιση είναι αρνητική, και ο συντελεστής προσδιορισμού της σχέσης είναι αντίστοιχα 1,66% και 20,78%.

Συμπερασματικά , η εταιρεία Medicon Hellas ΑΕ, από τον κλάδο υπηρεσιών υγείας, έχει στατιστικά σημαντική σχέση, ανάμεσα στην εξαρτημένη μεταβλητή ETR1 και τις τέσσερις ανεξάρτητες μεταβλητές , είναι η εταιρεία που στο τέλος της περιόδου αναφοράς έχει ένα ROA 13,91 % , την μεγαλύτερη αύξηση του ROA και από τις άλλες δύο εταιρίες.

Εικόνα 29-ΚΛΑΔΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΣ t ETR1 ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2016-2018) & (2019-2021)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ t ΓΙΑ ETR1 ΚΛΑΔΟΥ ΥΠΗΡ.ΥΓΕΙΑΣ			
ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΙΜΗ t ΕΛΕΓΧΟΥ	t κρισιμο μονόπλευρο	τιμή p-value μονοπλευρο
MEDICON	-0,9216	2,9199	0,2269
ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	0,1446	2,9199	0,4491
VIVADO ΑΕ	-0,5783	2,9199	0,3107

Όσον αφορά τον έλεγχο t, για τις εταιρείες του κλάδου, μόνο όμως για τον ETR1, βλέπουμε ότι για καμία εταιρεία δεν έχω στατιστικά σημαντικά ευρήματα , ώστε να μπορέσω να απορρίψω την μηδενική υπόθεση της ισότητας των δύο μέσων του δείκτη ETR1, κατά τις περιόδους 2016-2018 (πριν την έναρξη της πανδημίας) , και κατά την περίοδο 2019-2021(έναρξη και μετά την έναρξη της πανδημίας).

7.2. Συμπεράσματα έρευνας

Συνοψίζοντας, τις παρατηρήσεις της έρευνας μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής :

Η Ελλάδα ως χώρα με μη σταθερή φορολογική πολιτική, από την περίοδο (2016-2021), αφού από 29% το 2016 ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής , έφτασε στο 22% το 2021, έχει ως αποτέλεσμα, αρνητικές επιπτώσεις στην προσέλκυση επενδύσεων για όλο αυτό το διάστημα, επομένως και μεγάλες αυξομειώσεις στα αποτελέσματα τους μετά φόρων.

Τα ερωτήματα που προσπαθήσαμε να απαντήσουμε, είναι, εάν υπήρχε αυξημένος φορολογικός κίνδυνος από επιχειρήσεις των διαφόρων κλάδων κατά την περίοδο αναφοράς, και εάν υιοθετήθηκαν αποτελεσματικές στρατηγικές κυρίως προληπτικής διαχείρισης του.

Ο κλάδος των προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και πληροφορικής, στην χρονική περίοδο αναφοράς (2016-2021), έχει ξεκάθαρο προβάδισμα, τόσο στην αποδοτικότητα διαχείρισης των περιουσιακών τους στοιχείων, όσο και στον επιτυχή φορολογικό σχεδιασμό τους, αφού είναι ο κλάδος εταιρειών που υιοθετούν και προωθούν τα διάφορα ψηφιακά εργαλεία, για την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων(κυρίως των μικρομεσαίων), τόσο στην τηλεργασία, το ηλεκτρονικό εμπόριο, την ψηφιακή υποστήριξη της ηλεκτρονικής διαβίβασης των συναλλαγών των επιχειρήσεων στην ψηφιακή πλατφόρμα της ΑΑΔΕ.

Εταιρίες σε κλάδους όπου αυξήθηκε η ζήτηση κατά την περίοδο 2019-2021, λόγω των χαρακτηριστικών των προϊόντων που παρήγαγαν ή εμπορεύονται (εταιρείες παραγωγής τροφίμων, παροχή υπηρεσιών υγείας), αλλά και εταιρίες που επέδειξαν ευελιξία, συνεχίζοντας τη λειτουργία τους μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων τους ,καθώς και κλάδοι που παράγουν προϊόντα που καλύπτουν βασικές βιοτικές ανάγκες, παρέμειναν οριακά ανεπηρέαστοι από την πανδημία του κορωνοϊού.

Οι κλάδοι που επηρεάστηκαν αρνητικά από την πανδημία κατά την περίοδο 2019-2021 είναι οι κλάδοι της εστίασης και του τουρισμού.

Σύμφωνα και με τη μελέτη της PwC, με τίτλο “ **Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις** ”, ο κ. Ψάλτης, τονίζει: ότι στις αρχές του 2020, βάση των χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας, αλλά και των επιπτώσεων από την οικονομική κρίση, ο χαμηλός βαθμός ψηφιοποίησης ενίσχυαν την άποψη ότι το μέλλον για τις επιχειρήσεις προβλέπονταν δυσοίωνα.

Τονίζει στην μελέτη της η PwC, ότι οι εισηγμένες εταιρίες κυρίως αξιοποίησαν τα προγράμματα που προωθήθηκαν από το κράτος, και έτσι μπόρεσαν να ελέγξουν τα έξοδα τους .

Ακόμα εκμεταλλεύτηκαν την δυνατότητα που τους δόθηκε, για άντληση επιπλέον κεφαλαίων, μέσω δανεισμού, στα πλαίσια αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την αναγκαστική παύση δραστηριότητας.

Οι προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι εταιρίες πλέον, σχετίζονται με την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, αλλά και στην αποτελεσματική μετάβαση στη χρήση καθαρότερων μορφών ενέργειας.

8 Βιβλιογραφία

- Desai M.A. & Dharmapala D. «Corporate Tax Avoidance and High Powered Incentives .» *Journal of Financial Economics* ,79(2006) ,pages 145-179
- Douglas J.Scinner. «The rise of deferred Tax in Japan : The role of the deferred tax Accounting in the Japanese Banking crisis.» *Journal of Accounting and Economics*, 2008, Vol.46, issue 2-3, pages 218-239
- Dobler Mark. & Gorlitz Anna «Χρηματοοικονομική Λογιστική και αναβαλλόμενοι φόροι , μια συστηματική ανασκόπηση των εμπειρικών στοιχείων.» *Management Review Quarterly*, 2021.
- Jackson Mark «Book- Tax Differences and Future Earnings Changes» *The Journal of the American Taxation Association*, 2015,Vol.37, issue 2, pages 42.
- Joonhyun Kim «Does Taxable Income under Full Disclosure of Earnings provide Incrementally Usefull information» *The Journal of Asian Finance, Economics and Bussines* 2020, Vol.7, (9), pages: 271-281
- Ladas An. et al. «Accounting quality deffererd tax and risk in the banking industry.» *Journal of Banking Accounting and Finance*, 2017, Vol.8, issue 1, pages 1-19
- Samara Ag. « Asseting the Relevance of Deferred Tax Items: Evidence From loss Firms during the Financial Crisis.» *The journal of Economic Asymmetries*, 2014, Vol.11, (C),pages 138-145.
- Δημητρίου Δ.-Craauditors, Βιβλίο « *Ανάλυση και Ερμηνεία των ΕΛΠ σε Φορολογική βάση και Λογιστικές αξίες*», Εκδόσεις Epsilon Net (2017)
- Σταματόπουλος Ιωάννης-Διδακτορική Διατριβή Πανεπ.Πειραιώς, Τμήμα Οικον.Επιστ. «Τα κόστη του φορολογικού συστήματος για τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα.» 2017.
- Χύτης Ευάγ. «Αναβαλλόμενοι φόροι σύμφωνα με τα ΕΛΠ & ΔΛΠ-Η περίπτωση μεταβολής των Φορολογικών Συντελεστών.» *Accountancy greece*, 2012.
- Χύτης Ευάγ.& Γεραντώνης «Χρηματοοικονομικά Μέσα ΔΠΧΑ 9 : Οι επιπτώσεις του στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών συστημικών τραπεζών.» *Accountancy Greece*, 2018.

9 Ιστοσελίδες

- Asnetwork Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Asnetwork Newsroom* άρθρο "Πως φορολογούνται τα εισοδήματα στο εξωτερικό". 2018. <https://www.asnetwork.gr/newsroom/2018/11/pos-forologountai-ta-eisodimata-apo-to-exoteriko.aspx>.
- Asnetwork- Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Asnetwork-Newsroom* άρθρο "Ελεγχόμενες αλλοδαπές Εταιρίες". 2022. <https://asnetwork.gr/newsroom/2022/03/eleghomenes-allodapes-etairies.aspx>.
- Asnetwork Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Asnetwork-Newsroom* άρθρο "Εταιρίες Διαχείρισης Οικογενειακής Περιουσίας". 2022. <https://www.asnetwork.gr/newsroom/2022/04/etaireies-diaheirisis-oikogeneiakis-periousias.aspx>.
- Asnetwork-κ.Ζαμάνης. «Asnetwork- Newsroom άρθρο "Το Ψηφιακό χάσμα ελληνικών κυρίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ο ρόλος των ηλεκτρονικών βιβλίων (myDATA)".» 2022. <https://www.asnetwork.gr/newsroom/2022/05/to-psifiako-hasma-kai-o-rol-os-ton-ilektronikon-vivlion-mydata.aspx>.
- Asnetwork-Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Asnetwork-Newsroom* άρθρο "Πως μπορούν να χαθούν οι φορολογικές ζημιές". 2021. <https://asnetwork.gr/newsroom/2021/06/pos-mporei-na-hathoun-oi-forologikes-zimies.aspx>.
- BDO Ορκωτοί Λογιστές ΑΕ. *BDO* Άρθρο "Λογιστικός & Φορολογικός χειρισμός των ενισχύσεων με βάση την παρ.1 του άρθρου 47 του Κ.Φ.Ε". 2022. <https://www.bdo.gr/el-gr/insights>
- Deloitte Cyprus Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Deloitte-Tax news* " Τροποποιήσεις σε ορισμένες υποχρεώσεις εταιριών και φυσικών προσώπων. 2022. https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cy/Documents/tax/tax-alerts/CY_TaxAlerts_06_07_22_GR_NoExp.pdf.
- Deloitte Cyprus-Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *Deloitte-Tax article* κ.Μιχαηλίδης " Τι έχει να προσφέρει το Φορολογικό Σύστημα της Κύπρου στον Έλληνα επιχειρηματία". 2019. <https://www2.deloitte.com/cy/en/pages/tax/articles/cy-tax-system-for-greek-business-professionals.html>.

- Ernest & Young Global Ltd. «Ernest & Young -News "Tax Risk and Controversy Survey".» 2021. https://www-ey-com.translate.goog/en_gl/news/2021/02/covid-19-and-regulatory-uncertainty-spur-greater-tax-risk-for-organizations-in-2021
- Ernest & Young Ελλάδος Ορκωτοί Λογιστές Ελεγκτές, *Ernst & Young-Tax Alerts άρθρο κ. Μήτσιου " Family offices στην Ελλάδα κίνητρα για ίδρυση εταιρειών διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας"*. 2021. https://www.ey.com/el_gr/tax/tax-alerts/family-offices-ellada-kinitra-gia-idrysi-etairion-diaxirisis-oikogeniakis-periousias.
- Grand Thornton . «"Deffered tax provisionw"-Πρόβλεψη αναβαλλόμενης φορολογίας 2020.» <https://www-grantthornton-global.translate.goog/en/insights/supporting-you-to-navigate-the-impact-of-covid-19/ifrs---deferred-tax-provisio>. 2020.
- KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές-άρθρο κ.Ραουνάς. *KPMG-Δημοσιεύσεις-" Πιστωτικός κίνδυνος και προκυκλικότητα την εποχή του Covid-19 για τα Ευρωπαϊκά Πιστωτικά Ιδρύματα"*. 2020. <https://home.kpmg/gr/el/home/insights/2020/05/covid-19-and-european-credit-institutions.html>.
- PricewaterhouseCoopers Business Solutions ΑΕ. *Tax Flash -Θέσπιση ευνοϊκού φορολογικού πλαισίου για την προσέλκυση family officew στην Ελλάδα*. 2021.
- PwC Ελλάδος. *Pwc Μελέτη 'Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις'.2020-2021* https://www.pwc.com/gr/en/newsletters/Response_To_COVID_19.pdf (2022).
- PwC- Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές. *PwC-Newsletters-Taxflash άρθρο"Θέσπιση ευνοϊκού φορολογικού πλαισίου για την προσέλκυση family offices στην Ελλάδα"*. 2021. https://www.pwc.com/gr/en/newsletters/taxflash-familyoffices_gr.pdf.
- Διονυσόπουλος Άγγελος-solcrowe. «Η επίπτωση της πανδημίας στην ανάκτηση των Αναβαλλόμενων φορολογικών Απαιτήσεων.» 2020-2021. <https://solcrowe.gr/>.
- Καρτάλης Νικ. Καθηγητής Πανεπ.Δυτικής Μακεδονίας Οικ.Σπουδών Τμήμ.Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών, άρθρο « Ο Ψηφιακός μετασχηματισμός και φορολογικοί έλεγχοι-Αλλαγή μοντέλου στις ελεγκτικές διαδικασίες » *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 2021. <https://www.ot.gr>
- Καψοκαβάδης Σπ.- ΣΟΑ Crowe Ορκωτοί Λογιστές -άρθρο «Πως το παραγμένο περιβάλλον που επέβαλε ο Covid-19 επηρεάζει τα Πιστωτικά ιδρύματα σε σχέση με τον ορισμό της αθέτησης » 2020, <https://solcrowe.gr/>

- Χαρβουδέλης, Γκίκας. «Κρίση και Χρηματοπιστωτικά ανοίγματα.» 2020. <https://hardouvelis.gr/el/gikas-hardouvelis-quot-krisi-kai-chrimatopistotika-anoigmata-stin-ellada-quot-meleti-gia-to-mellon-ton-trapezon/>.
- Χρηματιστήριο. *Χρηματιστήριο Αθηνών-Ιστορικά Στοιχεία-Οικονομικές Καταστάσεις Εταιρειών*. <https://www.athexgroup.gr/el/financial-statements-in-pdf-format> (πρόσβαση 2022).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. <https://www.ec.europa.eu/>
- [https:// www.e-forologia.gr](https://www.e-forologia.gr)
- <https://www.taxheaven.gr>